

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

D E C I Z I E

cu privire la cererea de contestare depusă de

Veronica Cupcea

împotriva

Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru
în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

privind anularea deciziei nr. 14 din 28 mai 2024 cu privire la evaluarea reluată a
Veronicăi Cupcea, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al
Magistraturii și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei de către
Comisie

(evaluarea integrității candidaților la funcția de membru în organele de
autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, conform Legii nr. 26/2022)

*(Dosarul nr. 3-23/24
PIGD 2-24090645-01-3-13082024)*

Contestație în baza Legii nr. 26/2022; evaluarea reluată a candidatului la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii
--

12 august 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în ședință de judecată publică cererea de contestare depusă de Veronica Cupcea împotriva deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, compus din:

Ion Malanciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Diana Stănilă, *judecători*,

Boico Marianna – *grefier*,

Cu participarea:

Reclamantei – Veronica Cupcea;

Reprezentantului reclamantei – avocatul Iurie Mărgineanu,

Reprezentanților pârâtei – avocații Roger Gladei și Valeriu Cernei.

constată următoarele:

ÎN FAPT

A. Poziția reclamantei (f.d. 2-16, 111-114):

Cerere de contestare

1. La 13 august 2024, Veronica Cupcea a depus cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare Comisia de evaluare), solicitând anularea deciziei nr. 14 din 28 mai 2024 cu privire la evaluarea reluată a Veronicăi Cupcea, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare CSM) și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei de către Comisie.

2. În motivarea acțiunii, reclamanta Veronica Cupcea a arătat că, la data de 10 martie 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Această lege reglementează raporturile juridice aferente procedurii de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, al Consiliului Superior al Procurorilor, precum și al organelor specializate ale acestora, evaluarea reprezentând o etapă obligatorie în procesul de selectare și de alegere sau numire în funcțiile respective.

3. În temeiul acestei legi, prin hotărâre a Parlamentului Republicii Moldova, a fost constituită Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În sensul legii, evaluarea integrității constă în verificarea integrității etice și financiare a candidaților.

4. Reclamanta Veronica Cupcea, judecător și președinte interimar al Judecătoriei Orhei, a candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, fiind supusă verificării de către Comisia de evaluare. În cadrul acestei proceduri, a completat Chestionarul privind integritatea etică și Declarația de avere și interese personale, în conformitate cu art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022. De asemenea, pe parcursul evaluării, a răspuns la patru runde de întrebări formulate de Comisia de evaluare, anexând copii ale tuturor materialelor solicitate și aflate în posesia sa. La data de 16 decembrie 2022, reclamanta a fost audiată public de către Comisia de evaluare.

5. Prin Decizia nr. 14 din 11 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a constatat că candidata la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, Veronica Cupcea, nu întrunește criteriile de integritate, reținând existența unor dubii serioase privind conformitatea acesteia cu criteriile de integritate etică și financiară, motiv pentru care a decis că aceasta nu promovează evaluarea.

6. Decizia menționată a fost contestată la Curtea Supremă de Justiție. Colegiul special instituit în cadrul CSJ, prin Decizia din 1 august 2023, a admis contestația, a anulat Decizia nr. 14 din 11 ianuarie 2023 referitoare la candidatura Veronicăi Cupcea și a dispus reevaluarea acesteia de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

7. În urma reevaluării, prin Decizia nr. 14 din 28 mai 2024, comunicată candidatei la data de 8 august 2024, Comisia de evaluare a reiterat că Veronica Cupcea nu întrunește criteriile de integritate, reținând din nou existența unor dubii serioase privind conformitatea acesteia cu criteriile de integritate etică și financiară și, în consecință, a decis că aceasta nu promovează evaluarea.

8. În conformitate cu prevederile art. 189 alin. (1), (5), (10) și (17) din Codul administrativ, reclamanta invocă încălcarea dreptului său, în calitate de judecător, de a candida și de a fi membru al Consiliului Superior al Magistraturii, drept ce include atât dreptul de a fi ales în organele autoadministrării judecătorești, cât și dreptul la autoadministrarea judecătorească, prevăzute de art. 14 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului și de art. 23¹ din Legea nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească. De asemenea, reclamanta invocă atingerea adusă dreptului la demnitate, onoare și reputație profesională a judecătorului.

9. În opinia reclamantei, Decizia nr. 14 din 28 mai 2024, emisă de Comisia de evaluare, constituie un act administrativ individual ilegal și defavorabil, prin care, în esență, a fost respinsă cererea reclamantei de emitere a unei decizii de promovare a evaluării.

10. Deciziile Comisiei de evaluare au caracter obligatoriu, indiferent dacă sunt favorabile sau defavorabile, însă nu au caracter discreționar substanțial, ci doar procedural. Legea nr. 26/2022 nu conferă Comisiei temei legal pentru emiterea deciziei în baza unui drept discreționar. Astfel, în situația în care Comisia constată

îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege (rezerva legii, art. 21 alin. (1) din Codul administrativ) pentru emiterea unei decizii de promovare sau nepromovare a evaluării, aceasta are obligația de a adopta decizia corespunzătoare. Prin contrast, în cazul unui act administrativ emis în temeiul unui drept discreționar, autoritatea publică deține prerogativa de a decide dacă acționează (discreția de a acționa) și, totodată, libertatea de a alege consecințele juridice (selectarea măsurii).

11. Astfel, reclamanta consideră că, Decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 14 din 28 mai 2024, emisă cu privire la candidatura reclamantei, constituie un act administrativ individual în sensul dispozițiilor legale menționate.

12. Invocând prevederile art. 11 alin. (1) lit. a), 6 alin. (1) și 78 alin. (1) din Codul administrativ, reclamanta a menționat că activitatea de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor se supune prevederilor Codului administrativ.

13. Sub aspectul naturii juridice, prezenta acțiune constituie o varietate a acțiunii în obligare. Prin acțiunea în obligare se urmărește anularea unui act administrativ individual prin care s-a respins solicitarea reclamantului în cadrul procedurii administrative și obligarea autorității publice competente să emită actul administrativ individual solicitat, în conformitate cu dispozițiile art. 206 alin. (1) lit.b) și 224 alin. (1) lit.b) din Codul administrativ.

14. Specificul prezentei acțiuni în obligare constă în faptul că, în ipoteza în care instanța de judecată admite cererea ca fiind întemeiată, aceasta anulează decizia Comisiei și dispune reluarea procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare.

15. Reclamanta a fost supusă evaluării inițiale de către Comisia de evaluare începând cu data de 8 iulie 2022. La 11 ianuarie 2023, Comisia a emis o decizie prin care a constatat nepromovarea evaluării de către candidata Cupcea Veronica.

16. La data de 6 februarie 2023, candidata a contestat această decizie la Curtea Supremă de Justiție, în temeiul art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. Prin decizia din 1 august 2023, completul special constituit în cadrul Curții Supreme de Justiție pentru examinarea contestațiilor împotriva deciziilor Comisiei a admis contestația, a anulat decizia Comisiei și a dispus reevaluarea candidatei.

17. În urma acestei hotărâri, Comisia a inițiat, la 8 septembrie 2023, procedura de reevaluare a candidatei, colectând informații suplimentare din diverse surse, în funcție de necesități, pentru a aborda aspectele examinate în cadrul reevaluării.

18. În cadrul acestei proceduri, la data de 14 februarie 2024, reclamanta a primit din partea Comisiei o notificare referitoare la faptele și dubiile serioase identificate. Ca urmare a solicitării formulate la 20 februarie 2024, reclamanta a obținut acces la materialele reevaluării, în conformitate cu art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr.26/2022. La data de 21 februarie 2024, aceasta a prezentat un răspuns la notificarea privind faptele și dubiile serioase reținute de Comisie.

19. Prin Decizia nr. 14 din 28 mai 2024 „Cu privire la reevaluarea judecătoarei Veronica Cupcea, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii”, comunicată la data de 8 august 2024, Comisia a constatat, din nou, nepromovarea evaluării. În opinia reclamantei, această decizie constituie un act administrativ individual defavorabil, emis cu încălcarea legii, care se impune a fi anulat.

20. În esență, Decizia de reevaluare nr. 14 din 28 mai 2024 se bazează pe constatarea unor „dubii serioase” ale Comisiei, în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, referitoare la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate etică și cu criteriul de integritate financiară, în temeiul art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din aceeași lege.

21. Comisia a reținut existența acestor dubii serioase în legătură cu următoarele cinci aspecte:

- a) sursele de venit utilizate pentru achiziționarea a două bunuri imobile în anul 2012;
- b) sursele de venit pentru achitarea unui împrumut în anul 2014;
- c) nedeclararea contribuțiilor bănești primite de la persoane apropiate în declarațiile anuale pentru perioada 2012–2014;
- d) nedeclararea economiilor în numerar în declarația anuală pentru anul 2019;
- e) nedeclararea contribuției bănești primite de la fiul său în declarația anuală pentru anul 2020, în modul prevăzut de legislație.

22. Potrivit Comisiei, aceste aspecte nu au fost atenuate de către candidată în cadrul procedurii de reevaluare.

23. Se reține că, potrivit Deciziei nr. 14 din 11 ianuarie 2023, Comisia a formulat următoarele șase obiecții:

- a) sursele de venit utilizate pentru achizițiile efectuate în anul 2012;
- b) sursele de venit pentru achitarea anticipată a unui împrumut în anul 2014;
- c) nedeclararea contribuțiilor bănești primite de la membrii familiei;
- d) proveniența mijloacelor bănești utilizate pentru achitarea anticipată a împrumutului contractat în anul 2020;
- e) nedeclararea economiilor în numerar la sfârșitul fiecărui an;
- f) nedeclararea contribuțiilor bănești primite de la fiul său.

24. În urma reluării procedurii de evaluare a candidatei la data de 8 septembrie 2023, Comisia i-a transmis, la 14 februarie 2024, o notificare prin care i-a solicitat să prezinte explicații și dovezi cu privire la faptele și dubiile serioase referitoare la integritatea sa financiară și etică, limitate la trei aspecte, după cum urmează:

- a) justificarea capacității financiare a persoanelor apropiate de a-i acorda sprijin financiar pentru achitarea împrumutului în anul 2014;
- b) argumentarea nedeclarării economiilor în numerar pentru anul 2019;
- c) argumentarea nedeclarării contribuției bănești oferite de fiul său în anul 2020.

25. Reclamanta a invocat că, potrivit Deciziei nr. 14 din 11 ianuarie 2023, Comisia a reținut șase aspecte ce constituiau „dubii serioase” privind integritatea sa. Ulterior, după reluarea evaluării la data de 8 septembrie 2023, prin notificarea din 14 februarie 2024, Comisia a redus aceste aspecte la trei, solicitându-i reclamantei să formuleze răspunsuri și să prezinte probe doar cu privire la acestea.

26. Conform notificării din 14 februarie 2024, cele trei aspecte comunicate au fost:

- I. Dubii serioase referitoare la capacitatea financiară a persoanelor apropiate de a acorda sprijinul financiar pretins de candidată pentru achitarea anticipată, în anul 2014, a unui împrumut în sumă de 246.250 MDL; documentele colectate în cadrul reevaluării au indicat că sumele provenite din sursele declarate au fost semnificativ mai mici decât cele pretinse sau nu au fost confirmate, iar candidata nu a justificat proveniența sumei de 184.485 MDL rămase neacoperite.
- II. Dubii serioase privind nedeclararea economiilor în numerar, în valoare de 484.189 MDL, în declarația anuală pentru anul 2019.
- III. Dubii serioase privind nedeclararea unei contribuții financiare pretinse în sumă de 150.000 MDL, oferită de fiul candidatei în anul 2020, utilizată împreună cu alte mijloace pentru achitarea a trei rate substanțiale, în cuantum total de 446.670 MDL, în rambursarea unui împrumut de 540.000 MDL contractat în anul 2018.

27. Reclamanta susține că, în cadrul evaluării reluate, Comisia a cercetat și a pus în discuție exclusiv aceste trei aspecte, aducându-le la cunoștința sa prin notificarea din 14 februarie 2024. Cu toate acestea, în Decizia nr. 14 din 28 mai 2024, Comisia a extins obiectul evaluării, incluzând cinci aspecte, prin adăugarea a două elemente suplimentare care nu au fost comunicate reclamantei în cadrul procedurii contradictorii, respectiv:

- I. Dubii serioase referitoare la sursele de venit utilizate pentru achiziția a două bunuri imobile în anul 2012;
- II. Dubii serioase privind sursele de venit pentru achitarea împrumutului în anul 2014.

28. Această extindere a obiectului evaluării, prin includerea unor aspecte noi care nu au fost aduse anterior la cunoștința candidatei, constituie, în opinia reclamantei, o încălcare gravă a procedurii administrative, a dreptului la apărare și a principiului contradictorialității, consacrate de Codul administrativ și de Legea nr. 26/2022.

29. Astfel, întrebările esențiale ale prezentului litigiu se circumscriu următoarelor aspecte:

- dacă pretinsele circumstanțe reținute de Comisie constituie, în mod real, probleme de integritate financiară și etică ale reclamantei, prin prisma principiilor proporționalității, securității raporturilor juridice și egalității de tratament;
- dacă așa-numitele încălcări formale invocate de Comisie se încadrează în conceptul de „dubii serioase” în sensul Legii nr. 26/2022;
- dacă argumentele și actele prezentate de candidată au, potrivit regulii simetriei juridice, valoarea de adevăr probabil;
- dacă există circumstanțe care ar fi putut conduce la promovarea evaluării de către reclamantă și, în caz afirmativ, dacă instanța de judecată trebuie să oblige Comisia de evaluare să procedeze la o nouă evaluare.

30. Răspunsul la aceste întrebări impune exercitarea unui control judecătoresc efectiv, care să vizeze atât legalitatea formală, cât și legalitatea materială a actului administrativ contestat, inclusiv respectarea de către Comisia de evaluare a principiilor proporționalității (art. 54 din Constituția Republicii Moldova și art. 29 din Codul administrativ), egalității de tratament (art. 23 din Codul administrativ) și securității juridice (art. 30 din Codul administrativ).

31. Sub aspectul respectării principiului proporționalității, reclamanta susține că Decizia nr. 14 din 28 mai 2024, emisă de Comisia de evaluare, este nemotivată, fiind

adoptată cu încălcarea acestui principiu și în lipsa unui temei plauzibil pentru a concluziona că aceasta nu corespunde criteriilor de integritate etică și financiară și că nu a promovat evaluarea pentru funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

32. Reclamanta subliniază că principiul proporționalității este un element intrinsec al statului de drept. Acest principiu presupune că măsurile de constrângere, respectiv ingerințele în exercițiul drepturilor, trebuie utilizate cu prudență și numai atunci când există o reală și justificată urgență. Puterea publică nu trebuie să intervină în exercitarea drepturilor mai mult decât este necesar, motiv pentru care principiul proporționalității este denumit adesea „interdicția excesului” și reprezintă un instrument de echilibrare a intereselor în cauză.

33. Evaluarea respectării principiului proporționalității se realizează prin aplicarea unui test compus din patru elemente cumulative. Testul de proporționalitate se aplică în mod vertical, iar lipsa oricărui element conduce la neîndeplinirea testului și, implicit, la constatarea ilegalității actului administrativ individual. În conformitate cu acest test, o măsură adoptată de o autoritate publică sau de o instanță de judecată este proporțională dacă îndeplinește următoarele condiții: urmărește un scop legitim; este potrivită pentru atingerea scopului urmărit; este necesară, în sensul că nu există o altă măsură mai puțin intruzivă care să conducă la același rezultat; este rezonabilă, asigurând un just echilibru între interesul public și drepturile persoanei vizate.

34. În speță, drepturile afectate ale reclamantei sunt: dreptul de a fi aleasă în organele de autoadministrare judecătorească, dreptul la autoadministrare judecătorească, dreptul la demnitate și reputație profesională, precum și dreptul la independență judecătorească.

35. Decizia contestată nu reflectă scopul legitim și nu conține o motivare în acest sens. Din preambulul Legii nr. 26/2022 rezultă că aceasta a fost adoptată pentru: sporirea integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora; creșterea încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor; sporirea încrederii în sistemul de justiție în ansamblul său.

36. Decizia contestată nu indică în ce măsură și în ce mod urmărește realizarea unuia sau mai multora dintre aceste scopuri. Întrebarea este de importanță practică esențială, întrucât autoritatea publică are obligația de a proba scopul legitim al măsurii dispuse. În situația în care se invocă mai multe scopuri, acestea trebuie menționate și demonstrate în mod distinct, iar elementele testului de proporționalitate trebuie aplicate pentru fiecare scop în parte.

37. Reclamanta susține că, în ceea ce privește elementul de potrivire al testului de proporționalitate, sarcina materială a probei revine Comisiei, chiar și în condițiile existenței „dubiului serios”. Comisia avea obligația să evalueze și să rețină doar acele mijloace care sunt în mod evident și incontestabil „absolut nepotrivite” pentru

atingerea scopului legitim urmărit. În acest caz, la fel ca și în ceea ce privește elementul scopului, decizia nu oferă niciun răspuns sau motivare în acest sens.

38. Referitor la elementul necesității, acesta este respectat doar dacă nu există mijloace mai blânde pentru atingerea aceluiași scop sau dacă nu sunt disponibile, în mod rezonabil și imediat, alternative mai puțin intruzive. În analiza necesității, trebuie comparate posibilele remedii, ținând cont de natura și intensitatea intervenției, numărul persoanelor afectate, efectele defavorabile sau benefice asupra terților și eventualele efecte secundare ale măsurii. Pentru stabilirea faptelor care confirmă sau infirmă necesitatea se aplică metoda comparativă. În speță, decizia contestată nu răspunde nici la acest element al testului.

39. Reclamanta subliniază că măsura excluderii sale din procesul electoral pentru funcția de membru al organelor de autoadministrare judecătorească, bazată pe unele preținse încălcări formaliste și incerte, nu este o măsură necesară. Alegerea efectivă a membrilor acestor organe se realizează de către judecători prin vot în cadrul Adunării Generale a Judecătorilor, astfel încât privarea reclamantei de dreptul de a participa la competiție nu este indispensabilă pentru atingerea scopurilor invocate de Comisie. În plus, având în vedere calitățile profesionale și integritatea reclamantei, o asemenea măsură nu se justifică prin prisma criteriului de necesitate.

40. În ceea ce privește elementul de rezonabilitate, acesta lipsește în totalitate. O măsură este rezonabilă numai dacă ingerința pe care o produce nu este disproporționată în raport cu scopul urmărit. În prezenta cauză, din elementele de fapt nu se poate realiza o balanță justă între argumentele pro și contra măsurii, respectiv între avantajele urmărite și ingerința gravă și ireversibilă în drepturile reclamantei. Este cert că aceasta a fost lipsită – și nu doar limitată – de dreptul de a fi aleasă în organele de autoadministrare judecătorească.

41. În susținerea încălcării principiului proporționalității, reclamanta invocă și Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directorului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept privind proiectul de lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție, adoptată la 17–18 iunie 2022, care, la punctul 44, precizează expres că evaluarea etică trebuie să se concentreze asupra datelor privind posibila corupție a candidaților, aspect ce se suprapune, în esență, cu obiectul evaluării financiare. În cauză, Comisia de evaluare nu a demonstrat existența unor astfel de date și nu a probat în mod convingător încălcarea criteriilor de integritate etică și financiară.

42. Reclamanta susține că toate constatările Comisiei de evaluare, prin care s-a reținut necorespunderea sa criteriilor de integritate etică și financiară, nu au nicio legătură cu date concrete privind posibila corupere în raport cu candidatura sa. Concluziile Comisiei s-au bazat exclusiv pe presupuneri subiective, care nu pot, în niciun caz, să confirme existența unor indicii de corupție.

43. De asemenea, Comisia nu a indicat temeiul de drept corelat cu circumstanțele de fapt pe baza cărora ar fi putut atesta existența unor „dubii serioase” privind integritatea reclamantei. Pe întreaga durată a activității sale, reclamanta nu a fost sancționată disciplinar și s-a bucurat de o reputație ireproșabilă, nefiind implicată în situații care să afecteze imaginea de judecător sau prestigiul justiției.

44. Reclamanta arată că a depus, în termen și în conformitate cu legea, toate declarațiile de avere și interese personale la Autoritatea Națională de Integritate. Pe întreaga durată a exercitării funcției de judecător, ANI nu a constatat nicio încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și limitărilor, precum și al declarării și controlului averii și intereselor personale.

45. Prin urmare, Comisia de evaluare și-a depășit competențele prevăzute expres de lege, reținând circumstanțe care nu au fost constatate nici măcar de autoritatea competentă în materie — Autoritatea Națională de Integritate.

46. În acest sens, reclamanta invocă Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției pentru Drepturile Omului referitoare la evaluarea extraordinară a judecătorilor ucraineni, în care se precizează că „respectarea de către judecător a criteriilor etice și anticorupție (...) ar trebui să se bazeze numai pe fapte deja stabilite de autoritățile competente”.

47. Reclamanta a susținut că, raportat la regula privind sarcina obiectivă a probei în materia proporționalității acțiunii administrative, autoritatea publică suportă consecințele defavorabile în situația în care circumstanțele ce justifică ingerința în drepturi nu sunt probate.

48. În prezenta cauză, pentru a-și justifica decizia, Comisia de evaluare a inversat sarcina probei către candidat — fapt inadmisibil și contrar dispozițiilor art. 93 Cod administrativ, care prevede expres că fiecare participant trebuie să probeze faptele pe care își întemeiază pretențiile, iar prin derogare de la alin. (1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale.

49. Pentru a fundamenta această inversare a sarcinii probei, Comisia de evaluare a indicat în decizie că: *„Odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, chiar și în verificarea integrității judecătorilor în exercițiu, care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați în alt mod ca urmare a evaluării. În cauza Xhoxhaj contra Albaniei, nr. 15227/19, § 352, 31 mai 2021, Curtea a afirmat că nu este per se arbitrar, în sensul aspectului civil al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității, după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare rezultate în urma încheierii anchetei și a acordat acces la probele din dosarul cauzei.”*

50. Reclamanta arată că, în speță, Comisia de evaluare a încălcat chiar condițiile impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru a fi admisibilă inversarea sarcinii probei, condiții la care însăși Comisia face referire în decizie. Astfel Comisia nu a pus la dispoziția reclamantei constatările preliminare rezultate în urma încheierii anchetei; Comisia nu i-a acordat reclamantei acces la probele din dosarul cauzei după finalizarea anchetei.

51. În realitate, notificarea transmisă reclamantei reprezenta chiar faza de anchetă și nu prezentarea unor constatări preliminare ulterioare închiderii acesteia. Accesul la probe i-a fost acordat reclamantei doar în cadrul anchetei, pentru a răspunde la

așa-zisele „dubii serioase” formulate în notificare, și nicidecum după încheierea investigației.

52. Prin urmare, sarcina probei a fost transferată nelegal asupra reclamantei, cu încălcarea prevederilor art. 93 Cod administrativ și a standardelor impuse de jurisprudența CEDO.

53. Reclamanta susține că Comisia de evaluare a încălcat prevederile art. 22 și 85 alin. (3) din Codul administrativ, care impun autorității publice obligația de a cerceta din oficiu starea de fapt și de a justifica, prin probe, orice ingerință în drepturile conferite de lege persoanei vizate (art. 93 alin. (2) Cod administrativ).

54. Potrivit principiului cercetării din oficiu, autoritatea publică este obligată să investigheze, fără a aștepta o cerere din partea persoanei interesate și independent de aceasta, faptele pe care urmează să se întemeieze decizia sa. În procedurile administrative și judiciare relevante, există un interes public deosebit în stabilirea completă și corectă a faptelor ce urmează a fi evaluate și a deciziei ce urmează a fi adoptate. Procesul de contencios administrativ nu servește exclusiv protecției juridice subiective a reclamantului, ci reprezintă și o procedură de control juridic obiectiv, derivată din principiul separației puterilor în stat.

55. În cadrul cercetării oficiale, autoritatea sau instanța de judecată stabilește tipul și amploarea verificărilor necesare și nu este limitată de susținerile sau cererile de probe formulate de părțile implicate. Trebuie avute în vedere toate circumstanțele relevante pentru cauza concretă, inclusiv cele favorabile părților (art. 32 alin. (2), 92 și 94 Cod administrativ). Principiul cercetării din oficiu obligă atât autoritatea publică, cât și instanța de judecată, să efectueze toate investigațiile utile pentru clarificarea faptelor, în limitele discreției conferite de lege.

56. De asemenea, există obligația autorității publice de a furniza informațiile obținute și de a efectua verificări suplimentare în măsura în care afirmațiile părților și circumstanțele cauzei justifică acest demers, după o examinare atentă. Investigațiile pot fi încheiate numai atunci când nu mai există nicio posibilitate rezonabilă ca alte verificări să conducă la un rezultat relevant pentru soluționarea cauzei.

57. Această obligație de clarificare completă a faptelor implică și o corespunzătoare obligație de cooperare din partea persoanei vizate, care, fiind direct implicată, deține informații esențiale și este în măsură să le furnizeze.

58. În speță, reclamanta arată că nu poate avea certitudinea că i-a fost asigurat accesul la toate probele din dosarul cauzei, în condițiile în care Comisia i-a pus la dispoziție doar înscrisurile pe care ea însăși le-a prezentat în procedură, la care s-au adăugat doar informații privind situația fiscală obținute de la Serviciul Fiscal de Stat și date cadastrale furnizate de Agenția Servicii Publice – Departamentul Cadastru.

59. Această suspiciune este întărită de faptul că, în decizia emisă, Comisia a menționat că „a obținut informații din numeroase surse pentru a evalua integritatea financiară și etică a candidatei”, enumerând surse precum Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, alte instituții publice, surse deschise (rețele de socializare,

investigații jurnalistice) și rapoarte ale membrilor societății civile. În realitate, accesul reclamantei la aceste informații nu a fost integral asigurat, ceea ce constituie o încălcare a dreptului său la apărare și a obligației legale a Comisiei de a cerceta și prezenta în mod complet și transparent probele pe care își întemeiază decizia.

60. Reclamanta susține că Decizia Comisiei de evaluare nu reprezintă un act administrativ individual discreționar. În acest sens, deși s-a pronunțat deja asupra acestui aspect la capitolul privind admisibilitatea acțiunii, aceasta reiterează că, potrivit art. 137 alin. (3) din Codul administrativ, stările de fapt identice în esență trebuie tratate în mod identic, iar o tratare diferită este permisă doar dacă există un motiv obiectiv. Conform alin. (4) al aceluiași articol, dacă într-un caz autoritatea publică și-a exercitat dreptul discreționar într-un anumit mod, în cazuri similare are obligația să îl exercite la fel, cu excepția situației în care intenționează să își schimbe pe viitor practica.

61. În ceea ce privește criteriul de integritate financiară, art. 8 alin. (4) lit. a) și b) din Legea nr. 26/2022 prevede că un candidat corespunde acestui criteriu dacă: a) averea sa a fost declarată în modul stabilit de legislație; b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

62. Promovarea evaluării constituie un act administrativ individual obligatoriu, nu discreționar. Îndeplinirea cumulativă a condițiilor prevăzute de art. 8 alin. (2) și alin. (4) din Legea nr. 26/2022 obligă Comisia de evaluare să emită o decizie favorabilă, de promovare a candidatului, sub aspectul corespunderii criteriilor de integritate financiară și etică. Alin. (5) al art. 8 este subordonat alin. (2) și (4), prevăzând doar sursele și elementele pe baza cărora Comisia stabilește respectarea sau nerespectarea acestor criterii.

63. În consecință, Comisia de evaluare dispune exclusiv de o discreție procedurală, limitată la investigarea și clarificarea din oficiu a stării de fapt și la alte aspecte ce țin de pregătirea și emiterea actului administrativ individual. Această discreție nu conferă caracter discreționar actului administrativ în sens material, iar argumentele reclamantei privind discreția se referă strict la sensul de discreție procedurală.

64. Reclamanta arată că Legea nr. 26 din 10 martie 2022 utilizează sintagma „dubii serioase” exclusiv în art. 13 alin. (5), referitoare la conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de persoana evaluată.

65. Noțiunea de „dubiu serios” folosită de Comisia de evaluare în motivarea deciziilor sale reprezintă un concept juridic nedeterminat, specific dreptului administrativ. Acest tip de noțiune nu conferă discreție absolută autorității, ci doar o marjă de apreciere în stabilirea faptelor, de la nivel abstract la concret, pentru aplicarea cât mai adecvată a normei juridice la cazul particular, în spiritul unei justiții echitabile. Cele mai frecvente erori în aplicarea unor astfel de concepte juridice se referă la stabilirea corectă a situației de fapt și la interpretarea corectă a legii.

66. Legislația nu definește conținutul acestui concept relativ nou pentru sistemul de drept național. Din această perspectivă, Comisia de evaluare dispune de o marjă largă de apreciere a situațiilor de fapt pe care le poate califica drept „dubii serioase”

în legătură cu criteriile de integritate ale unui candidat. Totuși, această marjă nu este nelimitată și trebuie exercitată cu bună-credință, conform art. 16 și art. 137 alin. (1) din Codul administrativ, care prevăd imperativ că discreția sau marja de apreciere nu poate fi arbitrară.

67. „Dubiile serioase” trebuie să fie rezultatul unei evaluări prealabile a probelor și a concluziilor investigației, având ca scop formarea unei convingeri bazate pe principiul liberei aprecieri a probelor. În speță, reclamanta susține că Comisia a interpretat greșit acest concept legal, tratându-l ca pe o inversare a sarcinii probei, deși acesta privește gradul de convingere pe baza probelor administrate, și nu transferul obligației de probă către candidat.

68. Standardul de probă pentru constatarea existenței unor „dubii serioase” este diferit de cel aplicabil în procedurile penale, însă, prin utilizarea termenului „serioase”, legiuitorul a impus un grad înalt de certitudine, în sensul de gravitate, lipsă de superficialitate și rigoare.

69. Doctrina, sistemele juridice comparate și jurisprudența recunosc o clasificare a gradelor de probabilitate care poate fi utilă instanței și în speța de față, în funcție de natura măsurii analizate sau de circumstanțele particulare ale cazului: Certitudine – standard de demonstrație a probabilității apropiat de 100%, cu un grad de convingere > 95%; Probabilitate ridicată – situația în care poate exista doar o îndoială minimă sau nicio îndoială serioasă, grad de convingere > 70%; Probabilitate copleșitoare – convingere predominantă, grad > 50%; Probabilitate suficientă – grad de convingere > 30%, aplicabil doar în condițiile respectării stricte a principiului proporționalității raportat la măsurile ce urmează a fi dispuse.

70. Referitor la partea din Decizia nr. 14 din 28 mai 2024 privind sursele mijloacelor financiare utilizate pentru procurarea, în anul 2012, a unui apartament în municipiul Chișinău și a unui teren cu construcție nefinisată în raionul Criuleni, precum și pentru achitarea integrală, în anul 2014, a creditului contractat în 2012, Comisia de evaluare a reținut că reclamanta și soțul acesteia au declarat că, timp de mai mulți ani, până în 2017, au beneficiat de sprijin financiar din partea părinților lor. Potrivit declarațiilor, aceste contribuții, împreună cu economiile salariale și veniturile obținute din vânzarea unui apartament, au permis achiziționarea, în anul 2012, a bunurilor imobile în valoare de aproximativ 902.338 MDL.

71. Comisia a reținut că reclamanta nu a oferit estimări ale sumelor primite sau documente justificative care să confirme sursele banilor proveniți de la rude. Pentru achiziționarea imobilului din Criuleni, reclamanta și soțul au contractat un împrumut de 270.000 MDL, iar în anul 2014 au rambursat anticipat acest împrumut. Conform răspunsurilor scrise prezentate Comisiei, sursele utilizate pentru rambursarea împrumutului proveneau din economii proprii, contribuții de la mama reclamantei, de la părinții soțului, precum și de la o rudă apropiată a soțului. La audierile publice, reclamanta a menționat că aceste sume nu au fost primite exclusiv în anul 2014, ci de-a lungul mai multor ani, începând cu data căsătoriei (1989) și până la decesul mamei sale și al mamei soțului, în 2017, o parte din aceste mijloace fiind obținute cu mult timp înainte de achizițiile din 2012.

72. Comisia a concluzionat că există „dubii serioase” cu privire la existența acestor surse financiare, considerând că acestea nu au fost înlăturate prin explicațiile oferite de reclamantă, inclusiv prin precizarea făcută pentru prima dată la audieri, potrivit căreia, datorită creșterilor salariale din 2014, ea și soțul au putut achita anticipat împrumutul.

73. Reclamanta susține că, prin această abordare, Comisia a impus obligații excesive și nerezonabile, contrare normelor juridice aplicabile, pornind de la premisa nerealistă că, cu 20–25 de ani înainte de evaluare, atât ea, cât și părinții săi (decedați între timp), ar fi trebuit să prevadă existența unei viitoare Comisii de pre-vetting și să adopte o „etică fiscală” deosebit de riguroasă, păstrând și arhivând toate documentele justificative – chitanțe, facturi, recipise, contracte sau bonuri de plată – ori să consemneze în scris fiecare act juridic de transmitere a mijloacelor bănești, chiar și în contextul relațiilor de rudenie apropiată.

74. În plus, Comisia de evaluare a reținut în mod nejustificat, în defavoarea reclamantei, faptul că aceasta și familia sa au locuit, timp de 20 de ani (1991–2011), în garsoniera atribuită de stat, perioadă în care au fost angajați în câmpul muncii, nu au efectuat achiziții costisitoare și au economisit resurse financiare pentru a achiziționa ulterior un apartament.

75. Comisia nu a motivat, în niciun mod, „dubiile serioase” invocate cu privire la economiile salariale realizate din veniturile proprii pe parcursul anilor 1991–2012, economii care, în mod rezonabil, ar fi putut fi suficiente pentru achiziția apartamentului. Or, după mai bine de 30 de ani de la efectuarea acestor economii, reclamanta nu mai poate deține documente justificative care să înlătore aceste „dubii” ale Comisiei.

76. Potrivit art. 88 din Codul administrativ, participantul la procedură nu este obligat să prezinte documente pe care nu le deține. În aceste condiții, exercitarea discreției administrative procedurale de către Comisia de evaluare, în sensul sancționării reclamantei pentru lipsa unor documente vechi de zeci de ani, este arbitrară.

77. În întreg conținutul deciziei contestate, Comisia utilizează formularea „dubii care nu au fost înlăturate de candidată”. Sub acest aspect, instanța de judecată urmează să aprecieze, pe de o parte, dacă aceste dubii sunt „serioase” în sensul legii, iar pe de altă parte, dacă reclamanta, în mod obiectiv, putea să le înlătore, ținând cont de: autorii tranzacțiilor, perioada scursă de la efectuarea acestora, valoarea tranzacțiilor și caracterul imprevizibil al solicitării unor detalii și probe la decenii distanță de momentul producerii faptelor.

78. Mai mult, în cadrul evaluării repetate, reclamanta a prezentat un set de înscrisuri în scopul înlăturării „dubiilor serioase” privind capacitatea financiară a persoanelor apropiate de a-i oferi sprijin material de-a lungul anilor. O parte din aceste înscrisuri nu au fost analizate de Comisie și nu au făcut obiectul vreunei motivări în decizie, iar altele au fost apreciate în mod tendențios și neobiectiv, pe baza unor presupuneri, precum: „venitul suplimentar al mamei candidatei a fost probabil necesar pentru cheltuielile sale personale de consum și, astfel, nu era

disponibil ca economii pentru a face donațiile pretinse candidatei”; „veniturile din vânzarea unui automobil model Moskvich 412 în perioada 2009–2010 nu au fost incluse, deoarece candidata nu a furnizat suma primită din vânzare”; excluderea din analiză a contribuțiilor soacrei din anii 2013–2014, deși acestea au fost efectuate după decesul socrului.

79. Simplul fapt că reclamanta nu își amintește exact suma obținută din vânzarea unui automobil de către mama sa cu 14 ani în urmă nu poate, în mod rezonabil, fundamenta „dubii serioase” referitoare la integritatea sa etică și financiară.

80. Referitor la partea din decizia nr. 14 din 28 mai 2024 privind „dubii serioase” ale Comisiei de evaluare în legătură cu: nedeclararea contribuțiilor bănești primite de la persoane apropiate în declarațiile anuale pentru perioada 2012–2014; nedeclararea economiilor în numerar în declarația anuală pentru anul 2019; nedeclararea contribuției bănești din partea fiului în declarația anuală pentru anul 2020, se reține că, atât în cadrul audierilor publice, cât și în corespondența scrisă cu Comisia, candidata a explicat că regimul juridic privind declararea averii și intereselor personale a suferit, de-a lungul timpului, multiple modificări legislative.

81. Astfel, la data numirii în funcția de judecător (iunie 2007), regimul declarării veniturilor și proprietăților era reglementat de Legea nr. 1264 din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și altor persoane cu funcție de conducere, cu modificările introduse prin Legea nr. 195 din 28 iulie 2005, în vigoare de la 16 septembrie 2005.

82. Potrivit art. 2 din legea menționată, erau definite exclusiv noțiunile de „demnitar de stat”, „persoană cu funcție de conducere”, „instituție publică” și „proprietate”, aceasta din urmă desemnând bunurile mobile și imobile, inclusiv cele aflate în afara teritoriului țării. La acel moment, obligația de declarare nu includea explicit contribuțiile bănești ale membrilor familiei majore sau economiile în numerar, în forma prevăzută de reglementările ulterioare.

83. Concomitent, potrivit art. 4 din Legea nr. 1264 din 19 iulie 2002, în redacția aplicabilă la data respectivă, persoanele menționate la art. 3 aveau obligația să declare exclusiv:

- a) veniturile obținute pe parcursul ultimului an de activitate;
- b) bunurile mobile și imobile de toate tipurile, acumulate la data depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate;
- c) angajamentele financiare;
- d) cota-parte a valorilor mobiliare în capitalul agenților economici.

84. Conform art. 6 din aceeași lege, declarația cu privire la venituri și proprietate constituia un act personal, irevocabil și confidențial, ce nu putea fi făcut public decât în cazurile și condițiile prevăzute de lege (art. 13), fiind păstrată timp de 10 ani de la data depunerii.

85. În corelare cu art. 2 lit. b), art. 7 al legii, în aceeași redacție, preciza că declarația se depune în scris, pe propria răspundere, și cuprinde informații și date privind veniturile și bunurile proprii, bunurile comune și cele aparținând

soțului/soției, precum și bunurile și veniturile copiilor minori și ale persoanelor aflate în întreținerea depunătorului.

86. Rezultă, așadar, că obligația legală a reclamantei era de a declara doar veniturile obținute din activitatea sa și a soțului. Ajutoarele, donațiile sau contribuțiile financiare primite sub orice formă de la părinți ori alte rude nu constituiau obiect al declarării, întrucât, în sensul art. 2 lit. b), art. 4 și art. 7 din Legea nr. 1264/2002, în redacția aplicabilă la momentul declarării, legea nu prevedea această obligație, iar formularul declarației nu conținea rubrici corespunzătoare pentru astfel de mențiuni.

87. Astfel, în baza art. 4 lit. a) din Legea nr. 1264/2002, subiecții declarării erau ținuți să declare exclusiv veniturile obținute din propria activitate și din activitatea membrilor familiei lor.

88. Autoritatea competentă cu atribuții de colectare a declarațiilor și de control era Comisia centrală de control a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate.

89. Ulterior, prin Legea nr. 77 din 10 aprilie 2008 pentru completarea art. 9 din Legea nr. 1264/2002, articolul a fost completat cu alin. (4), potrivit căruia Comisia centrală de control, în termen de 10 zile de la expirarea termenului de depunere a declarațiilor de venituri și proprietate, urma să prezinte Consiliului Superior al Magistraturii copii ale declarațiilor judecătorilor, în vederea publicării acestora pe pagina web a Consiliului.

90. Corespunzător, în anul 2007 (la data numirii în funcție) și în anul 2008 (pentru anul fiscal 2007) am depus declarațiile de venituri și proprietate la Comisia centrală de control a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, acestea nefiind publicate, în temeiul art. 6 și art. 13 din Legea nr. 1264 din 19 iulie 2002, în redacția aplicabilă la acel moment. Întrucât aceeași normă instituia un termen de păstrare de 10 ani, aceste declarații nu mai pot fi restabilite.

91. În temeiul art. 9 alin. (4) din Legea nr. 1264/2002, în redacția modificată prin Legea nr. 77 din 10 aprilie 2008, declarațiile aferente anilor 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 și 2016 au fost publicate de Consiliul Superior al Magistraturii pe portalul www.csm.md, în directorul „Declarații pe venit”. Acestea reflectă, în ansamblu, situația patrimonială a familiei mele, oferind Comisiei posibilitatea de a le extrage și analiza integral. Cu toate acestea, Comisia a selectat și a examinat doar declarațiile începând cu anul 2012.

92. La data de 19 decembrie 2011 a fost adoptată Legea nr. 181 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, intrată în vigoare la 1 martie 2012, prin care au fost modificate și completate dispozițiile Legii nr. 1264/2002. Noile reglementări erau aplicabile declarației pentru anul 2012, ce urma a fi întocmită și depusă în anul 2013.

93. Potrivit Legii nr. 181 din 19 decembrie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, noțiunile prevăzute la art. 2 din Legea nr. 1264/2002 au fost modificate și completate, fiind introduse definițiile de „membru de familie”, „venit” și „diferență vădită”, după cum urmează:

- Membru de familie – soț/soție, copii minori și persoanele aflate la întreținere;

- Venit – orice spor, adaos sau majorare a patrimoniului, indiferent de sursa de proveniență, exprimat în drepturi patrimoniale sau în orice alt folos patrimonial, obținut de subiectul declarării sau de membrii familiei acestuia în perioada de referință, atât în țară, cât și în străinătate;
- Diferență vădită – diferența dintre proprietatea dobândită și veniturile obținute, care depășește de cel puțin 6 ori salariul mediu lunar obținut, în perioada de declarare, de către subiectul declarării și membrii familiei acestuia.

94. De asemenea, obiectul declarării a fost extins, art. 4 fiind completat astfel încât subiectul declarării a devenit obligat să declare inclusiv:

- a) Veniturile obținute împreună cu membrii familiei pe parcursul perioadei de declarare;
- b) Bunurile mobile și imobile de toate tipurile, deținute în proprietate, cu drept de uzufruct, de uz, de abitație, de suprafață ori aflate în posesia declarantului sau a membrilor familiei acestuia în baza contractelor de mandat, de comision, de administrare fiduciară, precum și a contractelor translativ de posesie și de folosință (locațiune, arendă, leasing, comodat), la data depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate;
- c) Bunurile realizate prin persoane interpuse sau transmise cu titlu oneros către ascendenți, descendenți, frați, surori și afinii de același grad, precum și bunurile transmise cu titlu gratuit către orice persoană.
- d) Activele financiare – conturi bancare, fonduri de investiții, forme echivalente de economisire și investire, plasamente, obligațiuni, cecuri, cambii, certificate de împrumut, alte documente ce încorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei acestuia, investiții directe în monedă națională sau valută străină efectuate de aceștia, precum și alte active financiare;
- e) Cota-parte în capitalul social al societăților comerciale deținute de declarant sau membrii familiei acestuia;
- f) Datoriile sub formă de debite (inclusiv taxe neachitate), ipoteci, garanții emise în beneficiul unor terți, împrumuturi și credite.

95. Totodată, a fost modificat formularul declarațiilor, modalitatea de depunere a acestora și autoritatea de control, atribuțiile trecând de la Comisia centrală de control a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate la Comisia Națională de Integritate, organ independent constituit la 1 martie 2012, cu drepturi și obligații stabilite prin Regulamentul aprobat prin Legea nr. 180 din 19 decembrie 2011.

96. Deși obiectul declarării a fost extins, acesta a rămas lipsit de previzibilitate, întrucât formularul declarației nu conținea rubrici pentru declararea întreținerilor, ajutoarelor sau contribuțiilor primite de la rude apropiate (părinți, copii majori), a datoriilor creditoriale și altor obligații ale terților față de subiectul declarării ori membrii familiei acestuia, precum și a activelor financiare deținute sub formă de numerar.

97. Prin urmare, întreținerile, ajutoarele sau contribuțiile de la rude apropiate care nu au calitatea de membri ai familiei nu puteau fi declarate din lipsa unui cadru legal expres, neîncadrându-se în noțiunea de „venituri obținute împreună cu membrii familiei” în sensul legii.

98. Aceste reglementări au fost aplicabile în perioada 1 martie 2012 – 1 august 2016.

99. Ulterior, la 17 iulie 2016 a fost adoptată Legea nr. 133 privind declararea averii și a intereselor personale, intrată în vigoare la 1 august 2016 (cu excepția art. 7 referitor la depunerea electronică a declarațiilor, aplicabil de la 1 ianuarie 2018).

100. Potrivit art. 4 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, obiectul declarării este determinat expres și cuprinde, între altele: Veniturile obținute de subiectul declarării, împreună cu membrii familiei și/sau cu concubinul/concubina, în anul fiscal precedent.

101. A fost introdus un nou formular al declarației de avere și interese personale, precum și o nouă modalitate de depunere a acesteia.

102. Obligația de declarare a donațiilor își are temeiul în prevederile art. 4 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în vigoare de la 1 august 2016.

103. Potrivit art. 4 alin. (3) din Legea nr. 133/2016, se exceptează de la obligația declarării cadourile, serviciile și/sau avantajele primite cu titlu gratuit de către subiectul declarării din partea membrilor familiei, respectiv din partea părinților, fraților, surorilor sau copiilor acestuia, a căror valoare individuală nu depășește 10 salarii medii pe economie.

104. Conform Anexei nr. 1 la lege, care conține modelul declarației, la Capitolul II, pct. 5 este prevăzut drept venit cel realizat din donații și moșteniri.

105. Această reglementare a fost în vigoare până la 1 ianuarie 2019, data intrării în vigoare a Legii nr. 66 din 24 mai 2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 133/2016, și trebuia respectată la depunerea declarațiilor pentru anul 2016 și anul 2017. În această perioadă, reclamanta nu a avut donații care să facă obiectul declarării.

106. Astfel, se susține că noțiunile utilizate de legiuitor – „donații”, „cadouri”, „servicii” și/sau „avantaje” – trebuie interpretate în sens restrictiv, conform legii, și nu extensiv. Prin urmare, alte tipuri de plăți primite de subiectul declarării sau efectuate în interesul acestuia, cum ar fi ajutorul financiar ori plata efectuată în favoarea unui terț, nu pot fi asimilate donațiilor sau cadourilor, întrucât acestea diferă prin natura lor juridică și, nefiind prevăzute expres de lege, nu erau supuse obligației de declarare.

107. Spre exemplu, plata efectuată în favoarea unui terț (cum ar fi situația în care copilul major achită ratele de credit către bancă în numele părinților) reprezintă un fapt juridic și nu un act juridic (contract). Prin contrast, donația constituie un act juridic clasic, reglementat de Codul civil, prin care donatorul își diminuează patrimoniul în scopul majorării gratuite a patrimoniului donatarului. În cazul plății efectuate în folosul unui terț, nu se produce o majorare patrimonială directă în favoarea acestuia, ci în favoarea unei alte persoane, chiar dacă terțul obține un avantaj indirect (de exemplu, stingerea unei obligații de plată), mai ales în contextul unei locuri comune.

108. În mod similar, ajutorul financiar sau întreținerea nu se încadrează în noțiunea de „donație” în sensul Codului civil. Ambele pot fi calificate drept forme de liberalități, însă spre deosebire de donație, ajutorul financiar nu este reglementat

în mod expres în categoria obligațiilor civile și are o autonomie juridică proprie, fiind mai apropiat de alte forme de gratuități precum actele de caritate, mecenatul, sponsorizarea sau filantropia, care beneficiază de un cadru normativ distinct.

109. În materie de liberalități, elementul voinței are o importanță esențială, întrucât prin aceste acte dispunătorul transmite bunuri fără a primi un echivalent. Distincția juridică între donație și ajutor financiar se face în funcție de scopul (cauza) actului: dacă scopul este majorarea patrimoniului beneficiarului, ne aflăm în prezența unei donații; dacă scopul este susținerea, asistența sau întreținerea beneficiarului într-o activitate sau operațiune concretă, ne aflăm în prezența unui ajutor financiar.

110. Conform art. 1198 Cod civil (fostul art. 827 până la 1 martie 2019), prin contractul de donație, donatorul se obligă să mărească din patrimoniul său, cu titlu gratuit, patrimoniul donatarului. Rezultă că elementul definitoriu al donației este intenția liberală exclusiv orientată spre creșterea patrimoniului beneficiarului. Din aceste considerente, Codul civil consacră irevocabilitatea donației și reglementează strict excepțiile de la acest principiu.

111. În schimb, ajutorul financiar presupune o cauză juridică distinctă de cea a donației, scopul acestuia fiind acela de susținere temporară a destinatarului și nu de transfer de proprietate care să conducă la sporirea patrimoniului acestuia.

112. Ilustrativ, dacă s-ar admite, prin ipoteză, că ajutorul material este echivalent cu donația, raportul juridic rezultat ar trebui să fie supus aceluiași condiții legale de revocare a susținerii sau contribuției, ceea ce este inadmisibil, întrucât finalitatea celor două instituții juridice este fundamental diferită.

113. În egală măsură, în materii similare, asistența financiară acordată de instituții naționale sau internaționale se realizează de către stat cu titlu de ajutor financiar și nu sub forma donației. Acest ajutor este destinat susținerii unei ramuri sau a unui domeniu de activitate, și nu creșterii patrimoniului beneficiarului.

114. Prin urmare, chiar dacă punctul de vedere al subsemnatului nu este acceptat și ajutoarele financiare primite de la părinți (până în 2017) și de la fiu (în 2020) ar fi considerate, în mod exclusiv, donații (venituri), nici în această ipoteză valorile nu erau supuse declarării.

115. Aceasta deoarece, luate individual, aceste sume: nu au depășit pragul de 15 salarii medii pe economie prevăzut la art. 4 alin. (1) lit. d) (pentru numerar), nu se încadrau în situațiile reglementate de art. 4 alin. (2) (bunuri deținute la data declarării), și nu au depășit limita de 10 salarii medii pe economie prevăzută de art. 4 alin. (3) pentru donațiile exceptate de la declarare.

116. Mai mult, ajutoarele acordate de fiu au fost efectuate în trei tranșe distincte, fiecare având o valoare individuală sub limita de 10 salarii medii pe economie, fără a putea fi cumulate în scopul depășirii pragului legal.

117. În pofida acestor aspecte evidente, Comisia de evaluare nu s-a pronunțat cu privire la aplicabilitatea acestor limite și excepții, omițând astfel o analiză esențială în calificarea juridică a acestor sume.

118. Prin urmare, în ceea ce privește aspectele reținute în Decizia nr. 14 din 28 mai 2024, referitoare la nedeclararea în declarațiile anuale a contribuțiilor bănești primite de la membrii familiei, a economiilor în numerar și a contribuțiilor bănești primite de la fiul reclamantei, se reține că, atât în rundele de întrebări, cât și în răspunsul la notificare, candidata a prezentat răspunsuri ample și detaliate Comisiei de evaluare cu privire la aceste aspecte.

119. În acest context, afirmația Comisiei potrivit căreia „...ea a oferit multiple răspunsuri oarecum variate” este irelevantă și lipsită de relevanță juridică, în condițiile în care nu se contestă faptul că explicațiile au fost furnizate.

120. Se subliniază că Comisia nu a constatat lipsa declarării unor venituri sau bunuri în sensul legii, ci a apreciat că ajutoarele financiare acordate de părinți și de fiu ar fi trebuit declarate. Reclamanta contestă ferm această interpretare a legislației, susținând că declarațiile de avere și interese personale au fost completate corect și conform cadrului legal aplicabil.

121. În ceea ce privește nedeclararea așa-numitelor „economii în numerar” pentru anul 2019, se arată că aceste constatări nu au fost apreciate și determinate în mod corect de către Comisia de evaluare, motiv pentru care se invocă următoarele argumente.

122. Astfel, în Decizia emisă de Curtea Supremă de Justiție la 4 iulie 2024, în dosarul nr. 3-6/24 (2-24022764-01-3-27022024), s-a reținut că: „Sintagma din textul legal «și că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat» semnifică faptul că, inclusiv în fața instanței de judecată, candidații pot prezenta probe capabile să înlăture dubiile serioase.”

123. Pentru a înlătura aceste „dubii serioase” și pentru a demonstra cu certitudine că economiile pentru anul 2019 nu trebuiau declarate – întrucât, până la întocmirea declarației, o parte din acestea fusese deja consumată, iar suma rămasă se situa sub pragul de 15 salarii medii pe economie – se prezintă instanței extrase din rundele de întrebări adresate soțului reclamantei, XXXXX, în cadrul evaluării efectuate de Comisia Vetting în temeiul aceleiași Legi nr. 26 din 10 martie 2022, conform aceluiași criterii și pentru aceeași familie (gospodărie).

124. Din calculul Comisiei Vetting pentru anul 2019 a rezultat că familia reclamantei ar fi avut mai multe cheltuieli decât venituri (fără a se constata existența unor economii), pe când Comisia Pre-vetting a apreciat că economiile ar fi fost semnificative și ar fi depășit pragul de 15 salarii medii pe economie, impunându-se declararea acestora. Diferențe esențiale se regăsesc și în calculele celor două comisii pentru anul 2020.

125. Aceste înscrisuri sunt prezentate abia în fața instanței de judecată, întrucât datează din luna aprilie 2024, iar evaluarea reclamantei fusese reluată și finalizată cu audieri publice la 14 martie 2024, dată la care aceasta a fost informată că va primi decizia Comisiei de evaluare în termen de 30 de zile.

126. Se invocă, astfel, încălcarea principiului egalității de tratament, prevăzut de art. 23 Cod administrativ, care dispune:

(1) Autoritățile publice și instanțele de judecată competente acționează cu respectarea principiului egalității și nediscriminării.

(2) Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să trateze în mod egal persoanele aflate în situații similare, orice diferență de tratament trebuind să fie justificată în mod obiectiv.

127. Or, în alte decizii de evaluare, Comisia a constatat aspecte financiare ce ar fi putut genera dubii serioase, precum:

- a) nedeclararea unui împrumut;
- b) nedeclararea sumelor din conturi bancare conform legii;
- c) nedeclararea prețului corect pentru vânzarea a trei terenuri;
- d) declararea unei sume diferite de valoarea prevăzută în contract.

128. Cu toate acestea, Comisia nu a reținut existența unor dubii serioase în privința integrității etice a acestor candidați, în sensul art. 8 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022.

129. De exemplu, în decizia referitoare la candidatul Șchiopu Vasile, pentru inadvertențe similare, Comisia s-a limitat la constatări precum „o îngrijorare” sau „o observație”, apreciind că:

- a) „candidatul a procedat astfel din neatenție / din greșeală”;
- b) „nu a obținut niciun profit sau avantaj financiar din nedeclarare”;
- c) „nu a avut intenția de a ascunde informația”;
- d) „a interpretat eronat legea”;
- e) „greșeala nu este una majoră”;
- f) „Comisia nu a constatat niciun beneficiu obținut de candidat din nedeclarare”.

130. În cazul reclamantei, argumentele prezentate în scris Comisiei și reiterate în prezenta cauză, referitoare la nedeclararea contribuțiilor primite de la membrii apropiați ai familiei, sunt ample și relevante. Aceasta a menționat expres că, dacă membrii Comisiei interpretează diferit legislația națională privind declarațiile de avere, trebuie să îi aplice același tratament ca și candidaților care au promovat evaluarea, respectiv:

- a) greșeala să fie calificată drept neintenționată;
- b) să se constate că nu a existat intenția de a ascunde venituri sau bunuri;
- c) să se rețină că nu a rezultat niciun avantaj patrimonial din această omisiune;
- d) să se considere că a fost vorba despre o interpretare eronată a legii.

131. Este necesar să se facă distincția între eroare și intenție, precum și între o simplă neatenție și greșelile grave comise cu scopul de a ascunde averi sau venituri.

132. În lipsa unei motivări explicite a deciziei, posibilitatea contestării acesteia în fața instanței de judecată devine iluzorie, întrucât instanța nu poate specula asupra motivelor care au determinat autoritatea competentă să adopte respectiva hotărâre. Motivarea constituie o condiție esențială de legalitate a actului administrativ, iar absența acesteia afectează valabilitatea actului.

133. Analizând conținutul Deciziei Comisiei de evaluare nr. 14 din 28 mai 2024, se constată că aceasta reține, în mod generic, că apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după „intima sa convingere”, formată în urma unei „cercetări multiaspectuale, complete și obiective a informației”. Totodată, se menționează că

niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea Comisiei, conform art. 92 Cod administrativ.

134. În ceea ce privește respectarea termenelor procedurale, se subliniază că, potrivit art. 60 alin. (1) Cod administrativ, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Conform alin. (4) al aceluiași articol, din motive justificate, legate de complexitatea obiectului procedurii administrative, termenul general poate fi prelungit cu cel mult 15 zile, prelungire care produce efecte doar dacă este comunicată în scris participanților, în termenul inițial de 30 de zile, împreună cu motivele justificative.

135. În mod excepțional, conform art. 60 alin. (5) Cod administrativ, în cazuri de complexitate deosebită, autoritatea publică poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea procedurii administrative, fără a depăși însă 90 de zile.

136. În speță, termenul în care trebuia finalizată procedura de evaluare a fost depășit în mod grosolan de către Comisie, fără o justificare și comunicare corespunzătoare conform cerințelor legale.

137. În concluzie, averile reclamantei sunt declarate și acoperite de veniturile raportate, precum și de ajutoarele financiare a căror proveniență a fost explicată în detaliu, cu anexarea de înscrisuri suplimentare în cadrul procedurii de evaluare reluate, înscrisuri care au rămas fără apreciere din partea Comisiei de evaluare. Prin urmare, decizia contestată este lipsită de motivare, iar „dubiile serioase” reținute de Comisie nu sunt întemeiate, candidata întrunind criteriile de integritate financiară și etică.

138. Drepturile reclamantei, a căror protecție se solicită, sunt consacrate prin Constituție și prin Legea privind statutul judecătorului, făcând parte din garanțiile ce asigură independența judecătorului. Acestea constituie elemente esențiale ale statutului judecătorului, dobândit odată cu numirea în funcție.

139. Inadvertențele formale reținute de Comisie nu sunt de o gravitate care să justifice aplicarea unei măsuri atât de restrictive. Cumulul circumstanțelor expuse anterior are o importanță determinantă pentru aprecierea corespunderii reclamantei cu criteriile de integritate financiară și etică.

140. Deși marja de apreciere a Comisiei de evaluare este considerabilă, aceasta nu este nelimitată, fiind necesar ca aprecierile să se întemeieze pe circumstanțe obiective. Or, asemenea circumstanțe nu au fost determinate și analizate în raport cu caracterul „serios” al pretinselor dubii privind sursele mijloacelor bănești și presupusa nedeclarare a acestora.

141. În consecință, sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 – respectiv, existența unor circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat – impunându-se dispunerea reevaluării.

Cerere de contestare

142. În cadrul ședinței de judecată, Veronica Cupcea și avocatul Iurie Mărgineanu, au depus la dosar o cerere de chemare în judecată concretizată, formulată în conformitate cu modificările aduse art. 14 din Legea nr. 26/2022 prin Legea nr. 239 din 13 septembrie 2024, intrată în vigoare la data de 26 septembrie 2024.

143. Astfel, reclamanta a solicitat anularea Deciziei nr. 14 din 28 mai 2024 a Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, pronunțată în privința Veronicăi Cupcea, și constatarea faptului că aceasta a promovat evaluarea.

144. Suplimentar față de cererea de chemare în judecată inițială, în motivarea cererii concretizate, s-a arătat că, la adoptarea deciziei contestate, Comisia de evaluare a încălcat grav prevederile art. 10 alin. (9) și art. 13 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022, care prevăd că evaluarea se efectuează după libera apreciere a Comisiei, formată în urma unei cercetări multispectuale, complete și obiective a informațiilor, fără ca vreun material probator să aibă forță probantă prestabilită, și că decizia trebuie să fie motivată, incluzând faptele relevante, motivele și concluzia Comisiei.

145. Reclamanta a susținut că Decizia nr. 14 din 28 mai 2024 nu poate fi calificată drept motivată și bazată pe o cercetare multispectuală, completă și obiectivă a informațiilor și faptelor relevante, întrucât Comisia nu a analizat și nu s-a pronunțat asupra argumentelor candidatei potrivit căreia aceasta și soțul ei au economisit între 20% și 40% din venitul lunar încă de la începutul anilor 1990, în vederea achiziționării bunurilor imobile în anul 2012, ambii fiind angajați în câmpul muncii din anul 1991.

146. De asemenea, s-a arătat că din tabelul nr. 3 al deciziei rezultă, în mod eronat, că în anul 2012 familia candidatei s-ar fi aflat în întreținerea părinților, întrucât nu au fost incluse veniturile proprii care au permis realizarea achizițiilor din anul 2012, respectiv:

- venitul obținut din vânzarea, în anul 2011, a unei garsoniere din mun. Chișinău, pentru suma de 174.812 MDL;
- creditul în sumă de 270.000 MDL contractat de la MAIB;
- economiile realizate pe parcursul a 20 de ani de activitate (1991–2011);
- veniturile salariale ale soților pentru anul 2012, indicate de Comisie în tabelul nr. 2 din notificare, în sumă totală de 150.349 MDL (77.929 MDL – candidata, 72.420 MDL – soțul).

147. Potrivit reclamantei, fără nicio motivare, Comisia nu a inclus aceste surse în tabelul nr. 3 din decizie, ca mijloace bănești utilizate pentru achizițiile din anul 2012, menționând în schimb doar pensia socrului candidatei și unele venituri ale mamei acesteia, ceea ce a condus la indicarea neîntemeiată a unei diferențe de –325.932 MDL între mijloacele bănești stabilite de Comisie și sumele necesare, conform paginii 21 a deciziei.

148. Reclamanta a mai susținut că, în mod nejustificat, Comisia a inclus în tabelul nr. 3 pensia socrului candidatei doar începând cu anul 2009, deși la dosar a fost prezentat certificatul din care rezultă cuantumul pensiei încă din anul 1991. Potrivit acestora, această omisiune ar putea fi legată de procura emisă de socru pe numele

soțului candidatei, pentru ridicarea pensiei, document prezentat Comisiei. Cu toate acestea, contrar art. 10 alin. (9) și art. 13 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022, Comisia nu a pus în discuție la audierile publice necesitatea acestei procuri, în vederea aprecierii sale. În opinia reclamantilor, procura nu atestă că socrul ar fi sprijinit material familia doar din anul 2009, ci demonstrează exclusiv faptul că soțul candidatei, în calitate de mezin și unic fiu, care locuia împreună cu părinții săi (cele două surori fiind plecate peste hotare), era împuternicit să ridice pensia tatălui său de la Banca de Economii, întrucât acesta se deplasa cu dificultate, iar în ultimii doi ani se afla în scaun cu rotile. Procura era întocmită atât pe numele soțului, cât și al soacrei, pentru a putea ridica pensia oricare dintre aceștia.

149. De asemenea, reclamanta a arătat că, deși Comisia a reținut că mama candidatei a înstrăinat în perioada 2009–2010 un autoturism „Moskvici 412”, aceasta a omis neîntemeiat să includă în tabelul nr. 3 suma minimă estimată de 10.000 MDL (echivalentul a circa 500 USD la acel moment), reprezentând ajutor financiar din partea mamei pentru achizițiile efectuate în anul 2012, motivând absența acesteia prin faptul că prețul exact al tranzacției nu a fost reținut.

150. Totodată, s-a contestat motivarea deciziei Comisiei în ceea ce privește presupusul deficit de mijloace bănești pentru rambursarea împrumutului contractat în anul 2014, conform aceluiași tabel nr. 3 din pagina 21 a deciziei. Reclamanta a subliniat că nu a fost efectuată o analiză multiaspectuală, completă și obiectivă, în condițiile în care Comisia nu a luat în considerare veniturile familiei pentru anul 2013, deși candidata a menționat în repetate rânduri că, în mod firesc, o familie nu începe anul cu sold zero și dispune de economii. Mai mult, candidata a prezentat, în răspunsul la notificare, un calcul detaliat al veniturilor și cheltuielilor pentru anul 2013, din care rezulta în mod cert existența unor economii de cel puțin 62.515 MDL, utilizate pentru închiderea creditului în anul 2014. Acest calcul nu a fost însă luat în considerare de Comisie și nu a făcut obiectul unei analize motivate.

151. Reclamanta a mai arătat că, în chiar conținutul deciziei contestate, Comisia menționează: *„Conform candidatei, contribuțiile rudelor sale la rambursarea împrumutului au inclus: (1) veniturile din vânzarea a patru loturi de teren de către mama candidatei; (2) pensia socrului candidatei, care a fost oferită familiei sale cu titlu de contribuție financiară; (3) contribuțiile financiare ale părinților ei...”* (pag. 14 a deciziei). Având în vedere că tatăl candidatei este decedat din anul 1989, este evident că în noțiunea de „părinți” se includ mama candidatei, precum și părinții soțului acesteia. Cu toate acestea, Comisia, fără motivare și fără a efectua o cercetare multiaspectuală, completă și obiectivă, nu a inclus în tabelul nr. 3 din decizie ajutoarele materiale acordate de soacră după decesul socrului, survenit în iunie 2013, pentru rambursarea creditului în anul 2014, deși la dosar au fost depuse dovezi în acest sens.

152. Astfel, a fost prezentată confirmarea de la Primăria satului Vatici (localitatea de domiciliu a socrilor), din care rezultă că aceștia dețineau și alte venituri decât pensia, precum și confirmarea emisă de Secția Agricultură și Relații Funciare a Consiliului raional Orhei, atestând că socrii dețineau 2,5 ha de livadă de nuci, cu

mențiunile privind anul plantării, vârsta la care începe producția și cantitatea anuală estimată de nuci per pom. Reclamanta a arătat că era suficient ca Comisia să consulte sursele oficiale pentru a stabili prețul miezului de nucă în anii respectivi, pentru a determina câștigul realizat, însă aceste înscrisuri au fost trecute cu vederea și nu au primit nicio apreciere.

153. Potrivit reclamantei, din logica reținută de Comisie ar rezulta că, după decesul socrului, soacra nu ar mai fi oferit niciun sprijin și nu ar mai fi întreținut gospodăria comună, ipoteză contrazisă de probele depuse. Mai mult, prin notificarea transmisă, Comisia a solicitat doar prezentarea probelor privind capacitatea financiară a persoanelor apropiate de a acorda sprijin financiar, cerință îndeplinită prin documente depuse la dosar, pe care însă Comisia a refuzat să le ia în considerare.

154. Reclamanta a mai susținut că, în cadrul dosarului administrativ, lipsește un calcul întocmit de candidată ca răspuns la notificare, în completarea tabelului nr. 1 din notificarea Comisiei, în care figurau doar veniturile soacrei. Acest calcul a fost prezentat Comisiei, aspect confirmat inclusiv în cadrul audierilor publice, când candidata a făcut trimitere expresă la document și a dat citire cifrelor incluse în acesta.

155. În aceste condiții, este neîntemeiat și nu poate fi reținut rezumatul Comisiei conform căruia „*candidata a justificat mai puțin de o treime din mijloacele bănești necesare pentru tranzacțiile din 2012 și 2014... deficitul de mijloace bănești pentru achitarea împrumutului în 2014... sporește îndoielile și în privința tranzacțiilor din 2012*” (pag. 22 a deciziei).

156. Reclamanta a mai subliniat că, în notificarea transmisă candidatei, nu se regăsește niciun dubiu serios referitor la achizițiile din anul 2012, deși acesta este invocat ulterior în decizia de nepromovare. Astfel, la „Problema 1” din notificare se menționează: „*sursa mijloacelor bănești pentru finanțarea achiziției a două bunuri...*”, însă la finalul descrierii acestei probleme, în secțiunea intitulată „*Dubii serioase*”, nu este indicat niciun dubiu privind achizițiile din 2012 (pag. 6 a notificării). În aceste condiții, candidata a considerat că notificarea conține doar problemele identificate de Comisie în timpul evaluării și că, în cadrul reevaluării, s-a ajuns la concluzia fermă că, în decurs de 20 de ani de activitate împreună cu soțul, cu sprijinul părinților, prin înstrăinarea unei garsoniere și contractarea unui credit, a avut resurse financiare suficiente pentru achiziționarea unui apartament la mansardă într-un imobil tip „Hrușciov” (cu preț pe metru pătrat mai redus) și a unui teren cu construcție începută în mediul rural, pe care o finalizează și în prezent, după mai bine de 10 ani, fiind terminată doar până la stadiul care permite locuirea.

157. Reclamanta a arătat că, în aceste condiții, afirmația Comisiei conform căreia evaluarea ar fi fost efectuată „*în contextul unei revizui multiaspectuale, complete și obiective*” (pag. 29 a deciziei) este una pur declarativă și nu reflectă realitatea. Nu poate fi vorba de o cercetare multiaspectuală, completă și obiectivă atunci când Comisia utilizează formulări ipotetice, de tipul: „*venitul suplimentar al mamei candidatei a fost probabil necesar pentru cheltuielile sale personale de consum și, astfel, nu era disponibil ca economii pentru a face donațiile pretinse candidatei*”

(pag. 20 a deciziei). Mai mult, în ceea ce privește veniturile suplimentare ale soacrei candidatei, Comisia nu s-a pronunțat nici măcar în acești termeni ipotetici, ignorând complet probele depuse.

158. Referitor la ajutoarele (contribuțiile) acordate de părinți și de fiu și nedeclarate în declarațiile anuale, reclamanta a arătat că, în răspunsurile la rundele de întrebări, în cererea de chemare în judecată, precum și în analiza scrisă a legislației privind declarațiile anuale, prezentată în ședința de judecată, au explicat în detaliu că aceste ajutoare nu fac obiectul declarării și au demonstrat că nu a fost încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale. S-a mai menționat că, în decizia sa, Comisia se contrazice, calificând aceleași sume, pe de o parte, drept „contribuții”, iar pe de altă parte drept „donații”, deși aceste noțiuni au în doctrină semnificații juridice distincte.

159. În ceea ce privește afirmațiile Comisiei potrivit cărora „*versiunea schimbătoare a candidatei asupra evenimentelor i-a subminat credibilitatea*” (pag. 31 a deciziei) și „*dubiile Comisiei au fost amplificate de schimbările frecvente în afirmațiile sale*” (pag. 32 a deciziei), reclamanta a susținut că acestea sunt tendențioase și neîntemeiate. Candidata nu a formulat versiuni schimbătoare și nu a modificat frecvent afirmațiile, ci a adus argumente suplimentare și pertinente cu privire la aceleași probleme și întrebări ridicate în mod repetat de Comisie, prin rundele de întrebări, notificare și audieri publice.

160. Reclamanta a contestat și afirmațiile Comisiei potrivit cărora „*de fapt, cele trei date indicate de candidată sunt datele la care aceasta și soțul ei au efectuat tranșele plăților pentru împrumut în 2020, nu date indicate vreodată de Comisie ca date la care mijloacele bănești au fost primite de la fiul candidatei*” (pag. 31 a deciziei). Aceasta a susținut că aceste trei date – 7 aprilie 2020, 3 septembrie 2020 și 7 octombrie 2020 – au fost chiar cele indicate de Comisie în rundele de întrebări adresate candidatei în cadrul evaluării, pentru a explica sursele utilizate la rambursarea creditului în acele zile, întrucât au fost achitate sume mai mari. Candidata a explicat atunci că fiul său își păstra economiile la domiciliul părinților, iar aceștia retrăgeau sume atunci când aveau nevoie, astfel încât rambursarea împrumutului s-a făcut în trei tranșe egale de câte 50.000 MDL.

161. Situație similară se regăsește, potrivit reclamantei, și în ceea ce privește așa-numitele „economii în numerar” pentru anul 2019, pe care Comisia a solicitat insistent să fie justificate printr-un calcul. Candidata a încercat să realizeze acest calcul la evaluarea inițială, orientându-se după alte calcule efectuate de Comisie pentru anii precedenți, însă rezultatul a fost eronat, nefiind specialistă în domeniu. În cadrul reevaluării, aceasta a corectat calculul, răspunzând la notificarea Comisiei, însă acest document nu a fost analizat și Comisia nu a motivat în decizie de ce acordă prioritate calculului inițial, și nu celui rectificat.

162. Reclamanta a subliniat că, pentru a înlătura orice dubiu serios, a prezentat instanței extrase din rundele de întrebări adresate soțului candidatei, XXXXX, în cadrul evaluării acestuia de către Comisia Vetting, efectuată în temeiul aceleiași Legi nr. 26/2022. Din aceste extrase rezultă că, pentru anul 2019, Comisia a constatat că

familia nu a înregistrat economii, ci, dimpotrivă, a avut cheltuieli mai mari decât veniturile, ceea ce contrazice „dubiu serios” reținut în cazul candidatei. Totodată, s-a arătat că există diferențe esențiale între calculele celor două comisii pentru anul 2020, inclusiv în ceea ce privește coșul minim de consum al familiei, diferențele fiind semnificative (documente anexate).

163. În ceea ce privește afirmația Comisiei conform căreia *„respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale de către funcționarii publici are ca scop prevenirea îmbogățirii nejustificate și ilicite”* (pag. 32 a deciziei), reclamanta a arătat că, în cazul candidatei, scopul legii este atins, întrucât aceasta a respectat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale și nu deține bunuri nejustificate sau ilicite.

164. Reclamanta a susținut că, în realitate, Comisia nu are dubii rezonabile privind integritatea etică și financiară a candidatei, aspect confirmat indirect chiar în decizia contestată, în care se precizează: *„atunci când candidații nu promovează evaluarea din cauza unor dubii serioase privind integritatea financiară și/sau etică, acest lucru demonstrează că aceștia au fost evaluați în mod scrupulos, având ca bază standarde de integritate, ceea ce sporește încrederea publicului în candidații care promovează evaluarea și sunt eligibili pentru a fi aleși membri ai organelor de autoadministrare”* (pag. 33 a deciziei).

165. Potrivit reclamantei, această formulare reflectă un raționament potrivit căruia, pentru a spori încrederea publicului în cei care promovează evaluarea, Comisia ar urmări crearea unei aparențe de exigență sporită, ceea ce ar conduce la nepromovarea unui număr cât mai mare de candidați prin inventarea unor dubii serioase, în acest caz fiind vorba de un tratament diferențiat și discriminator aplicat candidatei.

166. Reclamanta a invocat că, potrivit deciziei contestate, Comisia a reținut: *„Scopul evaluării integrității etice și financiare a candidaților pentru funcțiile de conducere în Consiliul Superior al Magistraturii (...) este (...) de a spori încrederea societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor”* (pag. 33 a deciziei) și *„(...) în contextul evaluării candidaților care doresc să activeze în organele de autoadministrare din sistemul de justiție”* (pag. 33 a deciziei).

167. Reclamanta a subliniat că nu mai este și nici nu mai dorește să fie candidat pentru funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii sau pentru orice altă funcție în organele de autoadministrare din sistemul de justiție, această etapă fiind depășită, iar procedura de alegeri fiind deja finalizată. În prezent, scopurile reevaluării sale sunt următoarele:

- reabilitarea reputației profesionale, pentru a spori încrederea publicului și în persoana sa;
- obținerea salariului majorat, de care beneficiază colegii care au promovat evaluarea;
- evitarea supunerii unei noi evaluări, întrucât, conform modificărilor aduse prin Legea nr. 239 din 13.09.2024, intrată în vigoare la 26.09.2024, art. 10 din Legea nr. 26/2022 a fost completat cu alin. (12), care prevede că informația privind subiecții menționați la art. 2 alin. (1) lit. a)–d) evaluați potrivit acestei legi se transmite Comisiei de evaluare instituită în temeiul Legii nr. 65/2023.

168. Reclamanta a arătat că, în temeiul acestei modificări, dosarul său administrativ va fi transmis Comisiei Vetting, care ar putea fi influențată de constatările, concluziile și motivările tendențioase și neobiective ale Comisiei Pre-Vetting, ceea ce ar putea genera o decizie defavorabilă, având în vedere că factorul uman nu poate fi exclus din procesul decizional.

169. De asemenea, a invocat prevederile art. 3 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252 din 17.08.2023, potrivit căreia nu sunt supuse evaluării conform acestei legi persoanele care au promovat evaluarea integrității conform Legii nr. 26/2022, iar în caz de nepromovare acestea devin subiect al evaluării conform Legii nr. 252/2023. În temeiul acestei din urmă legi, sunt evaluați judecătorii care, în perioada 1 ianuarie 2017 până la data intrării în vigoare a legii, au exercitat funcția de președinte al unei judecătoriai.

170. Totodată, reclamanta a indicat că decizia contestată conține erori factuale, întrucât se menționează: „*Decizia nr. 14 din 28 mai 2024 cu privire la evaluarea reluată a Veronicăi CUPCEA, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor*”, deși aceasta nu a candidat și nici nu candidează pentru funcția de membru în Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor. În plus, Comisia Pre-Vetting nu evaluează candidați pentru funcțiile de membru în colegii, fapt confirmat de informațiile publicate pe paginile oficiale ale Comisiilor Vetting și Pre-Vetting (documente anexate). Potrivit cadrului legal, candidații pentru funcțiile de membru în Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor și în Colegiul disciplinar al judecătorilor sunt evaluați conform Legii nr. 26/2022 de către Comisia Vetting.

B. Poziția părții (f.d. 49-79):

171. La 5 septembrie 2024, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, a depus referință prin care a solicitat respingerea cererii de contestare înaintată de către Veronica Cupcea.

172. În motivarea referinței, pârâta a arătat că, în vederea executării obligațiilor legale ce îi revin potrivit Legii nr. 26/2022 și Deciziei Curții Supreme de Justiție, Comisia a dispus reluarea procedurii de evaluare a reclamantei.

173. Ca urmare a reevaluării, Comisia a emis Decizia nr. 14 din 28 mai 2024 privind evaluarea reluată a Veronicăi Cupcea, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii („Decizia”).

174. În conformitate cu art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, în situația reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare, potrivit alin. (8) lit. b) al aceluiași articol, dispozițiile legii referitoare la procedura de evaluare a integrității se aplică în mod corespunzător.

175. În prezenta cauză, Comisia a acționat cu diligență și bună-credință, îndeplinindu-și integral obligațiile ce îi revin potrivit Legii nr. 26/2022.

176. În special, atunci când a constatat existența unor neclarități, Comisia a oferit reclamantei posibilitatea de a le clarifica prin prezentarea de date și informații suplimentare, în conformitate cu art. 10 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, acordând un termen suficient în acest scop. Faptul că reclamanta a depus datele și informațiile suplimentare confirmă implicit că acest termen a fost adecvat.

177. În plus, Comisia subliniază următoarele: Sarcina probei revine candidatului pe parcursul procesului reluat de evaluare. În faza inițială a procedurii (etapele 1 și 2 din cadrul evaluării inițiale), Comisia are obligația de a acumula date și informații, utilizând competențele sale legale prevăzute la art. 6 din Legea nr. 26/2022 și respectând obligațiile stabilite la art. 7 din aceeași lege.

178. În situația apariției unor neclarități și în scopul elucidării acestora, Comisia acordă candidatului posibilitatea de a prezenta date și informații suplimentare, inclusiv în cadrul procedurii de evaluare reluate (conform art. 10 alin. (7) din Legea nr. 26/2022 – etapa a 3-a a evaluării reluate).

179. Prezentarea acestor date și informații suplimentare reprezintă un drept și nu o obligație a candidatului (art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26/2022). Totuși, neexercitarea acestui drept – fie prin refuz expres sau tacit, fie prin furnizarea de date incomplete ori neconcludente – poate conduce Comisia la concluzia că există dubii serioase cu privire la îndeplinirea criteriilor de integritate de către candidat (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). În consecință, este în interesul candidatului să preia sarcina probațiunii, iar acest transfer legal al sarcinii probei nu doar că nu încalcă, ci chiar protejează efectiv drepturile acestuia.

180. Rațiunea transferului sarcinii probațiunii către candidat a fost dezvoltată la nivel internațional. Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), în Opinia nr. 1064/2021 din 9 februarie 2022 privind procesul de vetting în sistemul judiciar din Kosovo („Avizul 1064/2021”), a reținut următoarele:

- Într-un sistem de vetting și verificare a integrității, este pe deplin legitim ca sarcina probei să fie transferată de la stat către judecătorul sau procurorul care solicită recrutarea ori ocuparea unei funcții (pag. 68);
- Procesul de redenumire transformă toți angajații în solicitanți, iar sarcina probei revine acestor persoane, care trebuie să demonstreze aptitudinea pentru exercitarea funcției în cauză (pag. 95).

181. La rândul său, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a statuat că:

- Articolul 6 din Convenție nu conține reguli privind admisibilitatea probelor sau modul de evaluare a acestora, aceste aspecte fiind de competența dreptului național și a instanțelor interne (cauza *Garcia Ruiz c. Spaniei* [GC], nr. 30544/96, § 28, CEDO 1999-I);
- Nu este arbitrar, în sensul părții „civile” a art. 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să fie transferată reclamantului în cadrul unei proceduri de verificare, după ce autoritatea competentă a pus la dispoziție constatări preliminare și acces la probele dosarului (a se vedea *Gogitidze și alții c. Georgiei*, nr. 36862/05, § 122, 12 mai 2015 – în contextul confiscării *in rem*, precum și *Grayson și Barnham c. Regatului Unit*, nr. 19955/05 și 15085/06, §§ 37-49, 23 septembrie 2008 – în contextul confiscării în cauze de trafic de droguri);

- În cauza *Xhoxhaj c. Albaniei*, nr. 15227/19, §§ 352-353, Curtea a constatat că, având în vedere evaluarea bunurilor personale sau familiale acumulate în timpul carierei unui judecător, nedepunerea documentelor justificative pentru a demonstra caracterul licit al venitului partenerului și omisiunea de a declara bunul la momentul dobândirii nu a constituit o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție sub aspectul principiului securității juridice.

182. În plus, în Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției Generale Drepturile Omului și Stat de Drept (DGI) a Consiliului Europei – Avizul nr.1069/2021 din 13 decembrie 2021 („Avizul nr. 1069/2021”) referitor la Republica Moldova – s-a reținut că instituirea unor organe ad-hoc pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe premisa existenței unor deficiențe extrem de grave în sistemul de justiție și a unor îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților (par. 12). Doar într-un regim de funcționare normală, integritatea magistraților care urmează să fie aleși de colegii lor ar trebui să rezulte, în mod natural, din calitățile, condițiile personale, integritatea și competența profesională care au stat la baza numirii lor în funcție (par. 11).

183. Totuși, după cum se menționează și în Decizie (pag. 8–9), atât legislația națională, cât și anumite acte emise de Grupul de State împotriva Corupției (GRECO), de organizații neguvernamentale din Republica Moldova, de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), precum și de Comisia Internațională a Juriștilor, au evidențiat preocupări majore cu privire la lipsa de integritate a actorilor din sectorul justiției din Republica Moldova și la ineficacitatea mecanismului de atragere la răspundere disciplinară.

184. În special, în Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, aprobată prin Legea nr. 211/2021, se reține că: „Percepția existentă în societate, potrivit căreia unele verdicte sunt emise de judecători sub presiunea unor factori externi, abuzurile din sistem, justiția selectivă, influențele necorespunzătoare atât din interior, cât și din exterior (inclusiv influențele de ordin politic), factorii de corupție, precum și lipsa de integritate a unor actori din sistem, erodează în ansamblu autoritatea puterii judecătorești și afectează grav încrederea publicului în independența judecătorilor.”

185. Constatările expuse anterior (inclusiv cele prevăzute în legislația națională) nu pot fi considerate caracteristice unui „regim de funcționare normală”. În consecință, după cum reține Comisia, pilonii fundamentali ai filtrului de integritate instituit prin Legea nr. 26/2022 – criteriile exhaustive privind integritatea financiară și etică, dreptul candidatului de a prezenta probe și de a înlătura dubiile serioase ale Comisiei, precum și independența funcțională a acestora – au avut ca scop garantarea faptului că prezumția de integritate poate fi răsturnată numai în baza probelor.

186. Procesul reluat de evaluare a integrității, precum și Decizia emisă, nu afectează statutul profesional al reclamantei, întrucât obiectul mandatului Comisiei este stabilit în mod expres de lege (art. 3 alin. (1) din Legea nr. 26/2022), astfel: „*Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor efectuează evaluarea integrității candidaților la funcția de membru în organele prevăzute la*

art. 2 alin. (1)” (inclusiv în Consiliul Superior al Magistraturii). Prin urmare, Comisia nu substituie și nu preia atribuțiile vreunui alt organ public din Republica Moldova (inclusiv ale organelor de urmărire penală).

187. În prezenta cauză, Comisia și-a respectat strict mandatul, menționând explicit în dispozitivul Deciziei că „... *candidata nu întrunește criteriile de integritate financiară și etică, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea acestora, astfel încât nu promovează evaluarea*”. Această concluzie este în conformitate cu prevederile art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022.

188. Întinderea (domeniul de aplicare) a mandatului Comisiei este, de asemenea, reglementată expres prin lege, vizând verificarea integrității etice și financiare a candidaților (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022), raportată la criteriile prevăzute la art. 8 alin. (2) și alin. (4) din aceeași lege. Potrivit art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, un candidat nu promovează evaluarea integrității dacă: Comisia constată existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8; și Aceste dubii nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

189. Astfel, legea instituie un test riguros, alcătuit din două elemente cumulative: constatarea existenței unor dubii serioase și oferirea posibilității candidatului de a le înlătura.

190. În prezenta speță, Comisia a aplicat integral acest cadru juridic, acordând reclamantei posibilitatea de a prezenta date și informații suplimentare în vederea înlăturării oricărui dubiu.

191. Efectul juridic al deciziilor Comisiei este reglementat în mod expres și exhaustiv de lege. Potrivit art. 13 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, „*Decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs*”.

192. În consecință, niciun alt efect juridic nu este prevăzut sau susținut de lege și fapte. În prezenta cauză, nimic nu împiedică reclamanta să își continue cariera profesională și exercitarea atribuțiilor funcției de judecător.

193. Faptul că Legea nr. 26/2022 nu afectează statutul profesional al reclamantei reiese în mod direct și din Nota informativă care a însoțit proiectul acestei legi, unde se precizează: „*Rezultatul evaluării integrității candidaților la funcțiile de membri ai CSM, CSP și ale organelor specializate ale acestora nu va avea niciun efect asupra carierei acestora în calitate de judecători sau procurori. Evaluarea propusă prin intermediul prezentului proiect se face exclusiv în raport cu funcția pentru care se candidează și nu are drept scop evaluarea aptitudinilor profesionale ale candidaților. Pe cale de consecință, mecanismul propus prin proiectul dat nu afectează garanția constituțională a independenței judecătorilor și procurorilor și nu împiedică exercitarea atribuțiilor acestora*”.

194. În conformitate cu art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 privind actele normative, la interpretarea unui act normativ se ține cont de nota informativă care a însoțit proiectul actului respectiv.

195. Aceeași concluzie este confirmată și de punctul 39 din Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției Generale a Drepturilor Omului și Statului de

Drept (DGI) a Consiliului Europei – Avizul nr. 1069/2021, potrivit căruia: „Proiectul de lege revizuit arată clar că rezultatele evaluării integrității nu vor avea niciun efect asupra carierei candidatului ca judecător sau procuror. Acest lucru decurge din principiul inamovibilității judecătorilor și din competența exclusivă, consacrată constituțional, a Consiliilor Supreme de a impune sancțiuni sau de a dispune eliberarea din funcție a unui judecător sau procuror”.

196. De asemenea, după cum a reținut Comisia (pag. 7 din Decizie), Legea nr.26/2022 și jurisprudența consacrată a Curții Europene a Drepturilor Omului nu garantează candidaților un drept la un rezultat favorabil în urma evaluării efectuate de Comisie. Totodată, Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu consacră, în principiu, dreptul persoanelor de a deține o funcție publică legată de administrarea justiției.

197. Potrivit art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, candidatul poate refuza publicarea deciziei Comisiei care îl vizează. Textul legal prevede că, în cazul în care candidatul, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia de evaluare despre refuzul său privind publicarea, decizia referitoare la evaluarea sa se publică pe pagina web a instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatului, care rămân publice.

198. În prezenta cauză, reclamanta a exercitat acest drept, iar în consecință decizia emisă în privința sa nu a fost publicată.

199. Prin urmare, evaluarea integrității reclamantei, desfășurată în conformitate cu prevederile Legii nr. 26/2022 și finalizată prin adoptarea Deciziei, nu a încălcat drepturile și interesele sale legale și nu i-a afectat statutul profesional.

200. Rezultă din considerentele expuse că, în urma evaluării integrității etice și financiare a candidatului, efectuate în baza datelor și informațiilor furnizate de acesta și obținute de la terți, Comisia stabilește dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatului cu criteriile legale de integritate.

201. Legea nr. 26/2022 reglementează în mod expres marja de apreciere a Comisiei, prevăzând că: în evaluarea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea deciziilor aferente, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6)); Comisia apreciază materialele acumulate potrivit intimei sale convingeri, formată în urma unei cercetări multiaspectuale, complete și obiective a informațiilor, niciun material prezentat neavând forță probantă prestabilită în absența evaluării sale de către Comisie (art. 10 alin. (9)).

202. În consecință, soluția pronunțată de Comisie – promovarea sau nepromovarea evaluării – reprezintă rezultatul unei aprecieri proprii, întemeiate pe existența sau inexistența unor dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică.

203. Astfel, Comisia nu stabilește în mod definitiv conformitatea sau neconformitatea candidatului cu aceste criterii, ci doar constată dacă există ori nu dubii serioase în acest sens. Anumite circumstanțe factice pot fi suficiente pentru a

reține existența unor dubii serioase, fără a fi însă suficiente pentru a constata neconformitatea.

204. Prin urmare, Comisia nu se substituie unei instanțe de judecată sau unui alt organ similar, iar activitatea sa nu constituie o verificare judiciară ori de altă natură, destinată stabilirii certe a unui fapt.

205. Această interpretare este susținută de dispozițiile art. 13 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, care prevăd că decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs, fiind transmisă organelor competente pentru examinarea eventualelor încălcări depistate. Constatările din decizie nu au valoare probantă în alte proceduri sau procese.

206. În același sens, Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției Generale a Drepturilor Omului și Statului de Drept (Avizul nr. 1069/2021, par. 14) reține că verificările de integritate aplicate candidaților la funcțiile din cadrul CSM, CSP și organelor lor specializate reprezintă un proces de filtrare, și nu unul de verificare judiciară. Atunci când sunt implementate corespunzător, acestea realizează un echilibru între beneficiile măsurii – în special creșterea încrederii în justiție – și eventualele efecte negative pe care le pot produce.

207. Așadar, decizia Comisiei constituie exclusiv o constatare a existenței unor dubii serioase privind conformitatea reclamantei cu criteriile de integritate etică și financiară. Aceasta nu echivalează și nu se prezintă ca o constatare a neconformității cu aceste criterii.

208. Prin Hotărârea nr. 5 din 14 februarie 2023, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională sintagma „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat”. Prin această decizie, instanța constituțională a stabilit că, până la modificarea legii de către Parlament, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor formulate împotriva deciziilor Comisiei de evaluare, poate dispune reevaluarea candidaților nepromovați numai în ipoteza în care sunt constatate cumulativ:

- (a) existența unor erori procedurale grave comise de Comisie, de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii de evaluare; și
- (b) existența unor circumstanțe care ar fi putut conduce la promovarea evaluării de către candidat.

209. Deși rămâne discutabil dacă ambele condiții trebuie îndeplinite cumulativ sau este suficientă îndeplinirea uneia singure, utilizarea conjuncției „și” indică interpretarea potrivit căreia admisibilitatea contestației este condiționată de îndeplinirea ambelor cerințe. Cert este însă că legiuitorul a reglementat în mod exhaustiv situațiile în care contestația poate fi admisă, limitându-le la aceste două ipoteze.

210. În aceeași hotărâre, Curtea Constituțională a reținut că legiuitorul a urmărit, pe de o parte, evitarea anulării deciziilor Comisiei pentru încălcarea unor reguli procedurale nesemnificative și, pe de altă parte, asigurarea celerității soluționării contestațiilor, în vederea constituirii rapide a unui Consiliu Superior al Magistraturii funcțional. Instanța a constatat că aceste scopuri legitime se circumscriu obiectivelor

generale ale ordinii publice și garantării autorității și imparțialității justiției, prevăzute la art. 54 alin. (2) din Constituție (pct. 78), și a admis că dispozițiile art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26/2022 sunt apte să atingă obiectivul de a evita anularea deciziilor Comisiei pentru încălcări procedurale minore (pct. 83).

211. În consecință, Curtea a statuat că identificarea în procedura de evaluare a unor erori procedurale ne semnificative, care nu au caracter grav, nu trebuie să conducă la anularea deciziei Comisiei, întrucât o asemenea soluție ar fi disproporționată.

212. Rezultă că reclamanta are sarcina de a demonstra încadrarea susținerilor sale în criteriile prevăzute de Legea nr. 26/2022 și de jurisprudența Curții Constituționale, pentru a putea obține admiterea acțiunii. În acest context, concluzia Comisiei, exprimată prin decizie, privind existența unor dubii serioase referitoare la conformitatea reclamantei cu criteriile de integritate etică și financiară, ține de sfera de oportunitate a actului administrativ adoptat.

213. În acest sens, potrivit art. 225 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ. Această dispoziție consacră principiul potrivit căruia aprecierea oportunității, ca efect juridic, aparține exclusiv autorității administrației publice care a emis actul, instanța având competența de a analiza actul numai sub aspectul legalității acestuia, inclusiv din perspectiva conformității cu scopul legii.

214. Oportunitatea actului administrativ presupune alegerea, de către autoritatea competentă, dintre mai multe soluții posibile și echivalente din punct de vedere juridic, a celeia care corespunde cel mai bine interesului public ce trebuie satisfăcut. Dacă legalitatea face trimitere la „litera legii”, oportunitatea urmărește corespunderea cu „spiritul legii”.

215. Astfel, atunci când adoptă o decizie, Comisia trebuie să respecte cerințele legale și să se încadreze în limitele stabilite de lege, fără a fi însă lipsită de libertatea de a aprecia în mod concret situația dedusă evaluării. Legea nu poate fi aplicată mecanic și nici nu poate prevedea în mod exhaustiv toate situațiile care pot apărea în practică, ceea ce impune recunoașterea unui grad de libertate de acțiune autorității, cunoscut în doctrină sub denumirea de „putere discreționară”.

216. Puterea discreționară, denumită și „competență de apreciere”, intervine în situațiile în care norma juridică nu impune autorității un comportament determinat, ci îi lasă libertatea de a opta între mai multe soluții, în funcție de circumstanțele concrete ale cazului. În opoziție, competența strict legală nu lasă administrației nicio marjă de apreciere, autoritatea fiind un simplu executant al legii. Or, deoarece legea reglementează raporturi sociale dinamice, care nu pot fi încadrate rigid în tipare fixe, este necesară existența unei autorități care să intre în contact direct cu realitatea administrativă și să stabilească modalitatea concretă de aplicare a normei juridice, în conformitate cu voința legiuitorului.

217. În prezenta cauză, Comisia a acționat cu respectarea rigorilor menționate anterior, efectuând aprecierea, în baza criteriilor de conformitate prevăzute de Legea nr. 26/2022 și raportat la circumstanțele de fapt rezultate din datele și informațiile

acumulate, inclusiv cu participarea reclamantei, asupra existenței sau inexistenței unor dubii serioase privind conformitatea acesteia cu criteriile de integritate etică și financiară. Decizia emisă în acest sens constituie expresia exercitării puterii discreționare a Comisiei, care nu poate fi supusă controlului judiciar sub aspectul oportunității.

218. Excepția de la această regulă are un caracter strict și se limitează la situațiile în care acțiunile autorității emitente sunt deosebit de arbitrare sau vădit inoportune, conducând astfel la ilegalitate. În asemenea cazuri, oportunitatea poate fi supusă controlului judecătoresc numai dacă starea de inoportunitate este atât de evidentă încât echivalează cu deturnarea de putere sau încălcarea competenței legale.

219. Prin urmare, instanța de judecată este ținută să exercite exclusiv controlul de legalitate asupra Deciziei, fără a interveni în sfera aprecierii de oportunitate. În mod concret, admiterea acțiunii și dispunerea reluării evaluării ar fi posibilă doar dacă s-ar constata că, în cadrul procedurii, Comisia a comis erori procedurale grave, afectând caracterul echitabil al evaluării, și că există circumstanțe care ar fi putut conduce la promovarea evaluării de către candidat – ipoteze care, în speță, nu se regăsesc.

220. Comisia și-a îndeplinit integral obligațiile stabilite prin Decizia Curții Supreme de Justiție. Completul de judecată special a reținut „existența unor circumstanțe de natură procesuală, care ar fi putut conduce la promovarea evaluării de către candidată” (pag. 35 din Decizia CSJ) și a dispus „reevaluarea candidatei Veronica Cupcea” de către Comisie.

221. În executarea Deciziei CSJ și cu respectarea prevederilor legale aplicabile procedurii reluate de evaluare, Comisia: a procedat la reevaluarea reclamantei, fapt confirmat prin emiterea Deciziei; și și-a exercitat corespunzător dreptul discreționar prevăzut de Legea nr. 26/2022, parcurgând etapele procesului de evaluare reluat.

222. Întrucât Comisia nu a fost obligată – și nici nu putea fi obligată – de către CSJ să pronunțe o decizie cu un conținut favorabil sau defavorabil reclamantei, rezultă că dreptul acesteia la executarea unei hotărâri judecătorești definitive și obligatorii, astfel cum este garantat de art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, a fost pe deplin respectat.

223. În prezenta cauză, având în vedere că Comisia a executat integral Decizia Curții Supreme de Justiție într-un termen rezonabil (aproximativ cinci luni), rezultă, în mod cert, că reclamanta nu poate invoca neexecutarea acesteia. Procedura reluată de evaluare s-a desfășurat cu respectarea principiului *res judicata*.

224. Potrivit art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, în cazul reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare, conform alin. (8) lit. b), dispozițiile legii referitoare la procedura de evaluare a integrității se aplică în mod corespunzător.

225. Astfel, în baza prevederilor legale aplicabile (art. 10–12 din Legea nr. 26/2022), ulterior pronunțării Deciziei CSJ, Comisia era obligată să: Solicite de la persoane fizice și juridice de drept public sau privat, inclusiv de la instituții financiare, documentele și informațiile necesare realizării evaluării (art. 10 alin. (3))

– aplicabil *mutatis mutandis* procedurii de reevaluare). Ceară, la orice etapă a procedurii de reevaluare, date și informații suplimentare de la candidații evaluați (art. 10 alin. (7) – aplicabil *mutatis mutandis*). Aprecieze materialele acumulate potrivit intimei sale convingeri, formată în urma unei cercetări multiaspectuale, complete și obiective a informațiilor (art. 10 alin. (9)). Invite candidatul la ședință, în vederea audierii acestuia, după examinarea informațiilor acumulate în cadrul procedurii reluate (art. 12 alin. (1)).

226. Prin urmare, ulterior Deciziei CSJ, Comisia a păstrat neafectat dreptul de a: (i) colecta materiale noi în scopul reevaluării; și (ii) reexamina și aprecia materialele acumulate atât în cadrul evaluării inițiale, cât și al celei reluate.

227. În acest context, jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului reține că principiul „jurisdicției depline” a instanțelor nu are un caracter absolut, fiind admisă, în anumite situații, o interpretare flexibilă a acestuia. Această abordare este deosebit de relevantă în materie de contencios administrativ, unde competența instanțelor este limitată de natura obiectului litigiului.

228. În prezenta cauză, astfel cum s-a arătat în Secțiunea 3 de mai sus, competența completului special al Curții Supreme de Justiție în examinarea contestațiilor împotriva deciziilor Comisiei se limitează la un control de legalitate, fără a include verificarea oportunității acestor decizii.

229. Totodată, întrucât CSJ nu a obligat Comisia să emită o decizie favorabilă sau defavorabilă reclamantei, esența procedurii reluate de evaluare implică existența dreptului Comisiei de a reexamina circumstanțele care au stat la baza Deciziei CSJ. Acest atribut inerent procedurii de reevaluare exclude *ab initio* caracterul absolut al autorității de lucru judecat (*res judicata*) asupra faptelor analizate de instanță, permițând Comisiei să exercite o marjă de apreciere în privința aspectelor de integritate ale candidaților.

230. Această marjă de apreciere poate conduce, în mod legitim, la concluzii care, la prima vedere și în lipsa unei analize de fond, ar putea părea contrare celor reținute de instanță, fără ca aceasta să presupună repunerea în discuție a unor hotărâri judecătorești definitive.

231. Orice interpretare contrară ar lipsi de efect util dispozițiile art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, care urmăresc să asigure caracterul efectiv, și nu pur formal sau teoretic, al procedurii de reevaluare.

232. În prezenta cauză, reținerea limitării dreptului părților de a repune în discuție anumite aspecte soluționate definitiv prin hotărâri judecătorești nu este aplicabilă procedurii reluate de evaluare, întrucât: pe de o parte, prin însăși Decizia Curții Supreme de Justiție, Comisiei i-a fost recunoscut dreptul de a reevalua reclamanta, având posibilitatea de a examina atât probele administrate în procedura de evaluare inițială, cât și pe cele colectate în cadrul procedurii reluate; pe de altă parte, principiul *res judicata* nu are un caracter absolut și admite derogări.

233. În acest context, în partea motivată a Deciziei, Comisia a expus în mod explicit și argumentat circumstanțele care au justificat, în anumite situații, adoptarea unor concluzii diferite față de cele reținute în Decizia Curții Supreme de Justiție.

234. În ceea ce privește dubiul referitor la sursa mijloacelor bănești utilizate pentru finanțarea achiziției a două bunuri de către familia candidatei în anul 2012, precum și pentru rambursarea unui împrumut contractat în 2012 și achitat în 2014 (pag. 13–22 din Decizie), se reține că Decizia Curții Supreme de Justiție s-a bazat pe informații incomplete privind circumstanțele aferente acestor surse de finanțare.

235. În cadrul procedurii de evaluare reluate, Comisia a obținut și examinat informații suplimentare, respectiv: de la Agenția Servicii Publice, date privind vânzarea loturilor de teren deținute de mama reclamantei și veniturile obținute din aceste tranzacții; de la Ministerul Afacerilor Interne și de la candidată, documente referitoare la dreptul soțului reclamantei de a încasa pensia tatălui său, precum și cuantumul acesteia pentru perioada 1991–2013; informații privind veniturile impozabile și neimpozabile ale mamei reclamantei și, implicit, capacitatea acesteia de a efectua donații; de la Serviciul Fiscal de Stat, date privind venitul net total din salariile de judecător aferente anilor 2013 și 2014; de la instituția bancară creditoare, informații referitoare la data rambursării împrumutului. Analiza acestor informații suplimentare a condus Comisia la o concluzie diferită de cea reținută în Decizia Curții Supreme de Justiție, întrucât concluziile acesteia din urmă se întemeiau pe un probatoriu incomplet, ulterior completat în cadrul reevaluării.

236. În consecință, Comisia a constatat că reclamanta a justificat mai puțin de o treime din mijloacele bănești necesare pentru efectuarea tranzacțiilor din 2012 și 2014, fără a oferi explicații satisfăcătoare pentru deficiențele constatate, nici în privința achizițiilor din 2012, nici în legătură cu rambursarea împrumutului din 2014. Chiar presupunând existența unor economii care ar fi putut fi folosite pentru achizițiile din 2012 – ipoteză susținută în lipsa unor detalii sau documente confirmative din partea reclamantei – deficitul de mijloace bănești constatat pentru achitarea împrumutului din 2014 generează dubii serioase cu privire la această tranzacție și amplifică îndoielile referitoare și la tranzacțiile din 2012 (pag. 22 din Decizie).

237. În ceea ce privește dubiu legat de donațiile primite de la persoane apropiate, nedeclarate în declarațiile anuale ale candidatei pentru anii 2012–2014, de economiile în numerar nedeclarate în declarația anuală pentru 2019 și de contribuțiile financiare nedeclarate în declarația anuală pentru 2020 (pag. 22–33 din Decizie), se constată că Decizia Curții Supreme de Justiție s-a întemeiat pe informații incomplete referitoare la aceste circumstanțe.

238. În cadrul procedurii de evaluare reluate, Comisia a: obținut de la reclamantă informații privind posibilele economii deținute; analizat date suplimentare, constatând că sumele deținute la sfârșitul fiecărui an depășeau pragurile care exonerau de obligația declarării; colectat și examinat informații noi în cadrul comunicării directe cu reclamanta.

239. Pe baza acestor elemente, Comisia a formulat o concluzie diferită de cea din Decizia CSJ, întrucât concluziile instanței supreme se sprijineau pe un probatoriu incomplet, completat ulterior prin reevaluare.

240. Potrivit art. 123 alin. (2) Cod procedură civilă, faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior sunt obligatorii pentru instanța care judecă o altă cauză între aceleași părți, nefiind necesară din nou dovada lor și neputând fi contestate.

241. De asemenea, conform §143 din Decizia Curții Constituționale nr.42/2023, cu referire la reluarea procedurii de evaluare:

242. „Competența trimiterii la rejudicare nu contravine art. 20 din Constituție. Jurisprudența Curții Europene consacră că, în cazul admiterii unui recurs, instanța de control poate casa decizia contestată și fie să pronunțe o nouă hotărâre, fie să trimită cauza la rejudicare aceluiași organ sau unui alt organ competent (a se vedea *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia* [MC], 6 noiembrie 2018, §184). Chiar dacă completul special al CSJ nu poate obliga Comisia să promoveze candidatul evaluat, argumentele și concluziile instanței în soluționarea contestațiilor rămân obligatorii pentru Comisie.”

243. Obligatorietatea acestor argumente și concluzii nu echivalează însă cu obligația Comisiei de a emite, în cadrul reevaluării, o decizie de promovare a reclamantei, atunci când cumulul faptelor rezultate din probele noi – obținute în procedura reluată – diferă și este mai extins decât cel examinat în evaluarea inițială.

244. Esențial este ca soluția adoptată să fie motivată în mod precis prin raportare la faptele constatate și la concluziile desprinse, cerință îndeplinită pe deplin în Decizie.

245. În jurisprudența CtEDO, atunci când se analizează aplicarea principiului *res judicata* în prezența mai multor seturi de proceduri, evaluarea vizează nu doar identitatea părților și a raporturilor juridice, ci și identitatea setului de fapte pe care acestea se întemeiază. În prezenta cauză, setul de fapte examinat de CSJ diferă de cel analizat de Comisie în cadrul reevaluării, ceea ce exclude incidența principiului *res judicata* asupra Deciziei Comisiei.

246. Pretențiile reclamantei se întemeiază pe dispozițiile Codului administrativ, respectiv Cartea I (*Dispoziții generale*) și Cartea II (*Procedura administrativă*). Totuși, aceste norme nu sunt aplicabile în prezenta cauză, în virtutea dispozițiilor speciale prevăzute de Legea nr. 26/2022, întrucât:

247. Potrivit art. 14 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite de această lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei, alegerilor sau concursului la care participă candidatul.

248. Conform art. 4 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, în activitatea sa, Comisia de evaluare se ghidează de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege și de alte acte normative ce reglementează domenii conexe, funcționând în baza regulamentului propriu aprobat de aceasta.

249. Rezultă că în speță, sunt aplicabile doar prevederile Codului administrativ care reglementează procedura contenciosului administrativ (*Cartea III*), nu și cele referitoare la procedura administrativă (*Cartea II*).

250. În ceea ce privește procedura desfășurată în fața Comisiei, se aplică dispozițiile legii speciale – Legea nr. 26/2022 – și ale Regulamentului Comisiei.

251. Această construcție legislativă, chiar dacă ar putea fi discutată sub aspectul oportunității (aspect ce poate fi analizat doar în contextul adoptării sau modificării Legii nr. 26/2022), oferă o protecție efectivă drepturilor candidaților la evaluare, inclusiv reclamantei. Legea conține garanții procedurale suficiente, cum ar fi:

- Dreptul de a prezenta probe – inclusiv înscrisuri și explicații verbale (art. 9 alin. (2), art. 10 alin. (7), art. 12 alin. (4));
- Dreptul la contestație (art. 14);
- Dreptul la o cercetare multiaspectuală, completă și obiectivă a informației (art. 10 alin. (9)), drept similar celor prevăzute în Codul administrativ privind cercetarea din oficiu (art. 22), egalitatea de tratament (art. 23), imparțialitatea (art. 25) și proporționalitatea măsurilor (art. 29);
- Dreptul de a lua cunoștință de materialele evaluării (art. 12 alin. (4) lit. c)), similar dreptului de acces la dosarul administrativ (art. 83 Cod administrativ);
- Dreptul la o decizie motivată (art. 13 alin. (1) și (2)), similar dreptului la motivare prevăzut în Codul administrativ (art. 31 și art. 118).

252. Existența acestor garanții a fost confirmată și de Curtea Constituțională (pct. 133–136 din Decizia nr. 42 din 6 aprilie 2023).

253. În concluzie, formula normativă adoptată de legiuitor – reglementarea procedurii în fața Comisiei prin Legea nr. 26/2022 și Regulamentul Comisiei, fără aplicarea Cărților I și II din Codul administrativ – este aptă să asigure respectarea drepturilor candidaților, inclusiv ale reclamantei, garantate de Constituție și de tratatele internaționale aplicabile (în special CEDO).

254. Se reține că Legea nr. 180 din 7 iulie 2023 privind interpretarea unor prevederi din Legea nr. 26/2022 a stabilit expres că, în sensul art. 3 alin. (2) și art. 4 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare nu este autoritate publică în accepțiunea dispozițiilor Codului administrativ.

255. Într-o interpretare sistemică și logică, rezultă că, dacă Comisia nu se încadrează în definiția de „autoritate publică” prevăzută la art. 7 Cod administrativ, atunci: Activitatea acesteia nu are natură administrativă în sensul art. 5 Cod administrativ; Procedura de evaluare reglementată de Legea nr. 26/2022 nu constituie procedură administrativă în sensul art. 6 Cod administrativ;

256. Nu sunt incidente prevederile Codului administrativ aplicabile procedurii administrative, inclusiv: cercetarea din oficiu (art. 22), limba de procedură (art. 26), întocmirea dosarului administrativ (art. 82), ș.a.

257. Totuși, după cum s-a arătat anterior, legea specială – Legea nr. 26/2022 – oferă mecanisme de protecție similare și echivalente cu cele prevăzute în Codul administrativ, asigurând respectarea drepturilor persoanelor supuse evaluării.

258. Astfel, practica judiciară recentă a Curții Supreme de Justiție, în concordanță cu jurisprudența formată în cauzele inițiale soluționate de completul special al CSJ (Decizia din 6 februarie 2023, dosarul nr. 3-5/23, *Anatolie Țurcan vs. Comisia*; Decizia din 28 februarie 2023, dosarul nr. 3-13/23, *Natalia Clevadî vs. Comisia*), corectează orientarea jurisprudențială eronată, în opinia noastră, conturată prin

anumite decizii ale CSJ pronunțate la data de 1 august 2023, inclusiv prin Decizia CSJ referitoare la contestația reclamantei, în care s-a reținut, printre altele, că:

259. Din perspectivă funcțională și organizatorică, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor constituie o „autoritate publică” în sensul art. 7, art. 10, art. 203 lit. a) și art. 204 din Codul administrativ (Decizia CSJ, dosarul nr. 3-6/23, *Sergiu Osoianu vs. Comisia*, p. 17);

260. Prin Legea nr. 180 din 7 iulie 2023 s-ar fi consolidat înțelegerea potrivit căreia Comisia de evaluare este o „autoritate publică” cu caracter specific (idem).

261. Sub aspectul îndepărtării de la practica judiciară anterioară, se observă că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat constant că evoluția jurisprudenței nu contravine, în sine, principiului bunei administrări a justiției (*Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții c. României* [MC], 2016, pct. 116). Mai mult, nerespectarea unei abordări dinamice și evolutive ar putea împiedica reforma sau îmbunătățirea jurisprudenței (*Nejdet Şahin și Perihan Şahin c. Turcia*, 2011, pct. 58; *Albu și alții c. România*, 2012, pct. 34).

262. Chiar și în deciziile CSJ din 1 august 2023 s-a reținut expres că „principiul res judicata nu impune instanțelor judecătorești naționale obligația de a urma precedentele în cauze similare, coerența dreptului necesitând timp, iar perioadele de conflict jurisprudențial putând fi tolerate fără a submina securitatea juridică”.

263. În aceste circumstanțe, completul special subliniază că un judecător, potrivit normelor de organizare judecătorească, nu este, în general, ținut de hotărârea pronunțată de un alt judecător și nici chiar de propriile hotărâri anterioare, întrucât se pronunță în funcție de particularitățile cauzei aflate în fața sa.

264. În lumina acestor considerente, Decizia CSJ din 22 noiembrie 2023 (dosarul nr. 3-30/23) constituie un exemplu pozitiv de aplicare a unei abordări dinamice și evolutive a jurisprudenței, abordare pe care CtEDO o consideră necesară pentru reforma și îmbunătățirea practicii judiciare.

265. În acțiunea formulată, reclamanta a invocat mai multe argumente în apărarea sa, pe care Comisia le apreciază ca fiind neîntemeiate și, pe alocuri, irelevante, după cum urmează:

266. Nu poate fi reținut argumentul reclamantei potrivit căruia, în cadrul evaluării reluate, Comisia ar fi examinat dubii diferite față de cele identificate în cadrul evaluării inițiale.

267. În realitate, atât în cadrul evaluării inițiale, cât și în cadrul evaluării reluate, dubiile Comisiei au vizat aceleași două grupuri de circumstanțe: Sursa mijloacelor bănești utilizate pentru finanțarea achiziției a două bunuri de către familia candidatei în anul 2012, precum și rambursarea unui împrumut contractat în 2012 și achitat în 2014; Donații din partea persoanelor apropiate nedeclarate în declarațiile anuale ale candidatei pentru anii 2012–2014, economii în numerar nedeclarate în declarația anuală pentru anul 2019 și contribuții financiare nedeclarate în declarația anuală pentru anul 2020.

268. În același timp, în cadrul evaluării reluate au fost obținute informații suplimentare, care au permis o analiză mai detaliată și mai aprofundată a circumstanțelor, ceea ce a condus la concretizarea dubiilor Comisiei. Totuși, această concretizare nu echivalează cu formularea unor dubii noi și nu reprezintă dubii referitoare la alte circumstanțe decât cele deja examinate inițial.

269. Nu poate fi reținut argumentul reclamantei potrivit căruia Comisia și-ar fi depășit competențele stabilite expres prin lege, prin constatarea unor circumstanțe care nu ar fi fost atestate nici măcar de autoritatea competentă în acest sens.

270. În realitate, competența Comisiei include obligația de a stabili dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatului cu criteriile legale de integritate, obligație exercitată în speță prin adoptarea Deciziei contestate.

271. Astfel, soluția pronunțată de Comisie — respectiv constatarea promovării sau nepromovării evaluării — reprezintă rezultatul unei aprecieri efectuate potrivit intimei sale convingeri, cu privire la existența sau inexistența unor dubii serioase referitoare la respectarea criteriilor de integritate financiară și etică de către candidat.

272. Reclamanta nu acceptă aplicarea principiului inversării sarcinii probațiunii în cadrul procesului de pre-vetting.

273. Cu toate acestea, dispozițiile legale incidente — respectiv art. 10 alin. (7) și art. 12 alin. (4) lit. d) din Legea nr. 26/2022 — stabilesc în mod expres că revine candidatului obligația de a înlătura dubiile serioase constatate de către Comisie.

274. În pofida acestui cadru normativ, reclamanta susține că însăși Comisia ar fi fost cea care trebuia să înlătore dubiile pe care ea însăși le-a constatat.

275. Așa cum s-a arătat, transferul sarcinii probațiunii către candidat este prevăzut de lege, reprezintă o măsură adecvată și proporțională în procedura de pre-vetting și nu aduce atingere drepturilor reclamantei, fapt confirmat inclusiv de către Comisia de la Veneția și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

276. Nu poate fi reținut argumentul reclamantei potrivit căruia aceasta nu ar fi avut cunoștință dacă Comisia i-a acordat acces la toate probele din dosar, fiind pusă la dispoziție doar informația furnizată de Serviciul Fiscal de Stat și Agenția Servicii Publice.

277. În realitate, în conformitate cu art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022, Comisia i-a asigurat reclamantei dreptul de acces la materialele evaluării reluate.

278. Totodată, în cuprinsul Deciziei se menționează expres că, pe parcursul evaluării reluate, Comisia a colectat informații suplimentare din multiple surse, în funcție de necesități, pentru a analiza problemele examinate. În acest sens, Comisia a indicat, în mod generic, faptul că au fost solicitate și obținute date relevante în cadrul procesului de evaluare.

C. Poziția părților în ședință publică

279. În ședința de judecată, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea a susținut integral cererea de chemare în judecată, solicitând admiterea cererii de contestare în sensul formulat.

280. În ședința de judecată, reprezentanții Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocații Roger Gladei și Valeriu Cernei, au susținut argumentele invocate în referința depusă, solicitând respingerea cererii de contestare ca fiind neîntemeiată.

LEGISLAȚIA ȘI STANDARDELE RELEVANTE

281. În ceea ce privește cadrul normativ aplicabil, Completul de judecată special constată că reclamanta a susținut în contestație că dispozițiile Codului administrativ prevalează asupra prevederilor Legii nr. 26/2022. În acest context, Completul de judecată special subliniază că aplicarea Codului administrativ și determinarea limitelor sale reprezintă o chestiune de interpretare și aplicare a legii, asupra căreia are competența de a se pronunța Curtea Supremă de Justiție în cadrul examinării acțiunii în contencios administrativ (DCC nr. 163 din 1 decembrie 2022, §24; DCC nr. 2 din 18 ianuarie 2022, §19).

282. Art. 1 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în cont. – Legea nr. 26/2022):

„Prezenta lege reglementează raporturile juridice aferente procedurii de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, al Consiliului Superior al Procurorilor, precum și a candidaților la funcția de membru în organele specializate ale acestora, ca etapă obligatorie a procesului de selectare a candidaților și de alegere sau numire a acestora în funcțiile respective.”

283. Art. 2 alin. (1) lit. a) și (2) din Legea nr. 26/2022:

„Prevederile prezentei legi se aplică candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

În contextul evaluării candidaților menționați la alin. (1) este verificată și averea persoanelor apropiate candidaților, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor menționate la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.”

284. Art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale:

„Persoană apropiată este soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

Venit este orice beneficiu financiar, indiferent de sursa de proveniență, obținut de subiectul declarării și de membrii familiei, de concubinul/concubina acestuia atât în țară, cât și în străinătate.”

285. Art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016cu privire la Autoritatea Națională de Integritate:

„Controlul averii și al intereselor personale se extinde asupra membrilor de familie, părinților/socrilor și copiilor majori ai persoanei supuse controlului. Dacă persoana supusă controlului se află în concubinaj cu o altă persoană, verificarea se va extinde și asupra averii acestei persoane.”

286. Art. 10 alin. (1) lit. c) și d) și alin. (3) din Legea integrității nr. 82 din 25 mai 2017:

„Climatul de integritate instituțională se cultivă prin realizarea următoarelor măsuri:

c) respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale.

d) respectarea regimului juridic al conflictelor de interese;

Nerealizarea măsurilor prevăzute la alin. (1) duce la compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anticorupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici, în modul stabilit de cap. VI.”

287. Art. 4 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022:

„Comisia de evaluare are independență funcțională și autonomie decizională față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

În activitatea sa, Comisia de evaluare se conduce de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege și de alte acte normative ce reglementează domeniile conexe activității sale. Comisia de evaluare funcționează în baza regulamentului propriu de organizare și funcționare, aprobat de către aceasta.”

288. Art. 8 alin. (1), (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și b), alin. (5) lit. b), c), d), f) și alin.(6) din Legea nr. 26/2022:

„În sensul prezentei legi, evaluarea integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă:

a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;

b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică:

b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;

c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art.2 alin.(2);

f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art.2 alin.(2) are statut de donatar sau de donator;

În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.”

289. Art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26/2022:

„Candidatul are următoarele drepturi:

- a) să participe la ședințele Comisiei de evaluare și să dea explicații verbale;
- b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare;
- c) să ia cunoștință de materialele evaluării, cu cel puțin 3 zile până la audiere;
- d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior;
- e) să conteste decizia Comisiei de evaluare.”

290. Art. 13 alin. (5) și (6) din Legea nr. 26/2022:

„Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

Decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Decizia se expediază organelor competente potrivit legii pentru examinarea încălcărilor depistate, însă constatările din decizie nu au o valoare probantă pentru orice alte proceduri sau procese.”

291. Art. 14 alin. (1), (6), (8) lit. a) și (9) din Legea nr. 26/2022:

„Decizia Comisiei de evaluare poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de 5 zile de la data recepționării de către acesta a deciziei motivate, fără respectarea procedurii prealabile.

Cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv.

La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

- a) respingerea cererii de contestare.

Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se notifică participanților în termen de 5 zile de la data emiterii.”

292. Art. 1 alin. (1) și (2) din Codul administrativ:

„Legislația administrativă reprezintă cadrul juridic principal prin care se asigură reglementarea raporturilor administrative la înfăptuirea activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia.

Anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile

prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod.”

293. Evaluarea candidaților pentru funcțiile de membru în organele prevăzute la art. 2 alin. (1) din Legea nr. 26/2022 constituie, prin natura sa, un domeniu specific de activitate în sensul art. 2 alin. (2) din Codul administrativ. Deși acest cod stabilește o procedură administrativă și de contencios administrativ unitară, anumite aspecte pot fi reglementate prin norme legislative speciale, conform prevederilor art. 2 alin. (2) din Codul administrativ.

294. Art. 10 alin. (1) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017:

„Legea organică este actul normativ care reprezintă o dezvoltare a normelor constituționale și poate interveni în domeniile expres prevăzute de Constituție.”

295. Art. 7 alin. (3) din Legea nr. 100/2017:

„În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 5 alin. (3) și (4).”

296. Preambulul Legii nr. 26/2022:

„În vederea sporirii integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și în vederea sporirii încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și, în general, în sistemul justiției, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.”

297. Art. 4 alin. (1) din Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietăților persoanelor cu funcție de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere (în vigoare în 2012):

„Subiecții declarării sunt obligați să declare veniturile obținute împreună cu membrii familiei pe parcursul perioadei de declarare.”

298. Art. 2 din Legea nr. 1264/2002 (în vigoare în 2012):

„Venitul [este] «orice spor, adaos sau majorare a patrimoniului, indiferent de sursa de proveniență, exprimat în drepturi patrimoniale sau în orice alt folos patrimonial, obținut de subiectul declarării sau de membrii familiei acestuia în perioada de referință atît în țară, cît și în străinătate».”

299. Art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 133/2016 (în vigoare în 2020):

„Subiectul declarării declară veniturile obținute de acesta împreună cu membrii familiei sau concubinul/concubina în anul fiscal precedent.”

300. Art. 2 din Legea nr. 133/2016 (în vigoare în 2020):

„Venitul [este] «orice beneficiu financiar, indiferent de sursa de proveniență, obținut de subiectul declarării și de membrii familiei sau concubinul/concubina acestuia, atît în țară, cît și în străinătate».”

301. Art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 133/2016 (în vigoare în 2020):

„Activele financiare deținute de subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, inclusiv ca beneficiari efectivi, adică numerarul în monedă națională sau în valută străină care depășește valoarea a 15 salarii medii pe economie și care nu face obiectul unor depuneri în instituțiile financiare.”

302. Hotărârea Guvernului nr. 21 din 18 ianuarie 2019 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2019:

„Salariul mediu lunar pe economie în anul 2019 a fost de 6.975 MDL.”

303. Hotărârea Guvernului nr. 678 din 27 decembrie 2019 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2020:

„Salariul mediu lunar pe economie în anul 2020 a fost de 7.953 MDL.”

304. Hotărârea Guvernului nr. 923 din 21 decembrie 2020 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2021:

„Salariul mediu lunar pe economie în anul 2021 a fost de 8.716 MDL.”

305. Cu referire la marja de apreciere (dreptul discreționar) al Comisiei de evaluare, prin Avizul nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021 (§11), Comisia de la Veneția și Direcția Generală a Drepturilor Omului și Stat de Drept a Consiliului Europei (DGI) au observat că:

„Integritatea personală a membrilor care constituie Consiliile Superioare (de judecători și procurori) este un element esențial al naturii unor astfel de organe; asigură încrederea cetățenilor în instituțiile de justiție – încredere în magistrați și în integritatea acestora. Într-o societate care respectă valorile fundamentale ale democrației, încrederea cetățenilor în acțiunea Consiliilor Superioare depinde foarte mult, sau esențial, de integritatea personală și de competența și credibilitatea apartenenței sale.”

306. Comisia de la Veneția și Direcția Generală a Drepturilor Omului și Stat de Drept a Consiliului Europei au exprimat anterior, în alte contexte, opinia că situațiile critice din domeniul justiției, precum nivelurile extrem de ridicate de corupție, pot justifica măsuri la fel de radicale, cum ar fi un proces de verificare a judecătorilor în funcție. În cele din urmă, revine autorităților moldovenești responsabilitatea de a decide dacă situația actuală din sistemul judiciar constituie o bază suficientă pentru supunerea tuturor judecătorilor, procurorilor, precum și a membrilor CSM și CSP, unor evaluări extraordinare de integritate.

307. Potrivit Obiectivului 1.2. din Direcția strategică I „Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției” din Legea pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 211 din 6 decembrie 2021:

„Identificarea unor pârgii eficiente de întărire a independenței judecătorilor și a procurorilor urmează a fi corelată cu creșterea responsabilității și integrității acestora. Responsabilitatea și integritatea sunt printre principalele elemente de asigurare a încrederii cetățenilor în sistemul justiției și de garanție a derulării unor proceduri echitabile. Dezvoltarea și promovarea unei culturi a integrității judiciare constituie un

element important în prevenirea corupției care este una dintre principalele amenințări în adresa societății și funcționării statului de drept.

În prezent, potrivit sondajelor realizate, corupția și lipsa de integritate în sistemul judecătoresc sunt percepute de publicul larg la un nivel înalt. În Raportul privind al patrulea ciclu de evaluare a Moldovei, GRECO este profund îngrijorat de indicii potrivit cărora în funcția de judecător sunt numiți candidați care prezintă riscuri de integritate.

Comisia Internațională a Juriștilor, în Raportul misiunii de evaluare din 2018, accentuează importanța faptului ca corupția în sistemul judecătoresc să fie combătută prin măsuri ferme și, în mod prioritar, în deplină armonie cu principiile statului de drept și drepturile omului. Aceasta este îngrijorată de faptul că multe investigații penale par să fie concentrate mai degrabă pe suprimarea opoziției sau prevenirea părerilor disidente în sistemul judecătoresc decât pe eradicarea reală a corupției.

Este esențial ca actorii din cadrul sistemului justiției, individual și în colectiv, să respecte și să onoreze funcția deținută ca fiind un mandat public și să depună efort pentru a spori și menține încrederea publicului în sistem.”

308. În §34 din Avizul nr. 24 (2021) privind Evoluția Consiliilor Justiției și rolul acestora în sisteme judiciare independente și imparțiale, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a reamintit că:

„Procesul de selecție a membrilor unui Consiliu, inclusiv posibile campanii de către candidați ar trebui să fie transparente și să se asigure că calificările candidaților, în special imparțialitatea și integritatea acestora sunt verificate. În opinia Comisiei de la Veneția și a Direcției Generale, ar trebui făcută o distincție între verificarea membrilor în exercițiu și „pre-verificarea” candidaților pentru o poziție în aceste organisme. Ca o chestiune de principiu, securitatea pe termen determinat al mandatelor membrilor organelor (constituționale) are scopul de a asigura independența acestora față de presiunile externe. Măsurile care ar periclita continuitatea calității de membru și ar interfera cu securitatea mandatului membrilor acestei autorități (vetting) ar ridica suspiciunea că intenția din spatele acestor măsuri ar fi de a influența deciziile acesteia și, prin urmare, ar trebui privite ca o măsură de ultimă oră. Controalele de integritate care vizează candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Superior al Magistraturii și organele lor specializate reprezintă un proces de filtrare și nu un proces de verificare judiciară și, ca atare, pot fi considerate, dacă sunt implementate corespunzător, că ating un echilibru între beneficii a măsurii, în ceea ce privește contribuția la încrederea justiției, și posibilele efecte negative ale acesteia.”

309. De asemenea, în §50 din Avizul din 14 martie 2023, Comisia de la Veneția și DGI au subliniat că sunt conștiente de faptul că proiectul articolului 12 reflectă articolul 8 din Legea nr. 26/2022, care reglementează procedura de pre-vetting a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Superior al Procurorilor. Totuși, ceea ce este permis în scopul examinării candidaților nu este neapărat aplicabil și în contextul evaluării extraordinare a judecătorilor și procurorilor în funcție, având în vedere implicațiile mai mari pentru aceștia și pentru stabilitatea ordinii juridice în ansamblu. În timp ce criteriile pentru pre-vetting pot fi relativ flexibile, bazându-se pe o evaluare generală a integrității, antecedentelor și relațiilor candidaților, destituirea unui judecător sau procuror

numit în mod legal trebuie să fie justificată printr-o referință clară la o conduită inadecvată, care ar trebui să fie mai bine definită prin lege.

310. În Avizul său, Comisia de la Veneția și DGI au remarcat, de asemenea, că Comisia de evaluare emite un raport negativ atunci când există „dubii serioase” cu privire la posibila comitere de către un judecător sau procuror a unor încălcări. Această normă indică faptul că concluziile Comisiei de evaluare nu stabilesc vinovăția persoanei vizate și nu implică direct răspunderea penală, care ar necesita, cel mai probabil, un standard de probă mai ridicat. Într-o anumită măsură, această structură contribuie la reducerea riscului unui conflict între constatările Comisiei de evaluare și cele ale altor organe administrative sau judiciare menționate anterior.

311. La 6 aprilie 2023, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea unor prevederi din Legea nr. 26 din 10 martie 2022. În § 120, 123, 133, 134, 135 din decizia de inadmisibilitate nr. 42 din 6 aprilie 2023, Curtea Constituțională a următoarele:

„Prin termenul „grav”, legislatorul a limitat marja discreționară a Comisiei de evaluare la evaluarea integrității etice a candidaților. Criteriul îi permite Comisiei să decidă nepromovarea candidatului doar dacă a constatat încălcări ale regulilor de etică și de conduită profesională de o gravitate ridicată. Acest fapt presupune că candidatul poate pune în discuție gravitatea încălcărilor constatate de Comisie în fața completului special al Curții Supreme de Justiție, care în cele din urmă poate aprecia caracterul „grav” al abaterii constatate în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei. Raționamentele sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, în cazul termenilor „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Lege.

Pentru ca Consiliul să-și exercite atribuțiile constituționale de asigurare a numirii, transferării, detașării, promovării în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători (a se vedea articolul 123 din Constituție), legislatorul a stabilit că în calitate de membri ai acestui organ constituțional trebuie să fie alese persoane (judecători și non-judecători) cu o înaltă reputație profesională și integritate personală verificată de Comisia de evaluare în ultimii 15 ani. Prin urmare, Curtea Constituțională a considerat rezonabilă decizia legislatorului de a stabili o perioadă extinsă de verificare a integrității financiare a candidaților.

Cu privire la textul „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26, Curtea a constatat că textul criticat instituie un standard de probă aplicabil procedurii de evaluare. Astfel, atunci când Comisia de evaluare trebuie să decidă cu privire la integritatea unui candidat, ea trebuie să constate dacă există sau nu dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară de către candidat, stabilite de articolul 8 din Lege.

Curtea Constituțională a reținut că, definirea standardelor de probă implică în mod inevitabil utilizarea unor texte flexibile. În acest caz, standardul de probă stabilit de legislator urmărește să ghideze Comisia de evaluare la aprecierea rezultatelor evaluării. De asemenea, legea obligă Comisia de evaluare să emită o decizie motivată, care trebuie să cuprindă faptele relevante, motivele și concluzia Comisiei cu privire la promovarea sau nepromovarea. Mai mult, legea îi permite candidatului să pună în discuție existența unor dubii serioase cu privire la respectarea de către acesta a criteriilor de integritate etică și financiară în fața completului special al Curții Supreme de Justiție.”

312. Prin Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 239 din 13 septembrie 2024, au fost introduse modificări la articolul 14 alineatul (8), după cum urmează:

„La litera b), cuvintele „și dispunerea reevaluării” se substituie cu cuvintele „și dispunerea o singură dată a reevaluării”;

alineatul se completează cu litera c) cu următorul cuprins: „c) constatarea promovării sau nepromovării evaluării în cazul contestării repetate a deciziei Comisiei de evaluare, adoptată în urma reevaluării dispuse anterior.”

313. În §81 din Hotărârea nr. 5 din 14 februarie 2023 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26/2022, Curtea Constituțională a stabilit că:

„Legea trebuie să prevadă un remediu în cazurile în care candidatul nu i-au fost asigurate drepturile procedurale în cadrul procedurii de evaluare. În funcție de eventualele curențe procedurale admise la etapa evaluării, de natura dreptului procedural afectat, precum și de circumstanțele particulare ale cauzei, Curtea reține că neasigurarea unui drept procedural poate fi considerată o problemă centrală a litigiului.”

314. Analizând dacă dispozițiile contestate permit Completului de judecată special al Curții Supreme de Justiție să „examineze suficient” aspectele esențiale ale eventualelor litigii, Curtea Constituțională a constatat că acestea sunt adecvate pentru atingerea obiectivului stabilit de legiuitor, și anume evitarea anulării deciziilor Comisiei de evaluare din cauza unor încălcări procedurale minore [Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023, §83].

315. Curtea a observat că articolul 12 alin.(4) din Legea nr. 26/2022 stabilește drepturile candidatului în cadrul procedurii de evaluare și prevede:

„Candidatul are următoarele drepturi:

- a) să participe la ședințele Comisiei de evaluare și să dea explicații verbale;
- b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare;
- c) să ia cunoștință de materialele evaluării, cu cel puțin 3 zile până la audiere;
- d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior;
- e) să conteste decizia Comisiei de evaluare.”

316. Completul de judecată special subliniază că noțiunea de „drepturi și obligații cu caracter civil” nu poate fi interpretată exclusiv prin raportare la dreptul intern al statului pârât, ci constituie un concept „autonom” derivat din Convenție. Articolul 6 §1 din Convenție se aplică indiferent de calitatea părților, de natura legislației care reglementează modul de soluționare a „contestației” (fie că este vorba de drept civil, comercial, administrativ etc.) și de autoritatea competentă să o examineze (instanță de drept comun, organ administrativ etc.) [Georgiadis împotriva Greciei, §34; Bochan împotriva Ucrainei (nr. 2) (MC), §43; Naït-Liman împotriva Elveției (MC), §106].

317. Aplicabilitatea articolului 6 §1 din Convenție în materie civilă depinde, în primul rând, de existența unei „contestații” (*dispute* în limba engleză). În plus,

aceasta trebuie să se întemeieze pe un „drept” care poate fi pretins, cel puțin în mod credibil, ca fiind recunoscut în dreptul intern, indiferent dacă acest drept este sau nu protejat de Convenție. Contestația trebuie să fie reală și serioasă, putând viza atât existența dreptului în sine, cât și întinderea sau modalitatea sa de exercitare. În cele din urmă, rezultatul procedurii trebuie să fie direct decisiv pentru dreptul „civil” în cauză, întrucât o legătură prea slabă sau consecințe îndepărtate nu sunt suficiente pentru aplicabilitatea articolului 6 §1 [*Regner împotriva Republicii Cehe* (MC), §99; *Károly Nagy împotriva Ungariei* (MC), §60; *Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), §106].

318. Prin urmare, Completul de judecată special conchide că, în lumina articolului 6 §1 din CEDO, a Hotărârii Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023 și a articolului 12 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, pentru a determina dacă, în cadrul procedurii de evaluare reluate, Comisia de evaluare a comis erori procedurale grave care ar putea afecta echitatea procedurii de evaluare, este necesară verificarea respectării drepturilor procedurale ale reclamantei Veronica Cupcea, conform prevederilor legii speciale.

319. Completul special al Curții Supreme de Justiție constată că, deși marja de apreciere a Comisiei în ceea ce privește existența „dubiilor serioase” nu este nelimitată, concluziile acesteia trebuind să se bazeze pe date obiective, totuși, această marjă rămâne relativ largă. Riscurile asociate neadmiterii unui candidat care, deși integru, nu a reușit să înlăture anumite dubii cu privire la propria persoană sunt considerabil mai mici decât riscurile admiterii unui candidat neintegru, dacă s-ar adopta principiul potrivit căruia orice dubiu ar trebui interpretat în favoarea acestuia. Această abordare este justificată atât de interesul general sporit față de procesul de preselecție pentru Consiliul Superior al Procurorilor, cât și de faptul că interferența în drepturile persoanelor supuse evaluării este mai redusă în comparație cu consecințele unui proces de *vetting* propriu-zis.

320. Completul special al Curții Supreme de Justiție subliniază că, în prezenta cauză, nu este în discuție dreptul reclamantei de a-și continua activitatea în profesie, ci se analizează o procedură de pre-vetting – un exercițiu unic de preselecție pentru un organ de autoadministrare, desfășurat într-un context istoric marcat de o percepție general acceptată conform căreia sistemul judiciar se confruntă cu probleme majore, precum corupția, neprofesionalismul și obediența cronică față de factorul politic. În aceste circumstanțe, devine imperios necesar ca persoanele care acced în organele de autoadministrare să aibă o reputație ireproșabilă, astfel încât să nu planeze niciun dubiu asupra integrității lor. În caz contrar, deciziile acestor organe, inclusiv cele prin care s-ar putea anula o eventuală propunere formulată de o comisie de *vetting*, riscă să nu fie percepute ca fiind credibile și să nu inspire încredere în rândul publicului.

321. Art. 2 alin. (2) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022, prevede că:

„La evaluarea conformității cu criteriul de integritate etică, Comisia poate lua în considerare seriozitatea sau gravitatea, contextul adiacent și premeditarea asociată oricărui incident de integritate etică și, în cazul incidentelor minore, dacă a existat o perioadă de timp suficientă fără incidente ulterioare. La determinarea gravității, Comisia va lua în considerare toate circumstanțele, care să cuprindă, dar fără a se limita la următoarele:

- a. dacă incidentul a fost un eveniment singular;
- b. lipsa unor prejudicii sau producerea de prejudicii nesemnificative în adresa intereselor private sau publice (inclusiv încrederii publice) – cum ar fi o încălcare obișnuită a regulamentului rutier;
- c. sau care nu este perceput de către un observator obiectiv drept atitudine lipsită de respect față de ordinea socială care decurge din nerespectarea regulilor și regulamentelor.”

322. Art. 3 alin. (1), (2) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022:

„1. Veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridice, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor.

2. Anexa definește metoda de calcul a averii nedeclarate.”

323. Pct. 1 din Anexa la Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022:

„1. Informații generale – În hotărârea sa *Xhoxhaj vs. Albania*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a calculat averea nejustificată după cum urmează:

„În sensul acestei hotărâri, „active lichide” înseamnă (A) soldul economiilor în numerar la sfârșitul unui anumit an calendaristic, așa cum este determinat de organismele de verificare a integrității (vetting), care ar trebui să fie egal cu (B) soldul bănesc disponibil al reclamantului și al partenerului ei din anul calendaristic precedent, plus (C) venitul anual al reclamantului și al partenerului ei generat în cursul anului calendaristic de raportare, conform documentelor juridice/oficiale, minus (D) orice cheltuieli (inclusiv, dar fără a se limita la, cheltuieli de trai, cheltuieli de călătorie, rambursări ipotecare). Eventualele discrepanțe în care (A) este mai mare decât $(B + C - D)$ ar da naștere unor active lichide nejustificate care nu sunt susținute de fluxul de numerar determinat din documentele din dosar.”

Împărțind elementele financiare menționate ca fluxuri de numerar de intrare și ieșire în două colonite separate, această formulă arată după cum urmează:

An calendaristic (sau orice altă perioadă)	
Fluxuri de numerar de intrare	Fluxuri de numerar de ieșire
„(B) soldul bănesc disponibil al reclamantului și al partenerului ei din anul calendaristic precedent	„(D) orice cheltuieli (inclusiv, dar fără a se limita la, cheltuieli de trai, cheltuieli de călătorie, rambursări ipotecare)”
„(C) venitul anual al reclamantului și al partenerului ei realizat în cursul anului calendaristic de raportare, conform documentelor juridice/oficial”	„(A) soldul economiilor de numerar la sfârșitul unui anumit an calendaristic”

Astfel, există avere nejustificată dacă: $A > B + C - D$. La rearanjarea ecuației prin adăugarea D pe ambele părți: $A + D > B + C$ (sau: $B + C < A + D$). Exprimată verbal pe scurt, această formulă calculează dacă fluxurile de numerar de ieșire („mod de viață” ($A + D$)) sunt mai mari decât venitul legitim ($B + C$).

324. Pct. 3.5 din Anexa la Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022:

„Cheltuielile de consum pentru populație (CCP) sunt determinate și publicate anual de Biroul Național de Statistică (BNS). Aceste cheltuieli includ următoarele categorii: 1) produse alimentare și băuturi nealcoolice; 2) băuturi alcoolice și articole de tutungerie; 3) îmbrăcăminte și încălțăminte; 4) întreținerea locuinței, apă, electricitate și gaze; 5) mobilier; echipamente de uz casnic și întreținerea de rutină a acestora; 6) sănătate; 7) transport; 8) comunicare; 9) recreere și cultură; 10) educație; 11) restaurante și hoteluri; 12) bunuri și servicii diverse. Suma exactă pe fiecare candidat este calculată de Secretariatul Comisiei folosind datele BNS, ținând cont de numărul membrilor familiei, zona de reședință (rurală sau urbană) CCP parte din „cheltuieli” (sau fluxurile de numerar de ieșire).”

325. Pct. 3.6 din Anexa la Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022:

„Dacă ieșirile subtotale sunt mai mari decât veniturile subtotalului, atunci există un dezechilibru financiar cu privire la declarant.”

326. Prin Avizul nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, Comisia de la Veneția și DGI au concluzionat că proiectul de lege revizuit (*Legea nr. 26/2022*) precizează clar că rezultatele evaluării integrității nu vor avea niciun impact asupra carierei candidatului (§39 din Opinia comună menționată).

327. În Avizul CCJE nr. 24 (2021) privind evoluția consiliilor judiciare și rolul acestora în asigurarea independenței și imparțialității sistemului judiciar, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a subliniat că procesul de selecție a membrilor unui consiliu, inclusiv eventualele campanii desfășurate de candidați, trebuie să fie transparent și să garanteze verificarea calificărilor acestora, în special a imparțialității și integrității lor (§34 din Avizul menționat).

328. În ceea ce privește inversarea sarcinii probei în procesul de verificare a averii, conform opiniei *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția, conceptul de evaluare a integrității presupune implementarea unor mecanisme menite să asigure cele mai înalte standarde de conduită și integritate financiară necesare pentru accesul în funcția publică. În cadrul unui sistem de control prealabil al integrității, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată chiar și în prezența unei simple îndoieli, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, nepromovarea evaluării unui candidat trebuie să fie fundamentată pe un indiciu clar de ilegalitate, cum ar fi existența unei averi inexplicabile, chiar dacă nu poate fi demonstrat dincolo de orice îndoială că aceasta provine din surse ilicite (a se vedea CDL-AD(2022)011, §9-10).

ASPECTE DE PROCEDURĂ

329. Referitor la termenul de depunere a cererii de contestare, Completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție constată că decizia motivată contestată a fost notificată reclamantei Veronica Cupcea la data de 8 august 2024, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică. În temeiul dispozițiilor legale aplicabile, termenul de contestare a început să curgă din ziua următoare notificării, respectiv din 9 august 2024, și a expirat la data de 13 august 2024.

330. Având în vedere că reclamanta a depus cererea de contestare la data de 13 august 2024, Completul de judecată special reține că aceasta a fost formulată în termenul legal, cu respectarea cerințelor procedurale privind depunerea contestațiilor.

331. În cadrul ședinței de judecată din 17 septembrie 2024, avocatul Iurie Mărgineanu a înaintat cerere, prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 (f.d. 92-93).

332. Prin Încheierea din 3 octombrie 2024, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea formulată de Veronica Cupcea și avocatul Iurie Mărgineanu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 5 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. S-a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate în vederea controlului constituționalității art. 5 alin. (1) lit. b) din actul normativ menționat și transmiterea către Curtea Constituțională a Republicii Moldova a sesizării formulate de Veronica Cupcea și avocatul Iurie Mărgineanu, împreună cu copia prezentei încheieri (f.d.102-106).

333. Prin Decizia nr. 12 din 31 ianuarie 2025, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea nr. 196g/2024 privind excepția de neconstituționalitate a art. 5 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, excepție ridicată de avocatul Iurie Mărgineanu, în

numele Veronicăi Cupcea, în dosarul nr. 3-23/2024 aflat pe rolul Curții Supreme de Justiție (f.d. 122-125).

MOTIVAREA INSTANȚEI

334. Completul de judecată a fost sesizat cu soluționarea cererii de contestare formulate împotriva deciziei Comisiei de evaluare, prin care reclamanta a fost declarată necorespunzătoare criteriilor de integritate financiară și etică pentru a candida la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor. Reevaluarea a fost efectuată în temeiul Legii nr. 26/2022, care reglementează procedura și criteriile de verificare a conformității cu standardele de integritate aplicabile funcțiilor din sistemul judiciar al Republicii Moldova.

335. Reclamanta contestă decizia invocând vicii de interpretare și aplicare a normelor legale, susținând că nu i-au fost asigurate garanții suficiente pentru a-și demonstra conformitatea cu cerințele stabilite. Totodată, aceasta reclamă lipsa unei analize obiective și transparente a situației sale financiare și etice, apreciind că decizia Comisiei se întemeiază pe evaluări subiective și nu pe probe concludente.

336. În aceste condiții, instanța este chemată să verifice legalitatea și temeinicia deciziei contestate, în raport cu principiile fundamentale ale echității, proporționalității și respectării dreptului la apărare.

337. Înainte de a proceda la analiza argumentelor invocate, Completul de judecată subliniază importanța respectării principiului supremației dreptului și a conformității cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) în materia contenciosului administrativ. Potrivit acestei jurisprudențe, obligația instanțelor naționale de a-și motiva hotărârile nu implică necesitatea de a răspunde în mod exhaustiv fiecărui argument formulat de părți (*Hotărârea García Ruiz c. Spaniei*, 1999, §26).

338. Cu toate acestea, orice argument determinant pentru soluționarea cauzei trebuie să primească un răspuns clar și motivat (*Hotărârea Ruiz Torija c. Spaniei*, 1994, §30; și, prin analogie, *Petrović și alții c. Muntenegru*, 2018, §43). Această cerință se aplică cu o rigoare sporită în cazul argumentelor ce privesc drepturile și obligațiile garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, întrucât protecția efectivă a acestor drepturi constituie un element esențial al dreptului la un proces echitabil (*Hotărârea Fabris c. Franței*, 2013, §72 *in fine*; *Paun Jovanović c. Serbiei*, 2023, §108).

339. În consecință, instanța are obligația de a examina cu atenție și de a răspunde motivat oricăror aspecte esențiale invocate de părți, garantând astfel transparența, previzibilitatea și conformitatea actului de justiție cu principiile statului de drept și cu exigențele unui proces echitabil.

A. Relația dintre Codul administrativ și Legea nr. 26/2022

340. Completul de judecată special reține că atât Legea nr. 26/2022, cât și Codul administrativ au natura unor legi organice. Totuși, Legea nr. 26/2022, fiind adoptată

ulterior Codului administrativ, instituie norme speciale privind procedura de evaluare externă, modalitatea de adoptare a deciziilor Comisiei de evaluare, precum și mecanismul de soluționare a contestațiilor formulate împotriva acestora. Prin urmare, Legea nr. 26/2022 are caracter special și prevalează, în domeniul său de reglementare, asupra dispozițiilor generale din Codul administrativ, în conformitate cu principiul consacrat de art. 2 alin. (2) din Codul administrativ.

341. Evaluarea externă, instituită prin Legea nr. 26/2022, a fost adoptată de Parlamentul Republicii Moldova în urma unor consultări repetate cu Comisia de la Veneția. Această reglementare constituie un mecanism ad-hoc de verificare a integrității și profesionalismului persoanelor care dețin funcții esențiale în sistemul judiciar, având ca scop principal creșterea transparenței și consolidarea încrederii publicului în actul de justiție. Procesul legislativ a implicat analiza cadrului normativ existent și consultarea experților internaționali, inclusiv a Comisiei de la Veneția, care a confirmat că, în contextul specific al Republicii Moldova, implementarea unui astfel de mecanism este justificată și contribuie la întărirea statului de drept.

342. Procedura prevăzută de Legea nr. 26/2022 prezintă particularități față de Codul administrativ, în special în privința termenelor procedurale, regimului probatoriu, efectelor juridice ale actelor emise de Comisie și modalității de contestare în instanță. Aceste diferențe derivă din caracterul special al legii, care, potrivit principiului *lex specialis derogat legi generali*, se aplică cu prioritate în materie. Cu toate acestea, în aspectele nereglementate expres de Legea nr. 26/2022, dispozițiile Codului administrativ rămân aplicabile în măsura în care nu contravin scopului și obiectivelor legii speciale. Această abordare asigură un echilibru între normele specifice evaluării externe și principiile generale ale dreptului administrativ, garantând securitatea juridică și coerența aplicării normelor legale.

B. Sarcina probațiunii în cadrul evaluării externe

343. Potrivit susținerilor reclamantei Veronica Cupcea, în baza dispozițiilor Codului administrativ, obligația de respectare a principiului proporționalității ar reveni exclusiv Comisiei, ceea ce ar implica faptul că sarcina probațiunii ar aparține în întregime acesteia. În contradicție cu această afirmație, Completul de judecată special reține că evaluarea externă este reglementată printr-o lege specială – Legea nr. 26/2022 – care prevalează asupra Codului administrativ în domeniul său de aplicare.

344. Spre deosebire de regimul probatoriu general aplicabil în contenciosul administrativ, Legea nr. 26/2022 instituie un cadru procedural particular, în care atât Comisia de evaluare, cât și persoana supusă evaluării au obligații probatorii distincte. Comisia este ținută să motiveze constatările sale referitoare la existența unor dubii privind conformitatea persoanei evaluate cu standardele de integritate, iar, concomitent, persoana evaluată are obligația de a coopera activ și de a prezenta probe apte să înlăture suspiciunile sau concluziile negative formulate.

345. Această repartizare a sarcinii probațiunii este determinată de natura specifică a evaluării externe, care nu se reduce la emiterea unui act administrativ unilateral, ci

presupune un proces complex de verificare a conformității cu standardele de integritate. În consecință, principiul proporționalității nu poate fi interpretat ca o obligație exclusivă a Comisiei, ci trebuie aplicat în conformitate cu normele speciale ale Legii nr. 26/2022, ce urmăresc realizarea unui echilibru între drepturile persoanei evaluate și obiectivul fundamental al procedurii – asigurarea integrității în sistemul judiciar.

346. Completul de judecată special subliniază că, potrivit spiritului și prevederilor Legii nr. 26/2022, sarcina probațiunii se modifică pe parcursul procesului de evaluare externă, transferându-se progresiv asupra candidatului în anumite etape procedurale. În faza inițială, Comisia de evaluare are obligația de a colecta informații și date relevante privind integritatea candidatului, exercitându-și competențele prevăzute la art. 6 și respectând obligațiile procedurale stabilite la art. 7 din Legea nr. 26/2022. Această etapă garantează un cadru obiectiv și imparțial de analiză a conformității candidatului cu standardele de integritate.

347. În situația în care sunt identificate neclarități sau aspecte ce necesită clarificare, Comisia acordă candidatului posibilitatea de a furniza informații suplimentare pentru elucidarea situației, în conformitate cu art. 10 alin. (7) din aceeași lege. Deși prezentarea acestor informații constituie un drept al candidatului, nu o obligație strictă (art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26/2022), refuzul expres sau implicit de a coopera, precum și transmiterea unor date incomplete sau neconcludente, poate justifica constatarea existenței unor dubii serioase privind conformitatea acestuia cu cerințele de integritate (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). Astfel, transferul sarcinii probațiunii asupra candidatului nu constituie o încălcare a drepturilor sale, ci un mecanism procedural menit să îi asigure posibilitatea efectivă de a demonstra conformitatea cu cerințele legale de integritate. În acest mod, cadrul procedural instituit prin Legea nr. 26/2022 nu doar respectă principiile fundamentale ale justiției administrative, ci și realizează un echilibru între prerogativele Comisiei de evaluare și dreptul candidatului la un proces echitabil.

348. Completul de judecată special reține că rațiunea trecerii sarcinii probațiunii asupra candidatului în procesul de evaluare externă nu reprezintă o particularitate exclusiv națională, ci corespunde unor standarde recunoscute la nivel internațional. În acest sens, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) a analizat și validat acest principiu în contextul mecanismelor de vetting și verificare a integrității implementate în diverse jurisdicții.

349. Astfel, în Opinia nr. 1064/2021 din 9 februarie 2022, referitoare la dezvoltarea procesului de vetting în sistemul judiciar din Kosovo, Comisia de la Veneția a reținut că este legitim ca, în cadrul unui astfel de mecanism, sarcina probei să fie transferată de la stat către magistratul (judecător sau procuror) care aspiră la ocuparea ori menținerea unei funcții publice (§68). Această abordare derivă din natura evaluării integrității, care presupune verificarea detaliată a conformității cu standardele etice și financiare aferente funcției exercitate.

350. Mai mult, în situațiile de redeseemnare, când toți titularii devin, în esență, solicitanți pentru păstrarea funcției, Comisia de la Veneția a concluzionat că sarcina

probei trebuie să revină acestora, aceștia fiind obligați să demonstreze că îndeplinesc criteriile necesare exercitării atribuțiilor publice (§95). În acest context, includerea acestui principiu în Legea nr. 26/2022 reflectă atât adaptarea la realitățile naționale, cât și conformarea la bunele practici europene, consolidând legitimitatea și obiectivitatea procedurii de evaluare externă.

351. Curtea Constituțională a Republicii Moldova a confirmat că inversarea sarcinii probațiunii în cadrul procesului de evaluare externă este compatibilă cu dispozițiile constituționale, făcând referire inclusiv la opiniile Comisiei de la Veneția. Această concluzie atestă că transferul sarcinii probei asupra candidatului constituie un mecanism justificat și conform cu principiile privind accesul la funcțiile publice și respectarea drepturilor fundamentale.

352. De asemenea, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului confirmă legitimitatea acestei abordări. În cauza *Xhoxhaj vs. Albania* (2021, §352), CtEDO a reținut că, în cadrul procesului de vetting din sistemul judiciar albanez, transferul sarcinii probațiunii asupra magistratului evaluat este justificat de obiectivele legitime ale reformei judiciare și de necesitatea menținerii integrității sistemului de justiție. În aceeași linie, în cauza *Sevdari vs. Albania* (2022, §130), CtEDO a reafirmat că inversarea sarcinii probei nu echivalează cu o încălcare a dreptului la un proces echitabil, atâta timp cât sunt asigurate garanții procedurale suficiente pentru ca persoana vizată să își poată prezenta poziția și exercita dreptul la apărare.

353. Prin urmare, atât din perspectivă constituțională, cât și din perspectiva standardelor europene, transferul sarcinii probațiunii asupra candidatului în cadrul evaluării externe constituie un mecanism legal, proporțional și necesar, care urmărește consolidarea integrității în sistemul judiciar și creșterea încrederii publice în actul de justiție.

C. Cazurile în care CSJ poate admite contestația

354. Potrivit art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26/2022, Curtea Supremă de Justiție poate admite o contestație împotriva deciziei Comisiei de evaluare numai în cazul constatării unor erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii, și dacă există circumstanțe ce ar fi putut conduce la promovarea evaluării de către candidat. Această prevedere a fost introdusă în urma Hotărârii Curții Constituționale din 14 februarie 2023, prin care s-a stabilit că nu se impune anularea unei decizii a Comisiei pentru erori procedurale minore, ci doar atunci când acestea au un impact real asupra echității procedurii și pot influența rezultatul evaluării. Prin urmare, controlul judiciar exercitat de Curtea Supremă de Justiție este unul limitat, vizând exclusiv:

- circumstanțele de fapt ce ar fi putut modifica rezultatul evaluării, respectiv analiza dacă, în absența erorilor sau viciilor de procedură, candidatul ar fi avut șanse reale de promovare;
- erorile procedurale grave care afectează dreptul la o evaluare corectă, transparentă și imparțială.

355. Această abordare asigură un echilibru între necesitatea unui control judiciar efectiv și principiul autonomiei Comisiei de evaluare, prevenind intervențiile

nejustificate asupra deciziilor acesteia și, totodată, garantând protecția dreptului la un proces echitabil pentru candidați.

356. În Hotărârea din 14 februarie 2023, Curtea Constituțională a făcut trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în special la cauza *Pişkin vs. Turcia* (2020). În §131, CtEDO a subliniat că instanțele naționale trebuie să aibă competența de a examina toate aspectele esențiale ale cauzei, atât faptele, cât și chestiunile de drept. Conform acestei orientări, instanța de contencios administrativ trebuie să poată analiza:

- chestiunile de fapt, verificând dacă elementele reținute de Comisie au fost stabilite corect și obiectiv, iar un fapt decisiv inexistent sau neprobabil poate influența rezultatul evaluării;
- chestiunile de drept, evaluând dacă normele juridice au fost interpretate și aplicate corect, iar o soluție juridică diferită ar fi condus la un alt rezultat.

357. Aceste criterii consacră un control judiciar efectiv, care depășește verificarea formală a legalității și permite intervenția atunci când există vicii grave de fapt sau de drept, susceptibile să influențeze rezultatul evaluării.

358. Legea nr. 26/2022 stabilește o competență mai restrânsă a Curții Supreme de Justiție în examinarea contestațiilor împotriva deciziilor Comisiei de evaluare decât cea prevăzută de Codul administrativ. Anularea unei decizii este posibilă doar în cazurile expres prevăzute de legea specială, temeiurile generale de anulare din Codul administrativ nefiind aplicabile. În plus, conform art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26/2022, contestația nu poate fi admisă dacă se constată existența cel puțin a unui dubiu cu privire la integritatea candidatului, în sensul art. 8 alin. (2)–(5) din aceeași lege. Această regulă impune un standard ridicat de probă pentru contestatar, întrucât un singur dubiu rezonabil justifică nepromovarea evaluării.

359. În consecință, Curtea Supremă de Justiție poate ajunge la o concluzie diferită de cea a Comisiei, reevaluând anumite constatări ale acesteia. Astfel, instanța poate reține că o parte dintre dubiile formulate de Comisie nu sunt întemeiate; totuși, dacă persistă cel puțin un dubiu rezonabil privind integritatea candidatului, contestația va fi respinsă. Aplicând principiile din Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023, instanța va analiza exclusiv argumentele ce privesc erori procedurale grave și circumstanțele care ar fi putut conduce la promovarea evaluării, verificând în special eventualele vicii de procedură ce au afectat caracterul echitabil al evaluării și dreptul la apărare.

360. Prin urmare, controlul exercitat de Curtea Supremă de Justiție asupra deciziilor Comisiei de evaluare este limitat și strict condiționat de criteriile prevăzute de Legea nr. 26/2022 și interpretarea dată de Curtea Constituțională. Această abordare menține echilibrul între autonomia Comisiei și dreptul candidatului la un control judiciar efectiv, evitând însă substituirea instanței în aprecierea de oportunitate a deciziilor adoptate în cadrul evaluării externe.

D. Respectarea principiului *res judicata* de către Comisia de evaluare

361. Completul de judecată special respinge susținerea reclamantei potrivit căreia Comisia de evaluare ar fi încălcat principiul *res judicata* în cadrul reevaluării, pe

motiv că nu ar fi luat în considerare constatările Curții Supreme de Justiție din decizia pronunțată la 1 august 2023.

362. Potrivit principiului *res judicata*, o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă are autoritate de lucru judecat asupra faptelor și circumstanțelor constatate, împiedicând rejudecarea acelorași aspecte între aceleași părți și pe aceleași temeuri. Totuși, aplicarea acestui principiu trebuie analizată în raport cu natura specifică a procesului de pre-vetting, care este unul continuativ și etapizat, finalizându-se doar printr-o decizie definitivă de promovare sau nepromovare a candidatului.

363. În acest sens, Completul subliniază că procesul de pre-vetting nu reprezintă un litigiu jurisdicțional clasic, ci un mecanism ad-hoc de evaluare destinat verificării criteriilor de integritate ale candidaților la funcții în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Acesta se desfășoară printr-o succesiune de etape intermediare, iar deciziile Comisiei de evaluare nu au natura juridică a unor hotărâri definitive asupra unui litigiu, ci constituie instrumente procedurale în vederea atingerii scopului final al verificării integrității. Astfel, chiar dacă o instanță s-a pronunțat într-o etapă anterioară a procesului, acest fapt nu împiedică Comisia să continue analiza în etapa reluată și să formuleze concluzii noi, inclusiv asupra unor aspecte anterior examinate, atunci când apar elemente suplimentare ori reevaluări necesare pentru finalizarea procesului. În acest context, identificarea unor „dubii serioase” în etapa reluată nu contravine principiului *res judicata*, întrucât evaluarea nu are caracter litigios în sens clasic, ci constituie un proces administrativ de verificare a conformității cu standardele de integritate.

364. Prin urmare, Completul de judecată special apreciază ca neîntemeiată și eronată interpretarea reclamantei privind aplicabilitatea principiului *res judicata* în cadrul pre-vetting-ului, confirmând că evaluarea integrității candidaților este un proces flexibil și adaptabil la noile circumstanțe, nefiind rigid limitat de hotărâri anterioare care nu aveau ca obiect soluționarea definitivă a admisibilității candidatului.

365. În prezenta cauză, decizia Curții Supreme de Justiție din 1 august 2023, prin care s-a dispus anularea deciziei de nepromovare a candidatei Veronica Cupcea și reluarea evaluării acesteia, nu a stabilit în mod definitiv faptele și circumstanțele de natură a conferi autoritate de lucru judecat asupra întregului proces. Hotărârea respectivă a avut ca scop exclusiv remedierea unor deficiențe procedurale și reevaluarea anumitor aspecte, fără a statua definitiv asupra elementelor de fond. Prin urmare, aceasta nu poate fi invocată ca având efect de lucru judecat în privința circumstanțelor și faptelor reevaluate ulterior și reținute de Comisia de evaluare drept dubii privind integritatea reclamantei. În cadrul reevaluării, Comisia a administrat informații noi, care nu au fost examinate în procesul anterior, iar asupra acestora Curtea Supremă de Justiție nu s-a pronunțat. Reluarea procedurii a avut ca finalitate asigurarea unei evaluări conforme cu standardele legale, iar decizia emisă la finalul acestei etape reprezintă o continuare procedurală, nu o rejudecare a unei cauze închise definitiv.

366. Aplicabilitatea principiului *res judicata* presupune ca hotărârea invocată să fi soluționat definitiv și irevocabil fondul cauzei, stabilind drepturi și obligații incontestabile. În speță, decizia din 1 august 2023 nu a soluționat fondul, ci a dispus reluarea evaluării. Procesul de pre-vetting are caracter continuativ și etapizat, iar deciziile intermediare nu au natură definitivă, putând fi modificate, contestate sau reevaluate până la emiterea deciziei finale de promovare sau nepromovare. În consecință, principiul *res judicata* nu este incident în privința unor acte procedurale intermediare care nu tranșează în mod definitiv situația juridică a candidatului.

367. Completul de judecată special respinge argumentul reclamantei potrivit căruia Comisia de evaluare ar fi încălcat principiul *res judicata* în cadrul reevaluării, pe motiv că nu ar fi respectat constatările Curții Supreme de Justiție din decizia din 1 august 2023. Principiul *res judicata* consacră autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile asupra faptelor și circumstanțelor constatate, împiedicând rejudecarea acelorași aspecte între aceleași părți, pe aceleași temeuri. Totuși, aplicarea acestui principiu trebuie analizată în raport cu specificul procesului de pre-vetting, care este unul continuativ și etapizat, nefiind finalizat decât printr-o decizie definitivă de promovare sau nepromovare a candidatului.

368. Decizia Curții Supreme de Justiție din 1 august 2023 a avut ca scop exclusiv verificarea legalității procedurii inițiale și remedierea unor deficiențe procedurale, prin anularea deciziei de nepromovare și dispunerea reluării evaluării, fără a statua definitiv asupra elementelor de fond. Această hotărâre nu a stabilit în mod definitiv faptele și circumstanțele de natură a conferi autoritate de lucru judecat asupra întregului proces. Reluarea evaluării dispusă de instanță a reprezentat o etapă procedurală necesară pentru continuarea procesului, iar decizia ulterioară de nepromovare emisă de Comisie constituie o continuare legitimă și necesară, nu o încălcare a autorității lucrului judecat.

369. În cadrul reevaluării candidatei Veronica Cupcea, Comisia de evaluare a administrat probe suplimentare, noi față de procesul anterior, care nu au fost analizate de Curtea Supremă de Justiție în decizia din 1 august 2023. Aceste probe au determinat o modificare substanțială a analizei, confirmând în mod concludent dubiile serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate financiară și etică. Întrucât hotărârea din 1 august 2023 nu a soluționat definitiv fondul cauzei, ci a dispus doar reluarea procedurii pentru elucidarea acestor circumstanțe, principiul *res judicata* nu este incident.

370. Caracterul continuativ și etapizat al procesului de pre-vetting implică faptul că deciziile intermediare nu au natură definitivă și pot fi modificate, contestate sau reevaluate până la emiterea deciziei finale. În consecință, reevaluarea și decizia din 29 aprilie 2024 trebuie privite ca o etapă distinctă și separată procedural, iar argumentul reclamantei referitor la încălcarea principiului *res judicata* este nefondat.

371. Procesul de pre-vetting este, prin natura sa, unul continuu și etapizat, iar reevaluarea dispusă de instanța de judecată nu constituie o repetare a aceleiași judecăți, ci o continuare firească a procedurii, finalizată abia prin emiterea unei

decizii definitive de către Comisia de evaluare. Autoritatea lucrului judecat se aplică exclusiv asupra unor fapte sau circumstanțe stabilite definitiv și irevocabil. În prezenta cauză, prin decizia din 1 august 2023, Curtea Supremă de Justiție nu a statuat că reclamanta trebuie promovată în urma evaluării, ci a constatat deficiențe de procedură și a dispus reluarea procesului de evaluare în condiții conforme cu standardele legale.

372. În cadrul noii evaluări, Comisia de evaluare a reanalizat candidatura în baza acelorași criterii de integritate, însă într-un cadru procedural corectat și prin administrarea unor probe suplimentare, inexistente în prima etapă. Această abordare a asigurat respectarea cerințelor legale și a permis o examinare mai aprofundată a elementelor esențiale pentru determinarea eligibilității candidatului. Prin urmare, decizia finală de nepromovare a candidatei Veronica Cupcea nu încalcă principiul *res judicata*, întrucât procesul de evaluare nu fusese finalizat până la emiterea acestei decizii, iar instanța nu stabilise irevocabil un drept al reclamantei, ci doar necesitatea unei reevaluări conforme cu legea.

373. În sprijinul acestei concluzii, Curtea Constituțională, prin §143 din decizia de inadmisibilitate nr. 42 din 6 aprilie 2023, a reținut că competența instanței de a trimite o cauză la rejudecare nu contravine art. 20 din Constituție. Totodată, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului confirmă că, în exercitarea controlului judecătoresc, instanțele pot casa o decizie și pot dispune fie pronunțarea unei noi hotărâri, fie reexaminarea cauzei de către același organ sau de către un alt organ competent (Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia, 6 noiembrie 2018, §184).

374. În aceste condiții, Completul de judecată special reține că procesul de reevaluare a candidatei Veronica Cupcea s-a desfășurat cu respectarea principiilor de legalitate și echitate, atât în faza administrativă, cât și în cea jurisdicțională. Probele suplimentare administrate în etapa reluată au condus la concluzii obiective și temeinic justificate, confirmând deficiențele de integritate ale candidatei și fundamentând decizia finală de nepromovare. Prin urmare, invocarea principiului *res judicata* de către reclamantă este lipsită de temei.

E. Efectele juridice ale deciziei Comisiei de evaluare

375. Completul de judecată special reține că, potrivit art. 13 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, o decizie de nepromovare a evaluării constituie temei juridic pentru excluderea candidatului din procesul de selecție în cadrul alegerilor sau concursurilor destinate funcțiilor în organele de autoadministrare ale judecătorilor. Astfel, această decizie produce efecte directe și obligatorii asupra parcursului profesional al candidatului, limitând accesul acestuia la funcții de conducere și reprezentare în sistemul judiciar. Întrucât integritatea este un criteriu esențial pentru exercitarea unor astfel de funcții, nepromovarea evaluării echivalează cu o constatare a existenței unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu standardele legale.

376. Totuși, legea specială nu prevede alte consecințe juridice în afara celor expres menționate. În lipsa unor dispoziții suplimentare, orice efect juridic adițional al deciziei Comisiei de evaluare trebuie examinat prin prisma principiului legalității și cu respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei vizate. Prin urmare, o astfel de decizie nu poate produce efecte care să depășească limitele restricțiilor expres prevăzute de lege, interpretarea acesteia trebuind să mențină un echilibru între interesul public de asigurare a integrității sistemului judiciar și protecția drepturilor individuale ale candidatului.

377. Deși impactul deciziei asupra posibilității candidatului de a accede la funcții în organele de autoadministrare este considerabil, efectele sale juridice nu pot depăși cadrul stabilit de lege. Orice extindere a acestor efecte, în lipsa unui temei legal expres, ar contraveni principiului legalității și ar putea aduce atingere drepturilor fundamentale, inclusiv accesului la justiție și protecției împotriva restricțiilor nejustificate în cariera profesională.

378. Completul de judecată special subliniază că, potrivit rațiunii Legii nr.26/2022, Comisia de evaluare nu are competența de a stabili în mod absolut dacă un candidat îndeplinește criteriile de integritate sau dacă a săvârșit încălcări determinate. Rolul acesteia este de a examina circumstanțele faptice relevante și de a aprecia dacă acestea sunt suficiente pentru a formula o concluzie privind existența unor dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu cerințele legale de integritate. În situațiile în care aceste circumstanțe nu sunt clare sau concludente, Comisia poate concluziona că nu există elemente suficiente pentru a susține o lipsă de conformitate. În ipoteza în care sunt identificate dubii serioase privind respectarea criteriilor de integritate etică și financiară, candidatului i se acordă posibilitatea de a le înlătura prin prezentarea de explicații și de probe pertinente în sprijinul poziției sale. Această metodologie asigură respectarea principiului contradictorialității și a dreptului la apărare, oferind candidatului o reală oportunitate de a formula clarificări și de a depune probe înainte de adoptarea unei decizii finale.

379. În urma analizei probelor și circumstanțelor, Completul de judecată special reține că procesul de evaluare nu instituie o prezumție de neconformitate, ci presupune o examinare detaliată a elementelor apte să genereze suspiciuni rezonabile privind integritatea candidatului. Concluziile Comisiei nu se întemeiază pe constatarea unor încălcări certe, ci pe identificarea unor indicii suficiente care justifică menținerea unor dubii rezonabile asupra conformității cu standardele legale. În sensul Legii nr. 26/2022, asemenea dubii pot rezulta din neclarități, lipsa probelor ori insuficiența informațiilor furnizate. Atunci când aceste elemente lipsesc sau nu sunt concludente, dubiile dobândesc caracter serios, ceea ce determină nepromovarea candidatului. În acest context, procedura de evaluare reprezintă un mecanism preventiv, menit să consolideze încrederea publică în sistemul judiciar și să asigure respectarea unor standarde înalte de integritate pentru candidații la funcții de conducere în justiție.

380. Făcând o retrospectivă a cauzei, cu referire la fond, Completul de judecată special reiterează că, prin Decizia nr. 14 din 28 mai 2024, pronunțată în temeiul art.14 alin. (8) lit. b) și alin. (10), art. 8 alin. (1), (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și b), alin.(5) lit. b), c), d), f), precum și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a constatat că Veronica Cupcea nu întrunește criteriile de integritate financiară și etică, întrucât există dubii serioase privind respectarea acestor criterii. În consecință, candidata nu a promovat evaluarea, fiind reținute următoarele probleme:

I. Sursa mijloacelor bănești pentru finanțarea achiziției a două bunuri de către familia candidatei în 2012; rambursarea unui împrumut contractat în 2012 și achitat în 2014;

II. Donații din partea persoanelor apropiate nedeclarate pentru anii 2012 - 2014, economii în numerar nedeclarate declarațiile anuale ale candidatei declarația anuală a candidatei pentru 2019 și contribuții financiare nedeclarate declarația sa anuală pentru 2020.

381. În exercitarea controlului judiciar asupra constatărilor și concluziilor Comisiei de evaluare, raportat la criteriile de integritate prevăzute de art. 8 din Legea nr. 26/2022, Completul de judecată special analizează atât temeinicia evaluării, cât și conformitatea acesteia cu cerințele de legalitate și echitate procedurală. În prezenta cauză, reclamanta Veronica Cupcea contestă decizia Comisiei de evaluare, susținând că aceasta s-a fundamentat pe aprecieri subiective, nefiind însoțită de o motivare suficientă și detaliată care să explice în mod concludent concluziile formulate. Potrivit acesteia, lipsa unei justificări clare ridică semne de întrebare cu privire la transparența și echitatea procedurii. În această perspectivă, Completul de judecată special reține că orice evaluare trebuie să respecte principiile legalității, proporționalității și nediscriminării, iar orice restrângere a drepturilor fundamentale ale unei persoane trebuie să fie întemeiată pe criterii obiective, verificabile și transparente. Prin urmare, o decizie care afectează în mod direct parcursul profesional al unui candidat trebuie să se sprijine pe fapte concrete și probe pertinente, fiind formulată într-un mod care să asigure persoanei vizate exercitarea efectivă a dreptului la apărare.

382. Având în vedere aceste considerente, Completul de judecată special urmează să verifice în ce măsură decizia Comisiei de evaluare respectă aceste exigențe și dacă aspectele invocate de reclamantă sunt de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii. În ipoteza în care s-ar constata că motivarea deciziei nu este suficient de clară, precisă și completă, ori că procesul decizional nu s-a desfășurat într-o manieră transparentă și previzibilă, s-ar pune problema unei eventuale încălcări a drepturilor reclamantei și a principiului proporționalității.

I. *Sursa mijloacelor bănești pentru finanțarea achiziției a două bunuri de către familia candidatei în 2012; rambursarea unui împrumut contractat în 2012 și achitat în 2014*

383. În temeiul probelor administrate, Completul de judecată special constată că, în anul 2012, reclamanta Veronica Cupcea și soțul acesteia au achiziționat două bunuri imobile în valoare totală de 902.338 MDL, respectiv:

Nr.	Imobil	Suprafața	Situat	Preț
1.	Apartament	92 m.p.	municipiul Chișinău	602.338 MDL
2.	Teren, împreună cu o construcție auxiliară o casă nefinalizată	0,0799 ha 22,3 m.p. 149,1 m.p.	raionul Criuleni	300.000 MDL

384. Completul de judecată special constată că prețul bunului imobil situat în raionul Criuleni a fost achitat în două tranșe: 30.000 MDL la data semnării contractului de vânzare-cumpărare și 270.000 MDL achitați aproximativ o lună mai târziu dintr-un împrumut contractat la o bancă comercială din Republica Moldova.

385. Completul reține că, potrivit explicațiilor reclamantei Veronica Cupcea, împrumutul bancar a fost accesat întrucât ea și soțul său nu dispuneau de mijloace bănești suficiente pentru a acoperi integral prețurile exclusiv din resurse proprii; plata apartamentului din municipiul Chișinău și a primei tranșe aferente bunului imobil din raionul Criuleni s-a efectuat din economii în numerar realizate din salariile soților, completate cu sume primite de la rude. Reclamanta a arătat că familia a economisit constant între 20% și 40% din venitul lunar începând cu anii 1990, iar ca sursă suplimentară a indicat venitul obținut din vânzarea, în anul 2011, a unei garsoniere în municipiul Chișinău, în sumă de 174.812 MDL.

386. Completul de judecată special constată că, pentru achitarea celei de-a doua tranșe aferente bunului imobil din raionul Criuleni, în luna octombrie 2012 reclamanta Veronica Cupcea și soțul acesteia au contractat un împrumut bancar în sumă de 270.000 MDL, pe perioada 2012–2030, cu o rată anuală a dobânzii de 13%. Reclamanta a arătat că achiziția nu fusese planificată, însă, în considerarea condițiilor pe care le-a apreciat drept avantajoase, a decis contractarea creditului.

387. Completul reține că, în intervalul 2012 – iunie 2014, împrumutul a fost deservit prin rate lunare egale, însumând 82.885 MDL, iar în luna iunie 2014 creditul a fost stins integral printr-o plată finală de 246.250 MDL.

388. Completul constată că, potrivit declarațiilor reclamantei, stingerea anticipată a împrumutului din 2014 s-a realizat din mijloace bănești provenite atât din contribuțiile rudelor, cât și din economiile acumulate ca efect al majorării salariilor judecătorilor în anul 2014. În ceea ce privește contribuțiile rudelor, reclamanta a indicat:

- veniturile obținute de mama candidatei din vânzarea a patru loturi de teren;

- pensia socrului, în cuantum de aproximativ 5.000 MDL lunar, sumă oferită integral familiei timp de doi-trei ani până la decesul acestuia în 2013;
- sprijinul financiar al părinților candidatei;
- contribuția financiară a unei rude apropiate a soțului, a cărei copil a fost îngrijit de candidat în perioada 2003–2008.

389. Solicitată să detalieze proveniența fondurilor de la rude, Veronica Cupcea a prezentat:

- numerele cadastrale ale celor patru loturi de teren vândute de mama sa;
- cuantumul pensiei socrului și perioada în care aceasta a fost oferită;
- explicații generale privind veniturile mamei sale din activități agricole (vânzarea de păsări, ouă, fructe și legume), fără a indica însă o estimare a valorii acestor contribuții;
- informații privind contribuția financiară a rudei apropiate a soțului, fără a estima suma totală primită și fără a preciza legătura concretă dintre această contribuție și achizițiile imobiliare din 2012 sau rambursarea împrumutului în 2014.

390. Documentele prezentate de Veronica Cupcea în susținerea afirmațiilor sale au constat în:

- a) contractul de împrumut;
- b) un extras de cont care atestă efectuarea plății finale de 246.250 MDL în anul 2014 pentru închiderea împrumutului.

391. Completul de judecată special constată că reclamanta a precizat ulterior că o parte dintre contribuțiile financiare invocate din partea rudelor au fost acordate anterior anului 2014, nefiind furnizate în integralitate în anul în care împrumutul a fost stins anticipat.

392. Completul reține că, în cadrul evaluării reluate, Comisia a solicitat reclamantei clarificări și documente justificative pentru fiecare dintre cele patru surse de venit indicate anterior, precum și pentru o posibilă a cincea sursă menționată pentru prima dată la audierea din evaluarea inițială — economiile suplimentare rezultate din majorarea salariilor judecătorilor în anul 2014 — invocate ca factor care ar fi permis rambursarea anticipată a împrumutului.

Sursa 1: Vânzarea celor patru loturi de teren de către mama candidatei

393. În baza informațiilor administrate în cauză, că mama reclamantei deținea patru loturi de teren cu destinația „grădină”, cu suprafața totală de 0,4015 ha, dobândite în anul 2005.

394. Completul reține că, pentru verificarea afirmațiilor privind contribuțiile financiare ale mamei, Comisia a solicitat Agenției Servicii Publice copii ale contractelor de înstrăinare, fiind comunicate două acte: (i) contractul din 27 martie 2015, prin care au fost vândute două loturi unei persoane juridice pentru 2.623,64 MDL; și (ii) contractul din 5 aprilie 2016, prin care alte două loturi au fost vândute unei persoane fizice pentru 7.815 MDL. Veniturile totale din aceste tranzacții s-au ridicat la circa 10.438 MDL (aprox. 500 EUR).

395. Din coroborarea cronologiei tranzacțiilor cu momentul achizițiilor din 2012 și cu data stingerii anticipative a creditului (iunie 2014), Completul reține că sumele rezultate din vânzările din 2015 și 2016 nu puteau, în mod obiectiv, să constituie surse disponibile pentru finanțarea cumpărărilor din 2012 sau pentru rambursarea

împrumutului în 2014; pe de altă parte, cuantumul lor redus este, oricum, insuficient pentru a acoperi necesarul financiar reținut. În consecință, aceste tranzacții nu atenuează dubiile serioase identificate de Comisie cu privire la sursa mijloacelor bănești invocate de reclamantă.

Sursa 2: Pensia socrului candidatei

396. Completul de judecată special constată că, în cadrul reevaluării, Comisia a solicitat informații privind pensia socrului reclamantei, pe care aceasta declarase că ar fi fost donată integral familiei sale pe o perioadă de doi–trei ani anterior decesului din 2013, interval în care, potrivit afirmațiilor sale, soții socri ar fi trăit din pensia soacrei.

397. Din datele comunicate de Ministerul Afacerilor Interne și din înscrisurile prezentate pentru prima dată în această etapă (procura din 2009 emisă pe numele soțului reclamantei pentru încasarea pensiei) rezultă că pensia socrului a însumat 125.377 MDL pentru perioada 2009–2012 și 17.804 MDL pentru anul 2013.

398. Pentru a verifica fezabilitatea susținerii că pensia socrului a fost donată integral, iar întreținerea soților socri s-a realizat exclusiv din pensia soacrei, Comisia a solicitat date privind veniturile acestora din urmă, constatând că pensia soacrei a variat între 491 MDL (2007) și 1.094 MDL (2013).

Nr.	An	Pensia lunară a soacrei candidatei
1.	2007	491 MDL
2.	2008	693 MDL
3.	2009	823 MDL
4.	2010	867 MDL
5.	2011	935 MDL
6.	2012	1.025 MDL
7.	2013	1.094 MDL
Total		71.136 MDL

399. Din coroborarea datelor rezultă că venitul total al soacrei în perioada 2007–2013 a fost de 71.136 MDL, în timp ce coșul minim de consum pentru două persoane, în același interval, a fost de 191.172 MDL; această disproporție pune sub semnul întrebării posibilitatea obiectivă a acoperirii cheltuielilor curente fără aportul pensiei socrului.

400. Ulterior, în răspuns la notificarea Comisiei, reclamanta a precizat că formularea anterioară a fost inexactă, arătând că părinții soțului dispuneau și de alte surse de venit, în afara pensiilor.

401. În susținerea acestei rectificări, reclamanta a depus înscrisuri privind posibile venituri suplimentare ale socrilor (salariul soacrei ca profesoară, venituri din vânzarea de produse agricole, deținerea unui cal și a unei căruțe, exploatarea a trei terenuri cu livezi de nuci și vânzarea, în 2009, a unui teren de 0,045 ha cu viță-de-vie).

402. Completul reține că certificatele eliberate de primărie confirmă natura activităților, însă nu indică și cuantumul veniturilor, astfel încât, în lipsa unor dovezi financiar-contabile privind sumele efectiv obținute, aceste elemente nu permit verificarea caracterului suficient al surselor pentru donațiile invocate; în consecință, dubiile reținute de Comisie nu pot fi considerate înlăturate.

Sursa 3: Contribuții din partea mamei candidatei

403. Completul de judecată special constată că, potrivit datelor agregate de Comisie din sistemele informaționale, mama reclamantei a realizat, în perioada 2007–2014 (anul rambursării împrumutului), venituri lunare din pensie cuprinse între 459 MDL (2007) și 1.089 MDL (2014) și a beneficiat suplimentar de indemnizații sociale în cuantum de 260 MDL (2010) și 390 MDL (2011).

404. Din coroborarea acestor date rezultă că venitul total cumulat al mamei reclamantei pentru intervalul 2007–2014 a fost de 81.404 MDL, în timp ce coșul minim de consum pentru aceeași perioadă a însumat 113.892 MDL; diferența relevă o capacitate obiectiv limitată de a constitui economii semnificative ori de a efectua donații substanțiale către familia reclamantei.

405. Completul reține că, în răspunsul la notificarea Comisiei privind faptele și dubiile serioase, Veronica Cupcea a depus pentru prima dată înscrisuri privind surse potențiale suplimentare de venit ale mamei sale: o compensație de 5.017 MDL (2007) pentru prejudiciu cauzat prin furt, suma de 1.200 MDL din vânzarea unei biciclete și mențiunea vânzării unui autoturism „Moskvich 412” în perioada 2009–2010; însă, în lipsa indicării prețului de vânzare a autoturismului, cuantificarea contribuției efective rămâne imposibilă.

406. De asemenea, Completul constată că au fost prezentate documente privind deținerea de acțiuni de către mama reclamantei în două societăți comerciale, cu realizarea unui venit de 1.150 MDL în anul 2013; aceste sume, prin natura și dimensiunea lor, au o relevanță limitată în raport cu necesarul financiar al tranzacțiilor analizate și nu sunt de natură să răstoarne concluziile Comisiei asupra capacității reale de a susține, prin donații, achizițiile din 2012 și rambursarea împrumutului din 2014.

Sursa 4: Contribuția din partea unei rude apropiate pentru îngrijirea copilului

407. Completul de judecată special constată că Veronica Cupcea nu a individualizat cuantumul contribuțiilor pretins primite de la ruda apropiată și nici periodicitatea ori modalitatea lor de acordare, limitându-se să afirme că sumele și bunurile oferite între anii 2003–2008 au fost destinate exclusiv îngrijirii copilului acesteia. Întrucât nu au fost prezentate înscrisuri ori alte probe care să ateste fie transformarea acestor prestații în economii ale familiei, fie păstrarea lor până la momentul achizițiilor din 2012 sau al rambursării împrumutului din 2014, lipsește atât legătura temporală, cât și cea funcțională dintre sprijinul invocat și tranzacțiile

examinare. În consecință, aceste contribuții nu pot fi valorificate ca sursă financiară pertinentă pentru achizițiile din 2012 sau pentru plata anticipată a datoriei în 2014.

Sursa 5: Creșterea salariului judecătorilor în 2014

408. Completul de judecată special constată că Veronica Cupcea a invocat, atât în fața completului special al Curții Supreme de Justiție, cât și în cadrul evaluării reluate, majorarea salariilor judecătorilor din anul 2014 ca sursă suplimentară de lichidități, menționând pentru prima dată acest argument la audierea din evaluarea inițială. Potrivit susținerilor sale, atât ea, cât și soțul său exercitau funcția de judecător, iar creșterea salarială din 2014 le-ar fi permis constituirea unor economii folosite la rambursarea anticipată, integrală, a creditului.

409. Din datele comunicate de Serviciul Fiscal de Stat rezultă că venitul net cumulat al soților a fost de 156.324 MDL în 2013 și de 239.229 MDL în 2014, iar, potrivit informațiilor băncii creditoare, împrumutul contractat în 2012 a fost stins integral la 6 iunie 2014. Prin urmare, efectul majorării salariale a putut opera, cel mult, pe durata a cinci luni din 2014. În aceste condiții, chiar și în ipoteza favorabilă inexistenței unor cheltuieli suplimentare, venitul net disponibil pentru economisire în primele cinci luni ale anului 2014 nu depășește 60.188 MDL; raportat strict la diferența totală de venit net dintre anii 2014 și 2013 (82.905 MDL), impactul majorării pe cinci luni se ridică aproximativ la 34.545 MDL.

410. Raportat la cuantumul plății finale efectuate în iunie 2014 (246.250 MDL), sumele ce pot fi corelate, în mod direct și verificabil, cu majorarea salarială din 2014 sunt net insuficiente pentru a explica rambursarea anticipată a creditului. În absența unor probe certe privind existența și mărimea unor economii prealabile ori a altor surse licite, identificate, cuantificate și disponibile în perioada imediat anterioară stingerii datoriei, susținerea privind efectul determinant al majorării salariale nu înlătură dubiile serioase reținute de Comisie asupra provenienței fondurilor folosite la achitarea integrală a împrumutului.

Nr.	Nume	2012		2013		2014		2015	
		Brut	Net	Brut	Net	Brut	Net	Brut	Net
1.	Veronica Cupcea	77.929	63.126	100.926	80.143	153.402	119.315	186.388	142.842
2.	Soțul	72.420	59.094	94.958	76.181	154.252	119.914	194.826	149.425

411. Completul de judecată special reține, mai întâi, standardul aplicabil controlului judiciar în materia Legii nr. 26/2002. Potrivit art. 14 alin. (8), instanța poate admite contestația doar dacă sunt identificate erori procedurale grave, de natură să afecteze caracterul echitabil al procedurii, și dacă există circumstanțe care ar fi putut conduce la promovarea evaluării. În același timp, dacă persistă cel puțin un dubiu serios, în sensul art. 13 alin. (5) raportat la art. 8, contestația nu poate fi admisă. Prin urmare, analiza instanței vizează atât legalitatea formală și garanțiile procedurale, cât și substanța constatărilor Comisiei, fără a substitui însă aprecierea de oportunitate propriei autorități de evaluare.

412. În raport cu criticile anterioare reținute de CSJ la 1 august 2023, Comisia a remediat punctual carențele de anchetă: a verificat cronologia și cuantumul vânzărilor celor patru terenuri ale mamei reclamantei, obținând de la ASP contractele din 2015 și 2016, din care rezultă încasări totale de aproximativ 10.438 MDL, adică sume modice, survenite ulterior achizițiilor din 2012 și rambursării finale din iunie 2014. În aceste condiții, susținerea că veniturile din vânzarea terenurilor au alimentat cumpărările din 2012 sau plata finală din 2014 nu este confirmată temporal și nici valoric. În aceeași logică, Comisia a documentat, prin date de la MAI și înscrisurile depuse în reevaluare, cuantumul pensiei socrului pentru anii 2009–2013 și l-a corelat cu pensia soacrei, raportându-le ambelor la coșul minim de consum pentru două persoane în perioada 2007–2013. Chiar admitând premisele reclamantei, aceste venituri au acoperit preponderent nevoile curente ale celor doi vârstnici, nefiind dovedită o disponibilitate netă consistentă pentru donații repetate și de anvergură către familia reclamantei. Aceeași concluzie se impune, *mutatis mutandis*, în privința mamei reclamantei: venitul total al acesteia pentru 2007–2014, la care s-au adăugat doar sume ocazionale și reduse (compensație pentru furt, vânzare bicicletă, dividende minore), nu susține ipoteza unei capacități reale de susținere financiară a unor achiziții în valoare cumulată de 902.338 MDL sau a unei rambursări unice de 246.250 MDL. Cât privește „ruda apropiată” a soțului, chiar din afirmațiile reclamantei reiese că sprijinul oferit în 2003–2008 a avut finalitatea punctuală a îngrijirii copilului acelei rude; nefiind indicată valoarea, iar raportul temporal neavând legătură directă cu operațiunile din 2012–2014, nu se poate construi pe această bază o acoperire financiară credibilă pentru tranzacțiile relevante.

413. Completul examinează distinct argumentul privind majorarea salariilor în 2014, invocat ca sursă determinantă pentru plata anticipată a creditului. Datele fiscale confirmă creșterea venitului net cumulat al soților în 2014 față de 2013; totuși, conform informațiilor băncii creditoare, împrumutul a fost stins la 6 iunie 2014, astfel încât efectul creșterii salariale a putut opera cel mult cinci luni. Chiar în ipoteza optimistă avansată în dosar, economiile posibile în aceste cinci luni (aproximativ 34.545–60.188 MDL, în funcție de metoda de calcul) rămân net inferioare sumei efectiv achitate de 246.250 MDL. În lipsa unor probe suplimentare care să explice diferența majoră, simpla trimitere la „economii din creșterea salariilor” nu poate înlătura dubiul privind proveniența și disponibilitatea reală a fondurilor pentru plata anticipată.

414. Cu privire la susținerea reclamantei că, prin decizia reluată, Comisia ar fi „extins” obiectul evaluării față de notificarea prealabilă, instanța constată că aspectele reținute în decizie se circumscriu aceluiași două nuclee factuale prezente și în evaluarea inițială: sursele de finanțare pentru achizițiile din 2012 și pentru rambursarea creditului în 2014, respectiv declararea/ nedeclararea anumitor intrări bănești. Notificarea din 14 februarie 2024 a vizat tocmai clarificarea acestor teme, iar reclamanta a avut acces la materialele reevaluării și a depus explicații și înscrisuri. Nu rezultă o restrângere a dreptului la apărare prin surprinderea cu fapte complet noi, ci, dimpotrivă, o particularizare a aceluiași dubii, pe baza unui

probatoriu lărgit. În absența unei vătămări concrete, procedura contradictorie se prezintă ca fiind respectată.

415. În ceea ce privește proporționalitatea și efectele, măsura de nepromovare produce exclusiv consecința prevăzută expres de art. 13 alin. (6) din Legea nr.26/2022 — neadmiterea la alegeri sau concurs pentru funcțiile din organele de autoadministrare — fără atingere asupra statutului profesional al reclamantei ca judecător. Finalitatea legii este aceea a unui filtru de integritate pentru funcții de reprezentare în autoadministrare, nu o sancțiune disciplinară și nici un certificat de moralitate generală. În acest cadru, atunci când, în pofida garanțiilor procedurale efective, rămân neînlocuite lipsuri probatorii semnificative cu privire la proveniența și disponibilitatea fondurilor pentru operațiunile-cheie din 2012–2014, menținerea deciziei de nepromovare este adecvată scopului legii și necesară pentru protejarea încrederii publice în procesul de selecție.

416. În fine, sub aspectul motivării, decizia Comisiei explică traseul probator: ce informații au fost solicitate și de la cine, care sunt sumele identificate, cum se corelează cronologic veniturile invocate cu tranzacțiile relevante și de ce diferențele persistă. Jurisprudența nu impune un răspuns exhaustiv la fiecare teză, ci un răspuns real la chestiunile determinate. Or, chestiunea determinantă — existența sau inexistența acoperirii financiare credibile pentru achizițiile din 2012 și rambursarea din 2014 — a primit un răspuns explicit, întemeiat pe date obiective.

417. Rezultă că în procedura reluată nu s-au comis erori procedurale grave care să afecteze echitatea, iar pe fond persistă cel puțin un dubiu serios în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022. În aceste condiții cumulative, cererea nu întrunește exigențele legale pentru a fi admisă. Contestația urmează a fi respinsă, cu menținerea deciziei Comisiei.

418. În ceea ce privește sursele mijloacelor bănești pentru achizițiile din 2012 și rambursarea împrumutului în 2014, instanța reține următoarele date factuale. Reclamanta Veronica Cupcea a obținut 174.812 MDL din vânzarea unei garsoniere și a contractat un împrumut bancar de 270.000 MDL, sume folosite la cumpărarea a două bunuri imobile în anul 2012. Raportat la costul total al achizițiilor (902.338 MDL), rezultă o diferență neacoperită de 457.526 MDL. În anul 2014, pentru stingerea integrală a creditului, a fost necesară efectuarea unei plăți finale de 246.250 MDL. Reclamanta susține că aceste diferențe au fost acoperite din economiile familiei și din contribuțiile financiare ale rudelor.

419. Cu privire la prima sursă invocată — vânzarea a patru loturi de teren aparținând mamei reclamantei — din actele ASP rezultă că două loturi au fost vândute la 27 martie 2015, iar celelalte două la 5 aprilie 2016. Dat fiind că aceste tranzacții au fost ulterioare atât achizițiilor din 2012, cât și plății finale a împrumutului din 2014, sumele obținute din vânzarea terenurilor nu puteau, în mod obiectiv, finanța nici cumpărările din 2012, nici rambursarea din 2014.

420. Referitor la a doua sursă — pensia socrului reclamantei — documentele comunicate de MAI în reevaluare indică un quantum total al plăților de 143.181 MDL (125.377 MDL pentru perioada 2009–2012 și 17.804 MDL în anul 2013).

Aceste sume atestă existența unor venituri, însă, prin ele însele, nu probează disponibilitatea unor excedente semnificative care să acopere diferențele financiare reținute mai sus.

421. În ceea ce privește a treia sursă — contribuțiile mamei reclamantei — din informațiile fiscale și sociale rezultă că, în perioada 2007–2014, aceasta a încasat pensii între 459 MDL (2007) și 1.089 MDL (sfârșitul anului 2014), precum și indemnizații în cuantum total de 650 MDL (260 MDL în 2010 și 390 MDL în 2011), ceea ce însumează 81.404 MDL pe întreaga perioadă; pentru același interval, cheltuielile minime de consum ale populației (CCP) au fost de 113.892 MDL. Reclamanta a depus și înscrisuri privind venituri suplimentare ale mamei din vânzarea de produse agricole, păsări și produse lactate, însă fără cuantificarea valorilor. Având în vedere nivelul redus al pensiei raportat la CCP și natura ocazională a acestor venituri suplimentare, este rezonabil de reținut că respectivele sume au fost, probabil, absorbite de cheltuielile curente ale mamei, nefiind dovedită existența unor economii disponibile pentru donațiile pretinse în favoarea reclamantei.

422. Completul de judecată special reține, mai întâi, că dintre veniturile suplimentare invocate în favoarea reclamantei Veronica Cupcea, doar unele au fost dovedite prin înscrisuri și, chiar și așa, cuantumul lor este modest și lipsit de relevanță temporală pentru tranzacțiile vizate. Astfel, sunt atestate documentar: o compensație pentru un furt în anul 2007 în sumă de 5.017 MDL, un venit de 1.200 MDL din vânzarea unei biciclete și un venit de 1.150 MDL din deținerea de acțiuni în anul 2013. Chiar acordând acestor trei sume întreaga disponibilitate în beneficiul familiei reclamantei, totalul rămâne mult sub necesarul de acoperit atât pentru diferența nejustificată aferentă achizițiilor din 2012, cât și pentru plata finală din 2014 a împrumutului. Venitul pretins din vânzarea unui automobil Moskvich 412 (2009–2010) nu a putut fi luat în calcul, întrucât nu a fost indicată și probată valoarea efectiv încasată, iar instanța nu poate suplini lipsa probei prin prezumții favorabile.

423. Cu privire la contribuțiile rudei apropiate pentru îngrijirea copilului acesteia (perioada 2003–2008), instanța constată că reclamanta nu a individualizat sumele, natura plăților, periodicitatea ori momentul disponibilizării lor pentru scopurile invocate, iar explicațiile ulterioare arată preponderent sprijin nemonetar, calificabil ca decontare a unor cheltuieli curente aferente îngrijirii copilului, nu ca venit disponibil familiei pentru constituirea de economii. În lipsa cuantificării și a legăturii cronologice cu achizițiile din 2012 și cu rambursarea din iunie 2014, asemenea contribuții nu pot fi reținute ca sursă aptă să acopere diferențele financiare relevante.

424. Referitor la majorarea salariilor judecătorilor în anul 2014, pe care reclamanta a invocat-o ca sursă suplimentară pentru achitarea împrumutului, datele comunicate de Serviciul Fiscal de Stat indică un venit net cumulat al soților de 156.324 MDL în 2013 și de 239.229 MDL în 2014. Or, potrivit confirmării băncii creditoare, împrumutul contractat în 2012 a fost stins integral la 6 iunie 2014, ceea ce înseamnă că efectul majorării s-a produs cel mult pe parcursul a cinci luni. Chiar în ipoteza cea mai favorabilă reclamantei, venitul net teoretic disponibil pentru

economisire în primele cinci luni ale anului 2014 nu depășește aproximativ 60.188 MDL; iar dacă se raportează strict la diferența de venit net dintre anii 2014 și 2013, partea aferentă primelor cinci luni este de aproximativ 34.545 MDL. Ambele valori sunt, în mod vădit, inferioare sumei de 246.250 MDL achitate ca plată finală a creditului, fără a mai socoti cheltuielile uzuale ale gospodăriei în aceeași perioadă.

425. Prin urmare, examinând exhaustiv sursele invocate de reclamantă – veniturile punctuale ale mamei, sprijinul rudei apropiate din anii 2003–2008 și efectul majorării salariale din 2014 – instanța constată că doar sume reduse, izolate și necorelate temporal au fost dovedite, iar acestea nu pot acoperi nici diferența de 457.526 MDL aferentă achizițiilor din 2012, nici plata finală de 246.250 MDL din iunie 2014. Concluzia Comisiei, în sensul menținerii unor dubii serioase privind existența și disponibilitatea surselor bănești declarate pentru tranzacțiile analizate, apare astfel ca fiind rezonabil fundamentată pe probele administrate și compatibilă cu standardul legal aplicabil în procedura de evaluare.

426. Completul de judecată special reține că, în urma reevaluării, reclamanta Veronica Cupcea a demonstrat surse certe în cuantum total de 210.736 MDL, provenite din contribuții ale persoanelor apropiate și din majorările salariale. Din această sumă, doar 79.142 MDL pot fi considerate mijloace „noi” disponibile pentru plata anticipată a împrumutului în iunie 2014 (17.804 MDL – pensia socrului în 2013; 1.150 MDL – dividende aferente anului 2013; 60.188 MDL – economii posibile din majorarea salariilor pe primele cinci luni din 2014). Raportat la plata finală de 246.250 MDL, rezultă un deficit obiectiv de 167.108 MDL pentru anul 2014.

427. În ceea ce privește achizițiile imobiliare din 2012, după deducerea veniturilor certe din vânzarea garsonierei (174.812 MDL) și a împrumutului bancar (270.000 MDL), suma rămasă de acoperit a fost de 457.526 MDL. Din totalul de 210.736 MDL identificat de reclamantă, partea aferentă perioadei anterioare tranzacțiilor din 2012 este de 131.594 MDL, ceea ce lasă un deficit de 325.932 MDL pentru finanțarea achizițiilor din 2012. În plus, propria declarație a reclamantei în sensul că în 2012 familia „nu avea suficiente mijloace bănești” fără credit confirmă că eventualele economii și aporturi anterioare au fost integral absorbite de tranzacțiile din 2012 și nu pot fi invocate, fără dovezi suplimentare, ca sursă pentru rambursarea anticipată din 2014.

428. În aceste condiții, constatarea Comisiei că reclamanta a justificat mai puțin de o treime din necesarul financiar aferent achizițiilor din 2012 și plății anticipate din 2014 este rezonabilă și se întemeiază pe probele administrate. Deficitele cuantificabile – 167.108 MDL pentru 2014 și 325.932 MDL pentru 2012 – susțin existența unor „dubii serioase” în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, raportate la criteriul de integritate financiară prevăzut de art. 8 alin. (4) lit. b) și la elementele de analiză enumerate la art. 8 alin. (5) lit. c), d) și f). Cum reclamanta nu a înlăturat aceste dubii prin explicații și documente concludente, soluția de nepromovare a evaluării se circumscrie cadrului legal și standardului probator specific procedurii de pre-vetting.

II. Donații din partea persoanelor apropiate nedeclarate pentru anii 2012 – 2014, economii în numerar nedeclarate declarațiile anuale ale candidatei declarația anuală a candidatei pentru 2019 și contribuții financiare nedeclarate declarația sa anuală pentru 2020.

1) Donații din partea persoanelor apropiate nedeclarate în declarațiile anuale ale candidatei pentru anii 2012 – 2014

429. Completul de judecată special reține că, pentru perioada 2012–2014, regimul declarării era guvernat de Legea nr. 1264/2002 (în forma modificată prin Legea nr. 181/2011), care definea „venitul” ca orice spor al patrimoniului, indiferent de sursa de proveniență, și impunea subiectului declarării să indice veniturile obținute în perioada de referință. În acest cadru normativ, sumele despre care reclamanta Veronica Cupcea afirmă că au provenit de la părinți ori de la alte persoane apropiate — indiferent de calificarea lor subiectivă drept „ajutor/întreținere” și indiferent de existența unui contract formal de donație — reprezintă, prin efectul lor patrimonial, venituri ale subiectului declarării. Lipsa unei rubrici specifice în formular sau împrejurarea că donatorii nu erau „membri de familie” în sensul legii nu exonerează obligația de declarare: esențială este majorarea patrimoniului reclamantei, nu eticheta juridică folosită ori relația cu persoana care a acordat sprijinul.

430. În plus, apărarea reclamantei se sprijină pe afirmații generale (sprijin de la părinți, întreținere, contribuții nedefalcate) neînsoțite de elemente minimale de individualizare (date, cuantumuri, modalități de transfer, documente justificative) care să permită verificarea caracterului și întinderii acestor sume. Or, în procedura specială instituită de Legea nr. 26/2022, după ce Comisia a indicat constatările preliminare și a acordat acces la materialele evaluării, revenea reclamantei sarcina efectivă de a înlătura dubiile prin explicații și probe concludente privind proveniența, cuantumul și momentul acestor contribuții. Faptul că în declarațiile anuale depuse la Comisia Națională de Integritate pentru anii 2012–2014 nu figurează astfel de sume, coroborat cu lipsa unei justificări documentare ulterioare, susține concluzia că obligația de transparență patrimonială nu a fost respectată într-o manieră care să poată înlătura îndoiala rezonabilă.

431. Prin urmare, constatarea Comisiei că nedeclararea contribuțiilor financiare pretinse pentru anii 2012–2014 generează „dubii serioase” în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 este legal susținută și proporțională cu obiectivul mecanismului de pre-vetting. Reclamanta a avut posibilitatea procedurală de a clarifica situația și de a prezenta probe relevante; în absența acestora, menținerea dubiilor privește integritatea financiară (art. 8 alin. (4) lit. a)–b), alin. (5)) și justifică soluția de nepromovare, fără a fi demonstrată vreo încălcare gravă a dreptului la apărare sau a principiului contradictorialității.

2) Economii în numerar nedeclarate în declarația anuală de avere și interese personale aferentă anului 2019, precum și contribuții financiare

nedeclarate în declarația anuală aferentă anului 2020, depusă de candidată

432. Completul de judecată special reține că, în anul 2018, Veronica Cupcea și soțul său au contractat un împrumut bancar în sumă de 540.000 MDL, scadent 2018–2028, cu destinația declarată de finalizare a construcției imobilului din r-nul Criuleni. Din extrasele bancare rezultă că, în anul 2020, soldul a fost diminuat substanțial prin trei plăți cumulate de 446.670 MDL (aprilie: 182.000 MDL; septembrie: 100.000 MDL; octombrie: 164.670 MDL), iar creditul a fost stins integral în iunie 2021. Cu privire la proveniența sumelor achitate în 2020, reclamanta a indicat, pe de o parte, pensia acumulată a soțului pentru mai multe luni, venitul soțului din activitatea de avocat și, pe de altă parte, „economii în numerar” pretins existente la 31.12.2019 în cuantum de 484.189 MDL. Completul observă însă că justificarea economiilor se sprijină pe calcule operate de reclamantă pornind de la venituri brute și nu de la venituri nete disponibile, contrar regulii metodologice aplicabile evaluării averii, ceea ce conduce, în mod evident, la o supraestimare a stocului de numerar. Chiar și fără a intra în contabilitatea fină a diferențelor, datele obiective din dosar indică faptul că, în anul 2020, pensia soțului pentru opt luni a totalizat 160.168 MDL, iar venitul din avocatură 6.070 MDL, rezultând surse certe de cel mult 166.238 MDL. Restul necesar pentru a acoperi plățile de 446.670 MDL depinde exclusiv de existența și întinderea economiilor reclamatelor la finele anului 2019, economii pe care reclamanta nu le-a probat cu documente verificabile (extrase, chitanțe, contracte, fluxuri bancare ori alte înscrisuri) și asupra cărora a oferit explicații oscilante, inclusiv cu privire la metoda de calcul și cuantum.

433. Tot în planul transparenței patrimoniale, Completul reține că, în momentul depunerii declarației de avere pentru anul 2019, cadrul normativ impunea declararea sumelor în numerar egale sau superioare pragului de 15 salarii medii pe economie; pragul aferent era de 119.295 MDL. Dacă suma de 484.189 MDL ar fi existat efectiv la 31.12.2019, obligația declarativă era incidentă în mod vădit. Omisiunea de declarare, coroborată cu absența unor dovezi obiective privind formarea și păstrarea acestui stoc de numerar, alimentează dubiile asupra veridicității susținerilor și, implicit, asupra trasabilității mijloacelor folosite la rambursarea accelerată din 2020. Apărările potrivit cărora „venitul din care provin economiile a fost deja declarat” nu pot înlătura obligația distinctă de a declara activul în numerar la sfârșit de an; natura juridică și finalitatea celor două rubrici sunt diferite, prima vizând fluxuri, iar a doua stocuri.

434. Raportat la standardul special al Legii nr. 26/2022, după ce Comisia a indicat problemele și a acordat acces la materialele relevante, sarcina procesuală efectivă de a disipa dubiile a revenit reclamantei. Or, în pofida acestei oportunități, reclamanta nu a furnizat elemente probatorii concrete și verificabile care să confirme existența economiilor invocate, să explice, în termeni cuantificabili și cronologici, raportul dintre creanțele lunare din pensie, veniturile ocazionale și plățile masive din 2020, și nici să justifice omisiunea de declarare a numerarului la 31.12.2019 în condițiile depășirii pragului legal. Inconsecvența răspunsurilor oferite (inclusiv oscilarea între

simple aproximații și valori ferme) diminuează credibilitatea susținerilor și nu răstoarnă constatarea Comisiei.

435. În aceste circumstanțe, Completul constată că raționamentul Comisiei – potrivit căruia persistă „dubii serioase” cu privire la conformitatea reclamantei cu criteriul de integritate financiară în sensul art. 8 alin. (4) lit. a)–b) și art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 – este susținut de date obiective: deficitul semnificativ de surse explicate pentru plățile din 2020 în lipsa unui stoc de numerar dovedit, calculul eronat al economiilor prin utilizarea veniturilor brute, precum și nerespectarea obligației de declarare a numerarului dacă acesta depășea pragul legal. În atare condiții, ingerința rezultată din decizia de nepromovare apare proporțională cu scopul legii (filtrarea integrității financiare a candidaților), iar reclamanta nu a demonstrat, la standardul impus de legea specială, că dubiile pot fi înlăturate ori că erorile procedurale invocate ar fi avut un impact determinant asupra rezultatului evaluării.

436. Completul de judecată special reține, mai întâi, că metodologia folosită de Comisie pentru a stabili posibilele economii ale reclamantei este conformă cadrului special: fluxurile de numerar sunt inventariate pe ani, iar soldul pozitiv la 31 decembrie este reportat ca intrare la începutul anului următor, potrivit Regulamentului de evaluare. Aplicată consecvent perioadei 2018–2020 – intervalul în care a fost contractat și apoi stins creditul de 540.000 MDL – această metodă indică solduri anuale substanțiale: circa 520.873 MDL (2018), 627.483 MDL (2019) și 546.683 MDL (2020). Toate depășesc pragul de raportare a numerarului (15 salarii medii pe economie), ceea ce atrăgea obligația declarării în formularele anuale. Deși Veronica Cupcea invocă faptul că, la data depunerii declarației pentru 2019, economiile ar fi fost deja consumate pe materiale de construcție achiziționate „la începutul lui 2020”, completul constată că regula declarării privește situația patrimonială existentă la 31 decembrie 2019, nu disponibilul la data depunerii. Mai mult, susținerea privind cheltuirea imediată a numerarului la început de 2020 nu este însoțită de niciun document justificativ (facturi, bonuri, contracte, dovezi de plată) din care să rezulte că, anterior completării declarației, stocul de numerar s-a redus sub pragul legal.

437. În al doilea rând, lipsa oricărei declarări a numerarului atât pentru 2019, cât și pentru 2020, corelată cu înregistrarea, în 2020, a trei plăți masive către bancă (446.670 MDL cumulat), ridică un dubiu obiectiv cu privire la proveniența fondurilor utilizate la rambursarea accelerată a creditului. Reclamanta explică diferența prin „economii în numerar” și, suplimentar, prin sprijinul bănesc al fiului. Or, din datele certe rezultă că pensia soțului și venitul din avocatură acoperă doar o parte (aprox. 166.000 MDL) din totalul plăților din 2020, restul fiind atribuit integral economiilor nedovedite și unei contribuții cash a fiului în cuantum de 150.000 MDL pentru plata din octombrie 2020. În privința acestui transfer, Veronica Cupcea a declarat expres că banii au fost primiți „în numerar, fără documente”, iar în declarațiile anuale nu figurează nicio rubrică completată corespunzător acestei contribuții. Indiferent de calificarea juridică pe care o propune reclamanta (ajutor

familial vs. donație propriu-zisă), sumele invocate sunt semnificative și trebuiau reflectate în modul prevăzut de legea declarării la momentul respectiv; absența oricărui înscris (contract, recipisă, extras, dovadă de retragere sau transfer) face imposibilă verificarea sursei și a traseului banilor și, pe cale de consecință, împiedică înlăturarea dubiilor.

438. În al treilea rând, explicațiile oferite pentru variațiile de numerar și pentru neconcordanțele declarative sunt oscilante: Veronica Cupcea a alternat între sume estimative și calcule bazate pe venituri brute (nu pe venituri nete disponibile), a afirmat că „a declarat deja venitul din care provin economiile” și, în același timp, a susținut că nu era sigură de cuantumul economiilor; a invocat achiziții de materiale la început de 2020, dar nu a produs probe minimale ale acestor fluxuri la data relevantă. Or, art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 impune candidatului obligația procesuală de a îndepărta dubiile odată ce acestea i-au fost comunicate; în lipsa documentelor verificabile și a unei cronologii financiare coerente, dubiile persistă.

439. În aceste condiții, completul apreciază că raționamentul Comisiei este susținut de elemente obiective: (i) existența unor solduri anuale estimative care depășeau pragul de declarare, fără reflectare în declarațiile anuale; (ii) diferența considerabilă dintre sursele certe și plățile efective din 2020, acoperită prin „economii” și „contribuția fiului” neprobate; (iii) lipsa trasabilității sumelor în numerar folosite la rambursarea anticipată; (iv) inconsecvențe în explicații și utilizarea unor metode de calcul neconforme pentru a justifica economii. Coroborate, aceste aspecte întemeiază „dubii serioase” în sensul art. 13 alin. (5) raportat la art. 8 alin. (4) lit. a)–b) și alin. (5) din Legea nr. 26/2022 cu privire la integritatea financiară a reclamantei. Având în vedere că procedura reluată a respectat garanțiile legale (solicitări de clarificări, punere la dispoziție a materialelor, audiere), iar Veronica Cupcea nu a demonstrat, prin probe concrete, că sumele invocate au existat la termenele relevante și că au fost declarate sau raportate conform, completul nu identifică erori procedurale grave ori circumstanțe capabile să răstoarne rezultatul evaluării. În consecință, menținerea deciziei de nepromovare apare proporțională cu scopul legitim al filtrului de integritate și compatibilă cu exigențele de legalitate și echitate ale procedurii.

440. Completul de judecată special reține, mai întâi, că însăși Veronica Cupcea a confirmat explicit, în scris și la audierea din evaluarea inițială, neînscrierea în declarația anuală pentru 2020 a contribuției bănești de 150.000 MDL primite de la fiul său. Justificarea oferită – trimiterea la art. 4 alin. (3) din Legea nr. 133/2016 – nu poate înlătura obligația declarării în speță. Norma invocată instituie o excepție îngustă: cadourile primite de la membrii familiei sunt exceptate doar „în măsura în care valoarea lor cumulativă pe parcursul unui an” nu depășește plafonul de 10 salarii medii pe economie. Or, cuantumul total al sprijinului indicat pentru 2020 este de 150.000 MDL, sumă superioară plafonului anual aplicabil. Împrejurarea că sumele au fost remise în trei tranșe egale nu este relevantă juridic: textul legal operează la nivelul „valorii cumulative pe parcursul anului”, iar nu la nivelul fiecărei tranșe considerate izolat. În consecință, calificarea de cadou/donație impunea

declararea acestei contribuții în rubrica veniturilor din donații prevăzută de Anexa legii, iar neîndeplinirea acestei obligații întreține un dubiu serios cu privire la conformitatea declarativă.

441. Pe de altă parte, apărările ulterioare ale reclamantei adâncesc, nu risipesc, incertitudinea. În evaluarea reluată, Veronica Cupcea a susținut pentru prima dată că banii „nu i-au fost livrați fizic”, că „erau păstrați la domiciliu” și „administrați de soț”, respectiv că fiul aducea numerar în țară ori de câte ori revenea acasă în perioada 2018–2020. Dacă aceste afirmații ar fi reale, ele schimbă natura problemei fără a o rezolva: fie există o donație în numerar efectuată în 2020 peste plafonul exceptat și, prin urmare, supusă declarării ca venit din donații, fie există un stoc de numerar deja existent în gospodărie (alimentat încă din 2018–2019), caz în care apărea obligația distinctă de raportare a economiilor în numerar atunci când acestea depășeau pragul de 15 salarii medii pe economie la finele anului de referință. Reclamanta nu a făcut dovada că, la 31 decembrie 2019 sau la 31 decembrie 2020, stocul de numerar se situa sub prag; dimpotrivă, calculele consistent prezentate de Comisie pe fluxuri de numerar indică solduri potențiale semnificative, iar explicația generică privind achiziții de materiale la „începutul lui 2020” nu este susținută de niciun înscris (facturi, dovezi de plată, contracte) care să arate că, anterior depunerii declarației pentru 2019, soldul a coborât sub limită.

442. Completul reține și caracterul oscilant al poziției procesuale. Veronica Cupcea a invocat inițial că excepția din art. 4 alin. (3) o exonera integral de declararea sprijinului primit; ulterior, a susținut că suma cumulată de 150.000 MDL ar fi fracționată în tranșe sub plafon și, de aceea, ar fi exceptată – teză incompatibilă cu sintagma legală „valoare cumulativă pe parcursul unui an”. Tot ulterior, a afirmat că a ajuns la „484.189 MDL economii” printr-un „calcul greșit”, dar nu a oferit o reconstrucție corectă și probată a fluxurilor bănești la datele relevante, nici documente minimale privind proveniența contribuției fiului (extras bancar, recipisă, contract de împrumut/donație, dovadă de schimb valutar ori de trecere prin sistemul bancar). În lipsa acestor elemente verificabile, afirmația că numerarul se afla „la domiciliu” și era „administrat de soț” lasă fără trasabilitate sursa, momentul și quantumul real al sumelor folosite la plata anticipată a creditului.

443. Invocarea proceselor-verbale ale ANI, prin care nu s-au reținut încălcări, nu schimbă cadrul de analiză. Conform legii speciale, Comisia are competență proprie de apreciere, necondiționată de constatările altor autorități, iar standardul pe care îl aplică este acela al „dubiului serios” în integritatea financiară, nu al constatării unei contravenții ori al atragerii răspunderii. Faptul că ANI nu a sancționat reclamanta nu echivalează cu validarea integrală a conduitei declarative, cu atât mai mult când, în fața Comisiei, însăși reclamanta confirmă nedeclararea sprijinului de 150.000 MDL și își modifică succesiv explicațiile privind existența și volumul economiilor.

444. În aceste condiții, completul apreciază că raționamentul Comisiei cu privire la nedeclararea contribuției bănești a fiului și la existența unor economii în numerar nereflectate este conform cu legea și sprijinit pe date obiective. Textul art. 4 alin. (3) Legea nr. 133/2016, corelat cu modelul declarației (Anexa privind veniturile din

donării), impunea declararea contribuției atunci când plafonul anual era depășit prin valoarea cumulată a transferurilor din 2020. Scindarea tehnică în tranșe egale nu poate eluda regula cumulării. Afirmările ulterioare referitoare la păstrarea numerarului la domiciliu conduc, dacă ar fi acceptate, la o altă obligație declarativă (numerar peste 15 salarii medii la sfârșit de an), de asemenea neîndeplinită. Absența oricărei documentări, inconsecvența explicațiilor și lipsa trasabilității susțin concluzia că dubiile formulate de Comisie nu au fost înlăturate de persoana evaluată, în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022.

445. Pe acest capăt, completul nu identifică vreo eroare procedurală gravă în sarcina Comisiei și constată că nu au fost prezentate circumstanțe noi, certe și probatorii, capabile să conducă la un alt rezultat al evaluării. În consecință, menținerea constatărilor Comisiei privind nedeclararea contribuției de 150.000 MDL și a economiilor în numerar apare justificată, proporțională cu scopul legitim al filtrului de integritate și compatibilă cu exigențele de legalitate, transparență și echitate ale procedurii.

446. Completul de judecată special reține, mai întâi, întinderea reală a considerentelor din Decizia CSJ din 1 august 2023: acea hotărâre a luat act de faptul că, pe parcursul activității sale, ANI nu a constatat aparențe de încălcare în privința declarațiilor Veronicăi Cupcea și a acceptat, în acel stadiu, teza reclamantei privind calificarea sprijinului material al părinților ca fiind aferent unui cămin comun, respectiv discuția despre lipsa unor rubrici dedicate în formularele de atunci și despre definiția „membrului de familie” din Legea nr. 1264/2002. Totuși, aceleași considerente nu echivalează cu o constatare definitivă a conformității integrale și pe toată perioada relevantă și nici nu golesc de conținut obligația Comisiei, în procedura reluată, de a verifica exhaustiv criteriile de integritate pe temeiul Legii nr. 26/2022.

447. În această logică, completul constată că, potrivit art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, Comisia își formează propria convingere, independent de constatările altor autorități. Procesele-verbale întocmite de ANI din 16 decembrie 2021 și 22 noiembrie 2022, depuse de Veronica Cupcea, acoperă evaluări punctuale, circumscrise anilor 2020–2021 și bazate, în esență, pe coroborarea declarațiilor cu registrele electronice. Or, exact natura chestiunilor ridicate în cauză – contribuții în numerar de la rude și existența de economii cash – face ca aceste sume să nu fi fost nici declarate, nici reflectate în registre, astfel încât inexistența unei „aparențe de încălcare” în înțelesul ANI nu poate fi convertită într-o certificare pozitivă a inexistenței problemelor, cu atât mai puțin pentru anii 2012–2014 și 2019, care nici nu au făcut obiectul acelor verificări.

448. Cât privește apărarea reclamantei întemeiată pe vechea definiție a „membrului de familie” din Legea nr. 1264/2002 și pe lipsa rubricilor din formular, completul subliniază diferența de planuri: obligațiile de declarare din regimul vechi explică, eventual, absența unor înscrieri în anii 2012–2014; ele nu exonerează însă candidata de sarcina, afirmată de Legea nr. 26/2022, de a lămuri sursa mijloacelor bănești (art. 8 alin. (5)) inclusiv atunci când provin de la „persoane apropiate”, categorie mai largă decât „membrii de familie” în sensul legii vechi. În plus, pentru

anii 2019–2020 operează Legea nr. 133/2016: economiile în numerar peste plafonul de 15 salarii medii se declară, iar donațiile/cadourile de la copii se apreciază în raport cu „valoarea cumulativă pe parcursul anului”, astfel încât fragmentarea lor în tranșe nu poate evita obligația declarativă. Pe aceste paliere temporale, apărarea reclamantei nu este convingătoare.

449. Raportat la rolul său în procedura reluată, Comisia a procedat la o verificare multiaspectuală și a colectat elemente suplimentare relevante (venituri/pensii ale socrilor, venituri ale mamei, dividende, cronologia plăților creditului, majorările salariale din 2014, fluxuri de numerar 2018–2020). Faptul că ANI nu a identificat aparențe de încălcare, în sfera și perioada propriei sale verificări, nu înlătură și nici nu anticipează concluzia Comisiei asupra existenței unor dubii serioase în înțelesul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022. Standardul Comisiei nu este cel al sancționării, ci al integrității: dacă dubiile rămân neînlăturate prin explicații și probe verificabile, decizia de nepromovare este legitimă.

450. În aceste condiții, completul apreciază că invocarea de către Veronica Cupcea a proceselor-verbale ANI și a constrângerilor formularistice istorice nu poate, în sine, neutraliza constatarea Comisiei. Independența consacrată de art. 8 alin. (6), neacoperirea anilor relevanți de către ANI, inexistența unor trasabilități documentare pentru numerar/donații și aplicabilitatea regimului declarativ din Legea nr. 133/2016 pentru 2019–2020 susțin concluzia că argumentul „ANI nu a găsit nimic” nu infirmă dubiile identificate. Prin urmare, pe acest capăt, Comisia a acționat în limitele competenței sale, iar lipsa unei constatări ANI nu poate fi transformată într-o prezumție de conformitate care să răstoarne rezultatul reevaluării.

451. Completul de judecată special reține că, pentru anii 2012–2014, regimul aplicabil era Legea nr. 1264/2002, care definea „venitul” drept orice spor patrimonial, indiferent de sursa de proveniență. În această logică, sumele bănești invocate de Veronica Cupcea ca sprijin financiar din partea persoanelor apropiate nu trebuiau raportate ca „veniturile lor”, ci ca venituri proprii ale reclamantei și ale familiei sale, la rubrica privind donațiile/moștenirile din declarația anuală. Apărarea întemeiată pe faptul că rudele (părinții și socrii) nu intrau în sfera „membrilor de familie” ale căror venituri se declară este nerelevantă: nu se cerea declararea veniturilor lor, ci declararea efectivului bănesc intrat în patrimoniul reclamantei cu titlu gratuit. Nici susținerea ulterioară, potrivit căreia sprijinul mamei s-ar fi realizat în cadrul unei gospodării comune, nu răstoarnă această concluzie și, în orice caz, nu poate fi extinsă la sumele atribuite din pensia socrului; pe deasupra, vânzările de terenuri ale mamei datează din 2015–2016, deci sunt, obiectiv, neaplicabile tranzacțiilor din 2012 și plății creditului din 2014. În lipsa unor elemente verificabile privind cuantumul și cronologia acestor contribuții, dubiile asupra originii fondurilor folosite în 2012–2014 nu au fost înlăturate.

452. Pentru anul 2020, se aplică Legea nr. 133/2016. Art. 4 alin. (3) instituie o excepție de la declarare pentru cadourile primite de la membri ai familiei doar în măsura în care valoarea lor cumulată pe parcursul anului nu depășește 10 salarii

medii pe economie. Valoarea de referință pentru declarația depusă în 2021 este 8.716 MDL/salariu mediu, astfel că plafonul legal era de 87.160 MDL. Suma de 150.000 MDL, indicată chiar de Veronica Cupcea ca provenind de la fiul său pentru plata din octombrie 2020, depășește substanțial acest plafon și trebuia declarată. Argumentul formulat abia în reevaluare, potrivit căruia banii ar fi fost primiți în trei tranșe sub-plafon, este neconvingător: legea cere evaluarea cumulativă anuală, iar datele invocate de reclamantă corespund momentelor plăților către bancă, nu momentelor certe ale intrării banilor în patrimoniu; în plus, propria relatare a reclamantei – că fiul aducea numerarul în vizitele sale și că sumele erau păstrate la domiciliu – confirmă disponibilitatea cumulată a fondurilor în cursul anului, ceea ce activează obligația de declarare. Oscilația pozițiilor (inițial recunoașterea necesității declarării, apoi teza „tranșelor” sub-plafon) afectează credibilitatea explicațiilor și nu poate înlătura dubiile.

453. Invocarea proceselor-verbale ale ANI din 2021 și 2022 nu schimbă analiza. Pe de o parte, acestea nu privesc anii 2012–2014 și 2019, care sunt esențiali în prezenta cauză; pe de altă parte, metodologia ANI, axată pe corelarea declarațiilor cu registrele publice, nu putea depista sume nedeclarate în numerar sau donații informale, inexistent documentate. Or, art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022 consacră expres independența Comisiei față de constatările altor autorități; prin urmare, lipsa unei „aparențe de încălcare” la ANI nu echivalează cu o certificare a conformității și nu răstoarnă marja de apreciere conferită Comisiei în materia „dubiilor serioase”.

454. În ansamblu, nedeclararea contribuțiilor bănești primite în 2012–2014, nedeclararea economiilor cash relevante pentru 2019 și nedeclararea contribuției de 150.000 MDL din 2020 susțin existența unor dubii serioase, în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, cu privire la conformitatea reclamantei cu criteriile de integritate prevăzute de art. 8. Reclamanta nu a furnizat o explicație coerentă, consecventă și probată care să clarifice originea fondurilor și obligațiile declarative incidente pe segmentele temporale relevante, astfel încât constatarea Comisiei de nepromovare rămâne, pe acest capăt, legal și rațional fundamentată.

455. În ceea ce privește nedeclararea economiilor în numerar pentru anii 2019 și 2020, Completul de judecată special constată, mai întâi, că Veronica Cupcea și-a construit apărarea pe afirmații succesive și inconsistent nuanțate cu privire la existența și întinderea acestor sume. În faza inițială a evaluării, reclamanta a indicat expres că la finele anului 2019 dispunea de economii cash în cuantum de 484.189 MDL, sumă net superioară pragului legal de declarare (15 salarii medii pe economie). Ulterior, întrebată de ce nu a reflectat aceste economii în declarația anuală pentru 2019, Veronica Cupcea a relativizat cuantumul indicat, invocând fie caracterul aproximativ al sumei, fie o „greșeală de calcul”, fie presupusa diminuare a disponibilului prin achiziții de materiale de construcție la începutul anului 2020. Această pendulare a pozițiilor, nesusținută de documente verificabile privind ieșirile de numerar anterioare depunerii declarației, afectează credibilitatea susținerilor sale și nu înlătură obligația declarativă instituită de cadrul normativ aplicabil.

456. În mod corect, Comisia a procedat la o analiză tehnică a fluxurilor de numerar ale gospodăriei pentru intervalul 2018–2020, în baza Regulamentului propriu de evaluare, tratând soldul pozitiv la sfârșit de an ca intrare la începutul anului următor. Concluziile acestei reconcilierii au indicat disponibilul potențial pentru economii în cuantum de 520.873 MDL (2018), 627.483 MDL (2019) și 546.683 MDL (sfârșitul lui 2020), fiecare depășind net pragul de declarare de 15 salarii medii pe economie (circa 104.625 MDL pentru 2018, 109.295 MDL pentru 2019 și 130.740 MDL aferent declarației depuse în 2021). Reclamanta nu a propus înscrisuri care să contrazică metodologic sau faptic aceste calcule ori să probeze că, la data depunerii declarației pentru 2019, disponibilul efectiv scăzuse sub plafon ca urmare a unor plăți certe, anterioare depunerii, pentru materiale de construcție; simple afirmații generale despre „promoții de iarnă” nu satisfac cerința de a clarifica dubiile identificate, în sensul art. 10 alin. (7), art. 12 alin. (4) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022.

457. Mai mult, nedeclararea oricăror economii în numerar pentru anul 2020 perpetuează aceeași problemă. Deși reclamanta a susținut că a utilizat în 2020 resurse substanțiale pentru rambursarea anticipată a unui credit ipotecar, acestea ar fi trebuit fie să se regăsească anterior ca economii declarate (dacă existau la momentul obligației declarative), fie să fie susținute prin documente justificative care să explice, la nivel de cronologie și cuantum, tranzitul sumelor între intrare și destinația invocată. Faptul că, pe de o parte, Veronica Cupcea a indicat inițial economii de 484.189 MDL la finele lui 2019, iar pe de altă parte nu a declarat niciun numerar și nici nu a probat diminuarea sub plafon până la momentul depunerii declarației, legitimează concluzia Comisiei că obligația de declarare a fost nesocotită.

458. În aceste condiții, Completul reține că Veronica Cupcea nu a oferit o explicație coerentă, consecventă și probată care să demonstreze fie inexistența, fie inexigibilitatea obligației declarative privind numerarul pentru 2019 și 2020. Metoda de calcul utilizată de Comisie este previzibilă și ancorată în propriul regulament, iar rezultatele depășesc constant pragurile legale. Coroborând inconsecvența declarațiilor reclamantei cu absența probelor obiective privind ieșirile de numerar relevante înainte de depunerea declarațiilor, instanța apreciază că menținerea dubiilor serioase asupra respectării criteriului de integritate financiară este justificată. Astfel, pe acest capăt, constatarea de nepromovare se aliniază art. 8 alin.(4) lit. a) din Legea nr. 26/2022 (obligația de declarare „în modul stabilit de legislație”) și standardului din art. 13 alin. (5) din aceeași lege, fără a rezulta vreo încălcare a principiilor legalității, transparenței și proporționalității în motivarea Comisiei.

459. Completul de judecată special reține că dubiile Comisiei privind nedeclararea economiilor în numerar au fost rezonabil amplificate de variabilitatea pozițiilor Veronicăi Cupcea. Inițial, reclamanta a confirmat explicit existența, la sfârșitul anului 2019, a unui disponibil cash de 484.189 MDL, net peste plafonul declarativ de 15 salarii medii pe economie aplicabil declarației aferente anului 2019

(119.295 MDL). Ulterior, încercând să justifice lipsa înscrierii în declarație, Veronica Cupcea a revenit asupra propriei afirmații și a susținut fie că nu deținea economii peste prag la data depunerii declarației, fie că suma inițială a fost rezultatul unui „calcul greșit”, fie că disponibilul ar fi fost consumat în ianuarie 2020 pentru materiale de construcție procurate „de sărbători”. Or, în lipsa oricărui înscris probator (facturi, contracte, chitanțe) care să ateste ieșiri de numerar anterioare momentului depunerii declarației și suficiente pentru a coborî disponibilul sub plafon, asemenea afirmații rămân simple enunțuri, insuficiente pentru a risipi dubiile serioase în sensul art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022.

460. Pe de altă parte, chiar în logica invocată de reclamantă pentru anul 2020, datele din dosar conduc la aceeași concluzie privind obligația de declarare. Contribuția totală a familiei la rambursarea creditului în 2020 a fost de 296.670 MDL, din care pensia și veniturile din muncă ale soțului au acoperit 166.238 MDL, rămânând un deficit de 130.432 MDL. Reclamanta a indicat că diferența a provenit din economii. Rezultă că, și potrivit propriei sale teze, a existat un disponibil de numerar cel puțin egal cu 130.432 MDL, care depășește plafonul de declarare aplicabil declarației depuse în 2020 pentru anul 2019 (119.295 MDL). În aceste condiții, obligația de declarare a economiilor era incidentă, iar neîndeplinirea ei nu poate fi acoperită prin explicații ulterioare, neînsoțite de probe.

461. Finalitatea regimului de declarare instituit de Legea nr. 133/2016 — prevenirea îmbogățirii nejustificate, evitarea conflictelor de interese și trasabilitatea fluxurilor patrimoniale — presupune transparență completă cu privire la resursele semnificative care fundamentează cheltuieli majore. Repetarea omisiunilor declarative privitoare la sume substanțiale, invocate apoi ca sursă pentru tranzacții importante (rambursări anticipate de credit), golesc de conținut regimul declarativ și împiedică verificarea publică a corespunderii averii cu veniturile.

462. Reclamanta susține că, în cadrul reevaluării, Comisia ar fi introdus „dubii noi”, străine cadrului inițial. Această teză este nefondată. Materialul evaluării a rămas același în esență: pe de o parte, problema provenienței mijloacelor folosite pentru tranzacțiile familiei din 2012 și pentru rambursarea împrumutului din 2014; pe de altă parte, chestiunile de nedeclarare — donații din perioada 2012–2014, numerar ce depășea pragul legal în 2019 și contribuții financiare în 2020. Reevaluarea nu a schimbat tema discuției, ci a adus detalii factuale suplimentare care au concretizat aceleași axe de analiză, în temeiul expres al legii speciale.

463. În mod specific, art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022 impune aplicarea, *mutatis mutandis*, a întregii proceduri și în etapa reluată, iar art. 10 alin. (3) și (7) conferă Comisiei dreptul de a solicita informații de la terți și de a cere, la orice etapă, date suplimentare de la candidat. Exact acest lucru s-a întâmplat: au fost completate golurile probatorii prin date de la ASP și MAI, clarificări privind dreptul și quantumul pensiei încasate, informații fiscale despre venituri și confirmări bancare privind rambursarea împrumutului. Asemenea completări nu generează „dubii noi”, ci sporesc granularitatea și verificabilitatea acelorași neclarități deja identificate,

ceea ce art. 10 alin. (9) cere Comisiei să facă atunci când își formează convingerea pe baza unei cercetări „multiaspectuale, complete și obiective”.

464. Mai mult, standardul legal de rezultat nu impune o identitate formală de formulare între prima evaluare și reevaluare, ci cere doar ca dubiile reținute să se înscrie în criteriile art. 8 și să fie „serioase” în sensul art. 13 alin. (5). Or, exact aceleași două sfere – sursa mijloacelor și nedeclarările – au fost analizate și în etapa reluată, cu probatoriu consolidat. Candidata a beneficiat de drepturile procedurale din art. 12 alin. (4) (acces la materialele evaluării, explicații și depuneri în scris), astfel încât nu poate invoca surpriza sau extinderea obiectului.

465. În consecință, susținerea privind „schimbarea dubiilor” este lipsită de temei: reevaluarea a fost o continuare firească a aceleiași analize pe aceleași teme, cu un dosar probatoriu completat conform legii, nu o redefinire a obiectului evaluării.

466. Poziția reclamantei nu rezistă unei analize juridice riguroase. Aplicând repere expuse la fondul concret, două blocuri de chestiuni rămân decisive și fiecare, singur, este suficient pentru a susține nepromovarea. Primul privește proveniența mijloacelor pentru achizițiile din 2012 și pentru rambursarea împrumutului din 2014. Reevaluarea a relevat că mai puțin de o treime din resurse au fost justificată riguros, iar ipoteza unor economii anterioare nu a fost probată într-un mod coerent și verificabil. Deficitul explicativ pe 2014, când s-a achitat împrumutul, amplifică dubiile și asupra tranzacțiilor din 2012, într-un tablou financiar care nu se încheie. Al doilea bloc privește nedeclarări: donații în anii 2012–2014, numerar ce depășea pragul legal în 2019, respectiv contribuții în 2020. Regimul declarativ privind veniturile „împreună cu membrii familiei sau concubinul/concubina” era pe deplin incident, iar metodologia financiară prevăzută în Regulament (fluxuri de numerar intrare/ieșire și cheltuieli de consum publicate de BNS) este standardizată și neutră. În lipsa unor documente și explicații convingătoare care să înlăture discrepanțele, rămâne un dezechilibru obiectiv pe care Comisia era îndreptățită să îl califice drept dubiu serios.

467. A invoca, în acest context, principiul proporționalității pentru a obține promovarea echivalează cu a ignora chiar rațiunea mecanismului: efectul este delimitat strict de lege — neadmiterea la o funcție de autoadministrare — iar interesul public de a asigura integritatea acestor organe justifică, în mod evident, un filtru exigent. Reclamanta își păstrează integral statutul profesional; ceea ce se restrânge, în mod legitim, este accesul la o poziție reprezentativă unde reputația ireproșabilă este condiție esențială.

468. Completul de judecată special respinge, cu titlu preliminar, susținerea privind pretinsa retroactivitate a standardului din Legea nr. 26/2022. Procedura de pre-vetting nu instituie o răspundere sancționatorie pentru fapte trecute, ci operează ca un filtru de eligibilitate pentru o funcție publică viitoare, cu efect exclusiv în planul accesului la organele de autoadministrare (art. 13 alin. (6)), fără atingere asupra statutului profesional al reclamantei. A aprecia, în prezent, dacă persistă „dubii serioase” (art. 13 alin. (5)) cu privire la integritatea financiară nu înseamnă aplicarea retroactivă a unei sancțiuni, ci folosirea unor fapte trecute, așa cum s-au

produs ele, ca material probator pentru o evaluare actuală a credibilității și transparenței financiare.

469. În ceea ce privește previzibilitatea, completul reține că, pentru fiecare perioadă analizată, a fost aplicată legea în vigoare la momentul nașterii obligației: Legea nr. 1264/2002 (modificată prin Legea nr. 181/2011) pentru declarațiile anilor 2012–2014 și Legea nr. 133/2016 pentru declarațiile depuse pentru anii 2019–2020. Prin urmare, nu s-au creat exigențe noi cu efect retroactiv, ci s-a verificat conformarea la norme deja incidente la data întocmirii declarațiilor și s-a analizat, separat, dacă explicațiile oferite azi pot înlătura dubiile cu privire la proveniența fondurilor folosite în 2012–2014 și 2018–2020.

470. Pe segmentul 2012–2014, Legea nr. 1264/2002 definea venitul ca orice spor al patrimoniului, „indiferent de sursa de proveniență”. Sumele pretins primite cu titlu gratuit de la părinți ori alte persoane apropiate erau, prin efectul lor patrimonial, venituri ale subiectului declarării și trebuiau înscrise la rubrica donații/moșteniri. A invoca faptul că donatorii nu intrau în sfera „membrilor de familie” ale căror venituri se declară este nerelevant: nu se cerea declararea veniturilor lor, ci a sporului propriu al patrimoniului subiectului. Chiar admitând dificultăți de formular, obligația materială de transparență patrimonială era previzibilă și cognoscibilă.

471. Pe segmentul 2019–2020, regimul Legii nr. 133/2016 era, de asemenea, clar: numerarul ce depășea 15 salarii medii pe economie trebuia declarat ca atare la 31 decembrie, iar cadourile/donațiile de la membri ai familiei erau exceptate de la declarare numai „în măsura în care valoarea lor cumulativă pe parcursul unui an” nu depășea plafonul de 10 salarii medii. Suma totală de 150.000 MDL atribuită fiului în 2020 depășește evident plafonul; împărțirea în tranșe nu schimbă caracterul cumulativ al excepției. În plus, dacă sumele erau, de fapt, deja păstrate în gospodărie din anii anteriori, devenea incidentă obligația distinctă de declarare a numerarului la 31 decembrie 2019. Regimul era, așadar, previzibil atât ca normă, cât și ca aplicare.

472. În această cheie, invocarea principiului neretroactivității nu poate fi primită: (i) nu se aplică sancțiuni pentru conduită trecută, ci se evaluează eligibilitatea actuală pe baza unor fapte anterioare; (ii) pentru obligațiile declarative s-a folosit legea în vigoare la momentul fiecărei declarații; (iii) standardul „dubiului serios” este unul de natură preventivă, orientat spre protecția interesului public în buna compunere a organelor de autoadministrare, nu spre cenzurarea penală/contravențională a unor fapte deja consumate.

473. Completul clarifică și raportarea la verificările efectuate de Autoritatea Națională de Integritate (ANI). Art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022 consacră expres independența Comisiei în aprecierea criteriilor de integritate financiară și etică, necondiționată de constatările altor organe. Așadar, faptul că, în 2021–2022, ANI „nu a stabilit aparența de încălcare” în evaluări punctuale nu obligă Comisia și nu suprimă marja sa legală de apreciere.

474. Metodologic, verificările ANI sunt preponderent registrele: confruntarea declarațiilor depuse de subiect cu date din registre de stat. Exact natura problemelor din speță — numerar nedeclarat și donații informale în numerar — face ca

respectiv sume să nu fie reflectate în registre și, prin urmare, să rămână invizibile în acea paradigmă. În plus, documentele ANI invocate de reclamantă privesc, esențial, anii 2020–2021, nu anii 2012–2014 și 2019, care sunt determinanți în cauză.

475. Diferența de standarde întărește această concluzie: ANI urmărește identificarea unei „aparențe de încălcare” în logica atragerii unei forme de răspundere; Comisia, în pre-vetting, aplică un standard preventiv, mai degrabă prospectiv, al „dubiului serios” cu privire la integritatea financiară. Chiar și în absența unei constatări sancționatorii, dacă rămâne un dubiu rezonabil, motivat pe probe, cu privire la proveniența și trasabilitatea fondurilor folosite pentru tranzacții relevante (2012–2014; 2018–2020) sau la respectarea obligațiilor declarative, decizia de nepromovare este legitimă.

476. Completul mai observă că, spre deosebire de ANI, Comisia a efectuat o cercetare multiaspectuală, depășind stricta confruntare registrală: a solicitat contracte de la ASP, date de la MAI privind pensiile socrilor, informații fiscale privind veniturile nete, confirmări bancare ale rambursărilor și a realizat o reconstrucție financiară pe fluxuri (2018–2020) potrivit Regulamentului propriu. Lipsa trasabilității numerarului și inconsecvența explicațiilor rămân, astfel, neacoperite de orice „prezumție de conformitate” derivată din actele ANI.

477. Prin urmare, invocarea formulei „ANI m-a verificat” nu răstoarnă concluziile Comisiei și nu poate neutraliza dubiile atunci când acestea se întemeiază pe: (i) decalaje obiective între sumele necesare și sursele dovedite; (ii) inexistența unor documente pentru donații în numerar; (iii) omisiunea declarării numerarului și a contribuțiilor care depășesc plafoanele; (iv) cronologii care fac neplauzibilă folosirea unor surse (ex. vânzările din 2015–2016) pentru tranzacții din 2012–2014.

478. Pe dimensiunea previzibilității, completul adaugă că reclamanta nu a fost „luată prin surprindere”. Notificarea din 14 februarie 2024 a indicat aceleași două axe factuale (proveniența mijloacelor pentru 2012–2014; nedeclarări 2012–2014, 2019 și 2020), i-a oferit acces la materialele reevaluării și i-a acordat posibilitatea reală de a furniza explicații și înscrisuri. În temeiul art. 10 alin. (3), (7) și (9), Comisia a putut solicita date suplimentare de la terți și de la candidat, iar reclamanta a exercitat dreptul la apărare. Nu rezultă nicio extindere nelegitimă a obiectului și nicio atingere a previzibilității procedurii.

479. Completul mai constată că argumentele întemeiate pe „cămin comun” nu pot substitui cerințele legale privind declararea veniturilor din donații (2012–2014) și, cu atât mai puțin, nu pot acoperi contribuția de 150.000 MDL din 2020, unde legea prevede în mod expres analiza valorii cumulative anuale. De altfel, pozițiile oscilante ale reclamantei — ba acceptând caracterul de donație supus declarării, ba invocând împărțirea în tranșe, ba susținând existența unui numerar anterior nedeclarat — erodează credibilitatea și nu pot înlătura dubiul.

480. În lumina celor de mai sus, completul reiterează că nu se pune problema unei retroactivități nepermise: (i) faptele trecute sunt evaluate astăzi pentru a stabili existența unui dubiu serios; (ii) obligațiile declarative au fost judecate exclusiv prin prisma legii aplicabile la momentul fiecărei declarații; (iii) măsura are natură

preventivă, nelăsând urme disciplinare sau penale. Cât privește verificările ANI, acestea nu substituie rolul și standardul Comisiei, iar domeniul și perioada lor nu acoperă chestiunile centrale ale cauzei.

481. Consecința juridică este una singură: chiar admitând în favoarea reclamantei toate premisele rezonabile, deficitele financiare cuantificate pentru 2012 (~325.932 MDL) și 2014 (~167.108 MDL), coroborate cu nedeclarările din 2012–2014, 2019 și 2020 și cu lipsa de trasabilitate a numerarului/donațiilor, mențin un dubiu serios, pertinent și proporțional cu scopul legii. În aceste condiții, apărarea întemeiată pe „retroactivitate” și „ANI m-a verificat” se dovedește inoperantă.

482. Prin urmare, Completul de judecată special confirmă că decizia Comisiei este adoptată în limitele competenței sale legale, întemeiată pe un probatoriu adecvat și motivată suficient, respectând exigențele de legalitate, transparență, previzibilitate și proporționalitate ale procedurii de pre-vetting. Contestația urmează a fi respinsă.

483. Coroborând inconsecvența declarațiilor reclamantei, lipsa de documente justificative și analiza fluxurilor financiare realizată de Comisie, Completul constată că Veronica Cupcea nu a înlăturat dubiile identificate, astfel încât concluzia de nerespectare a art. 8 alin. (1), (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și b), alin. (5) lit. b), c), d), f) din Legea nr. 26/2022 și menținerea deciziei de nepromovare în temeiul art. 13 alin. (5) apar ca fiind legal întemeiate, proporționale și motivate suficient.

484. În conformitate cu art. 14 alin. (6), alin. (8) lit. a) și (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022,

COMPLETUL DE JUDECATĂ SPECIAL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Respinge cererea de contestare depusă de Veronica Cupcea împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, privind anularea deciziei nr. 14 din 28 mai 2024 cu privire la evaluarea reluată a Veronicăi Cupcea, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei de către Comisie.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Ion Malanciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Diana Stănilă